

ΚΩΣΤΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΠΟΚΡΥΦΙΣΜΟΣ
ΚΑΙ
ΜΥΣΤΙΚΙΣΜΟΣ

Β' ΕΚΔΟΣΗ
ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΕΝΗ

ΑΘΗΝΑΙ 1964

Ε.Υ.Δ.Ε.Π.Σ. Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΙΕΤΣΙΟΣ

Σ' ΕΚΕΙΝΟΥΣ ΠΟΥ ΟΦΕΙΛΩ ΤΟ ΦΩΣ...

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΠΡΟΛΟΓΟΣ Β' ΕΚΔΟΣΕΩΣ

Τὸ 1939 ἐκυκλοφόρησε ἡ πρώτη ἔκδοσις τούτου τοῦ βιβλίου, μετὰ τὸν τίτλον «Περὶ Ἀποκρυφισμοῦ καὶ Μυστικισμοῦ», ποῦ ἔχει ἐξαντληθῆ ἀπὸ καιρὸν.

Τώρα, μετὰ τὴ συμπλήρωσι μιᾶς εἰκοσιπενταετίας ἀπὸ τῆς α'. ἔκδοσις, ξανατυπῶνω τὸ πρῶτον μου ἐκεῖνον βιβλίον, ἀναθεωρημένον σὲ πολλὰ σημεῖα καὶ σὲ ἀπλούστερον γλῶσσαν, προσθέτοντας τὸ τελευταῖον Κεφάλαιον : «Ἐπίστασις ὁ Ἀποκρυφισμὸς; Ποιᾶς δυνατότητες ἔχει;». Ἔτσι νομίζω πῶς συμπληρῶνω τὴ μικρὴ αὐτὴ μελέτη ἐπάνω σ' ἓνα τεράστιον θέμα, τόσο πολὺ παρεξηγημένον ἀπὸ τοὺς πολλοὺς, εἴτε θρησκόληπτοι εἶναι, εἴτε ὕλισται, ποῦ ἀγνοοῦν τὴν ἐσωτερικὴν φιλοσοφίαν ἢ ἔχουν ἐσφαλμένους ἰδέας γι' αὐτήν.

Μετὰ ἀγάπην παραδίδω τοῖς ἀναγνώσταις μου τὴν δευτέραν τούτου ἀναθεωρημένην καὶ συμπληρωμένην ἔκδοσιν, μετὰ τὴν ἐλπίδα νὰ τοὺς εἶναι χρήσιμη στίς μελέτας τοὺς.

K. N. M.

Ο ΑΠΟΚΡΥΦΙΣΜΟΣ

Γιὰ τὸν Ἀποκρυφισμό ἢ Ἀποκρυφολογία ἢ Ἀπόκρυφες Ἐπιστήμες (Λατ. Occultus, Γαλ. Occultisme ἢ Sciences Occultes) ἔχουν δοθῆ — ὅπως γίνεται συνήθως — πολλοὶ ὀρισμοί. Ἀναφέροντας διαφόρους ἀπ' αὐτοὺς βοηθοῦμεθα, κατὰ κάποιον τρόπο, νὰ διαφωτισθοῦμε στὸ τί εἶναι ὁ Ἀποκρυφισμός.

Ἀποκρυφισμὸς εἶναι ἡ Ἐπιστήμη, ποὺ ἐρευνᾷ τὶς ἀπόκρυφες δυνάμεις καὶ λειτουργίες τῆς Φύσεως. Εἶναι ἡ σπουδὴ τῶν φαινομένων, ποὺ δὲν εἶναι δυνατὸν — μέχρι σήμερα — νὰ ἐξηγηθοῦν, με σαφήνεια καὶ ἀναντίρρητα, με τὶς γνωστὲς φυσικὲς δυνάμεις καὶ τοὺς γνωστοὺς φυσικοὺς νόμους. Ὅπως εἶναι τὰ φαινόμενα τοῦ ὑπνωτισμοῦ, τῆς τηλεπαθείας, τῶν προαισθημάτων, τῶν φραγματισμῶν, τῶν περιέργων θεραπειῶν, τῆς μαντείας, κλπ. Ὑπάρχουν βεβαίως πολλὲς θεωρίες, ποὺ ἰσχυρίζονται ὅτι δίνουν τὴν ἐξήγηση αὐτῶν τῶν φαινομένων. Ὅπως εἶναι ὁ Πνευματισμὸς¹ καὶ οἱ Ψυχικὲς Ἐρευνες². Ὁ Πνευματισμὸς τὰ ἐξηγεῖ με τὴ μεσολάβηση τῶν πνευμάτων τῶν νεκρῶν. Ἄλλοι τὰ ἐξηγοῦν με ἐπέμβαση τῶν «πνευμάτων τῆς Φύσεως»³. Οἱ Ψυχικὲς Ἐρευνες, ἀντίθετα ἀπὸ τὸν Πνευματισμὸ, ἀρνοῦνται τὴ μεσολάβηση τῶν πνευμάτων τῶν νεκρῶν καὶ ὑποστηρίζουν ὅτι τὰ φαινόμενα προέρχονται ἀπὸ ἀνεξερεύνητες δυνάμεις, ποὺ ὑπάρχουν μέσα στὸν ἀνθρώπο καὶ προκαλοῦν τὰ φαινόμενα. Ὅτι καὶ νὰ συμβαίη, μπορεῖ βέβαια νὰ ὑποστηριχθῆ πῶς

δὲν ἔχουν δοθῆ ἀκόμη ἀπὸ καμμιά θεωρία ἀπολύτως ἱκανοποιητικὲς ἐξηγήσεις καὶ τὸ στάδιο τῆς ἐρεύνης παραμένει πάντοτε ἀνοικτό.

Σύμφωνα μὲ ἄλλον ὄρισμό, Ἐποκρυφισμὸς ἢ Ἐποκρυφολογία οὐνομάζεται ἡ διδασκαλία γιὰ τὰ ἀπόρρητα καὶ ἡ ἀπασχόληση μὲ τὶς ἀπόκρυφες δυνάμεις καὶ λειτουργίες τῆς Φύσεως καὶ τοῦ Πνεύματος.

Ἐπίσης, Ἐποκρυφισμὸς εἶναι τὸ σύνολο τῶν γνώσεων, μὲ τὶς ὁποῖες ἀπὸ τὸ ὄρατὸ καθορίζεται τὸ ἀόρατο καὶ ἀπὸ τῆ μορφῆ ἢ ἰδέα. Αὐτὸ γίνεται δυνατὸ μὲ τὴ μύηση τοῦ ἀνθρώπου στοὺς νόμους τῆς Φύσεως, τῆς ὁποίας τὰ μυστικὰ ἀποκαλύπτονται σ' ἐκεῖνον ποὺ θὰ βρῆ ἱκανοποιητικὴ λύση στὰ βασικὰ προβλήματα «Τί εἶναι ὁ ἀνθρώπος; Ἐπὸ τί, πῶς καὶ γιὰτί ἐγινε; Ποιὸ εἶναι τὸ μέλλον του;». Σύμφωνα μ' αὐτά, ἔργο τοῦ Ἐποκρυφισμοῦ εἶναι νὰ δείξη τὴν περασμένη, τὴν παροῦσα καὶ τὴ μελλοντικὴ κατάσταση τῶν ὄντων, μὲ τὴν ἐξέταση τῶν φαινομένων καὶ μὲ τὴ μετάβαση ἀπὸ τὰ γνωστά στὰ ἀγνωστά, διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ νόμου τῶν ἀναλογιῶν.

Σύμφωνα μὲ ἄλλον ὄρισμό, Ἐποκρυφισμὸς ἢ Ἐποκρυφῆ Ἐπιστήμη εἶναι ἡ λογικὴ, μεθοδικὴ καὶ συστηματικὴ παρατήρηση καὶ μελέτη τῶν ὄρατῶν φαινομένων, μὲ σκοπὸ τὴν ἐξακρίβωση καὶ τὸν καθορισμὸ τῶν κρυφῶν καὶ μὴ προσιτῶν στὴν ἀπλή παρατήρηση ἀόρατων αἰτίων, δηλ. ἡ ἐρευνα τῆς ἀόρατης αἰτίας κάθε ὄρατου ἀποτελέσματος, ἐρευνα ποὺ δὲν περιορίζεται στὸ ὑλικὸ ἐπίπεδο, ἀλλ' ἐπεκτείνεται — μὲ τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου τῶν ἀναλογιῶν — καὶ στὸν πνευματικὸ κόσμo.

Ὡστε βλέπομε ὅτι ὁ Ἐποκρυφισμὸς ἢ Ἐποκρυφολογία εἶναι μιὰ γενικώτατη Ἐπιστήμη, ποὺ ἀσχολεῖται μὲ τὸ σύνολο τοῦ ἐκδηλωμένου Σύμπαντος.

Ὁ Parus ⁴ τὸν ὀνομάζει «Ἐπιστήμη τοῦ ἀοράτου καὶ κρυμμένου», διότι ὄχι μόνον μελετᾷ τὰ ἀόρατα διὰ τῶν ὀρατῶν, ἀλλὰ καὶ κρύβει ἀπὸ τὰ μάτια τῶν «βεβήλων» ⁵ ἐκεῖνα ποῦ ἔχει ἀποκαλύψει.

Ὁ Ἀποκρυφισμὸς δὲν ἀντιτίθεται στὶς Θετικὲς Ἐπιστῆμες ⁶. Ἀπεναντίας, ζητεῖ νὰ τὶς συμπληρώσῃ, μελετώντας καὶ ἐκεῖνα τὰ φαινόμενα, ποῦ ἂν σήμερα δὲν ἀνήκουν στὴν περιοχὴ τῆς Ἐπιστήμης, πιθανώτατα νὰ ὑπάγονται σ' αὐτὴν στὸ προσεχὲς ἢ τὸ ἀπώτερο μέλλον. Ἐπιδιώκει ἐπίσης νὰ τὶς συμφιλιώσῃ μὲ τὴ Μεταφυσικὴ ⁷ καὶ νὰ ἀνυψώσῃ τὴν ἀνθρώπινη σκέψη πρὸς τὶς σφαῖρες ἐκεῖνης τῆς Γνώσεως, ποῦ δὲν τὶς ἔφθασε ἀκόμη, ἀλλ' οἱ ὁποῖες θὰ γίνουιν κάποτε κοινὸ κτῆμα τῆς διανοουμένης ἀνθρωπότητος.

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ὁ Ἀποκρυφισμὸς προσφέρεται στὴν ἀνάπτυξη προλήψεων καὶ δεισιδαιμονιῶν, ποῦ προέρχονται σχεδὸν πάντοτε ἀπὸ ἀμάθεια ἢ ἀνεπαρκῆ γνῶση (ποῦ πολλὲς φορὲς εἶναι χειρότερη ἀπὸ τὴν ἀμάθεια). Προλήψεις καὶ δεισιδαιμονίες, ποῦ θὰ ἔπρεπε νὰ ἀνήκουν ὀριστικὰ καὶ τελεσίδικα στὴν περιοχὴ τοῦ σκοτεινοῦ Μεσαίωνα. Τὸν κίνδυνον αὐτὸν ἀνήκει στὸν σοβαρὸ καὶ συνειδητὸ μελετητὴ τοῦ πραγματικοῦ Ἀποκρυφισμοῦ νὰ ἀποφύγῃ. Καὶ ἀκριβῶς, ὁ σπουδαιότερος λόγος, γιὰ τὸν ὁποῖον τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐρέυνας τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ παραμένουν συνήθως κρυμμένα ἀπὸ τοὺς βεβήλους, εἶναι γιὰ νὰ μὴ παρεξηγηθοῦν ἀπὸ τοὺς ἀμαθεῖς. Ἀλλὰ, ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά, ὁ Ἀποκρυφισμὸς δίνει πλεῖστες ἀφορμὲς γιὰ ἐρευνα στὴν ἀκαδημαϊκὴ Ἐπιστήμη. Ὅπως δὲποτε, πρέπει νὰ γίνεταὶ διάκριση ἀνάμεσα στὸν σοβαρὸ Ἀποκρυφισμὸ καὶ στὶς ἀνόητες προλήψεις καὶ ἀγυρτεῖες, πρὸς τὶς ὁποῖες δυστυχῶς συχνὰ ταυτίζεται στὴν ἀντίληψη τῶν ἀμαθῶν.

Ἐπίσης, πρέπει νά γίνεται διάκριση ἀνάμεσα στόν ἀποκρυφιστή πού ἔρευνά μέ ἀγαθοῦς καί ἀλτροῦιστικούς σκοποῦς καί σ' ἐκεῖνον πού σκοπεύει νά μεταχειρισθῆ τά ἀποτελέσματα τῆς ἐρεύνης του γιά δική του ὠφέλεια, γιά ἰδιοτέλεια. Αὐτός εἶναι ἐκεῖνος πού ὀνομάζεται «μαῦρος μάγος»⁸.

Συνοψίζοντας, μπορούμε νά καταλήξωμε στόν ὀρισμό: «Ἀποκρυφισμός εἶναι ἡ μελέτη τῶν κρυμμένων νόμων τῆς Φύσεως, μελέτη πού ἐπεκτείνεται πιό πέρα ἀπό τίς ἐργαστηριακές μεθόδους τῆς Ἐπιστήμης». Καί ἀκόμη καλύτερα στόν ὀρισμό: «Ἀποκρυφισμός εἶναι ἡ μελέτη τῆς ὀλιγῆς Φύσεως, ἀντί τοῦ μικροῦ μέρους τῆς, τὸ ὁποῖον ὑπόκειται στήν ἀντίληψή μας καί στήν ἐρευνα τῆς σύγχρονης Ἐπιστήμης».

Ο Ἀποκρυφισμός στηρίζεται στήν ἀτομική παρατήρηση, μελέτη καί ἀνακάλυψη ἐρευνητῶν, οἱ ὁποῖοι δέν ἀρκοῦνται μόνον στό πείραμα καί στή λογική σκέψη, ἀλλά μεταχειρίζονται καί ἄλλα μέσα, δηλαδή δυνάμεις πού ὑπάρχουν, σέ λανθάνουσα κατάσταση, μέσα σέ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Αὐτοὶ κατώρθωσαν νά τις ἀφυπνίσουν καί νά τις ἀναπτύξουν καί τώρα τίς μεταχειρίζονται στήν ἐρευνά τους. Αὐτὲς οἱ δυνάμεις εἶναι ἡ διόραση⁹ καί ἡ διακοή¹⁰. Ἐκτὸς ὁμως ἀπὸ τὴν ἀτομική ἐρευνα, ὁ Ἀποκρυφισμός στηρίζεται καί στήν παράδοσι, μέσα ἀπὸ τὰ βῆθη τῶν αἰώνων, πού ὀφείλεται στὶς ἀποκαλύψεις πού ἔκαμαν μεγάλοι Ἀποκρυφισταὶ ἢ Μύστα¹¹ τοῦ παρελθόντος.

Διότι ὁ Ἀποκρυφισμός εἶναι ἀρχαιότατος καί πολλές σχολές καί συγγραφεῖς τῆς ἀρχαιότητος, τῶν μέσων καί τῶν νεωτέρων χρόνων ἀσχολήθηκαν μ' αὐτόν, τόσο

σέ ἀπόκρυφα, ὅσο καί σέ ἀνοικτά συγγράμματα. Καί ἔχει ὑποδιαιερεθῆ σέ πολλούς κλάδους, οἱ ὅποιοι ἀπησχόλησαν καί ἀπασχολοῦν πολλούς μελετητάς. Οἱ σπουδαιότεροι καί γνωστότεροι ἀπ' αὐτοῦς τοῦς κλάδους εἶναι: Ἄστρολογία¹², Ἀριθμοσοφία¹³, Ἐρμητισμός¹⁴, Ἀλχημεία¹⁵, Καββάλα¹⁶, Ροδοσταυρισμός¹⁷, Ἐσωτερικός Τεκτονισμός¹⁸, Θεοσοφία¹⁹, Μαρτινισμός²⁰, Μεσμερισμός ἢ Μαγνητισμός²¹, Χριστιανική Ἐπιστήμη²², Πνευματισμός, Ψυχικὲς Ἐρευνες, Ψυχανάλυση²³, Ὑπνωτισμός²⁴, Ὑπνοβασία²⁵, Ὀραματισμός²⁶, Τηλεπάθεια²⁷, Ραδιαίσθηση ἢ Ραβδοσκοπεία²⁸, Γραφολογία²⁹, Χειρομαντεία³⁰, Φυσιογνωμική³¹, Μαντική³².

Ὁ σοβαρὸς Ἀποκρυφισμὸς ἦταν ἄλλοτε περισσότερο ἀπρόσιτος σὸ πολὺ πλῆθος. Τὰ τελευταῖα 100 χρόνια διαδόθηκε πλατύτερα ἢ ὑπαρξή του. α) Διότι κατέπαυσαν οἱ κίνδυνοι καταδιώξεως ἐκείνων πού κατεγίνοντο μὲ τὸν Ἀποκρυφισμὸ καί ἐπομένως μελετήθηκε ἀπὸ πλατύτερο κύκλο ἐρευνητῶν, πού δὲν ἐδίσταζαν πλέον νὰ ἀνακοινῶνουν τὰ πορίσματα τῆς ἐρέυνης των. β) Διότι ἐπλήθυναν τὰ πνευματιστικὰ πειράματα καί δημοσιεύθηκαν οἱ ἐργασίες τῶν Ἀλλὰν Καρντέκ³³, Σαρκῶ³⁴, Κρούξ³⁵, Φλαμμαριῶν³⁶, κ.λ.π. καί ἔγινε μεγάλος θόρυβος γι' αὐτές. γ) Διότι ἰδρύθηκε ἡ Θεοσοφικὴ Ἐταιρία³⁷ ἀπὸ τὴν Ἑλενα Π. Μπλαβάτσκι³⁸, πού πῆρε μεγάλη διάδοση καί περιέλαβε πολλοὺς ἐρευνητάς, οἱ ὅποιοι ἐτύπωσαν ἕνα πλῆθος θεοσοφικὰ καί ἀποκρυφιστικὰ ἔργα. δ) Διότι ἐνισχύθηκαν τὰ Τάγματα τῶν Ροδοσταύρων, Μαρτινιστῶν, Τεκτόνων, καί ἐκυκλοφόρησαν ἀθρόες ἐκδόσεις παλαιότερων καί νεωτέρων συγγραμμάτων, μελετῶν καί περιοδικῶν περὶ Ἀποκρυφισμοῦ καί τῶν διαφόρων κλάδων του.

Ἄλλὰ ἡ διάδοση αὐτὴ ἔφερε καί τὰ ἀνεπιθύμητα ἀπο-

τελέσματά της. Ένα πλήθος απατεώνες και έκμεταλλευ-
ται άρχισαν να άσχολούνται δήθεν με τον Άποκρυφι-
σμό και να χρηματίζονται για τή δήθεν βοήθεια που
προσφέρουν στους άφελείς, οι οποίοι προστρέχουν στη
βοήθεια των κάποκρυφων έπιστημών». Έπίσης να έκδί-
δουν τερατώδη βιβλία και περιοδικά, που έκμεταλλεύ-
ονται τά Ιερά και τά όσια, ξέσε βάρος πάντοτε των άφε-
λών και έπιρρεπών στο μυστηριώδες, των όποιων δια-
στρεβλώνει τή σκέψη και τους καλλιεργεί τή δεισιδαι-
μονία και τόν τρόμο για τό άπόκρυφο.

Ο Άποκρυφισμός δέν πρέπει να ταυτίζεται ή να συγ-
χέεται με τόν Μυστικισμό, μιá σύγχυση που συνηθέ-
στατα γίνεται, ενώ πρόκειται για ούσιωδώς διαφορετι-
κούς δρόμους και επιδιώξεις. Ο Άποκρυφισμός είναι, κα-
θώς είπαμε, μελέτη των κρυμμένων νόμων τής Φύσεως,
που επέκτείνεται και στον άόρατο κόσμο. Μελέτη των
άποκρύφων δυνάμεων τής Φύσεως, που επέκτείνεται και
πέραν από τις έργαστηριακές μεθόδους τής Έπιστήμης.
Μελέτη τής όλης Φύσεως, αντί του μικρού μέρους της,
που ύπόκειται στην αντίληψη μας και στην έρευνα τής
σύγχρονης Έπιστήμης. Άλλά είναι πάντοτε μελέτη
φαινομένων. Δέν θα βρούμε ποτέ τόν Θεό, τήν
άπόλυτη Άλήθεια, τό όντως Όν, με τόν Άποκρυφισμό.
Θά ανακαλύψωμε μ' αυτόν περισσότερους νόμους, θά
έμβραθύνωμε περισσότερο στη γνώση τής Φύσεως, θά
έξηγησωμε πληρέστερα τό πώς. Δέν θα ανακαλύ-
ψωμε όμως τήν πρώτη αίτία. Ένώ ο Μυστικι-
σμός είναι μιá διδασκαλία (μάλλον ένα βίωμα), σύμ-
φωνα με τήν όποία τό Θεϊόν, ή Πραγματικότης, ή άπό-
λυτη Άλήθεια, μπορεί να άποκαλυφθή από τόν άνθρωπο,

μέ μια διαίσθηση ή έκσταση, μέ μια μυστική ένωση, χωρίς αναγκαία επέκταση στους άόρατους κόσμους, όχι μέ τήν άπόκτηση περισσότερών πάντοτε γνώσεων και δυνάμεων, αλλά μέ μια μυστική άποκάλυψη τής ανθρωπίνης ψυχής ή πνεύματος, πού άποτελεί άδιάσπαστη και όμοούσια Ένότητα μέ τή Θεία Ούσία, μέ τό δυντως Όν.

Μέ άλλες λέξεις — όπως έπιγραμματικά γράφει ό Βάν ντέρ Λέου³⁹ — Άποκρυφισμός είναι ένα βήμα πιό πέρα άπό τήν Έπιστήμη, ένώ Μυστικισμός είναι ένα βήμα πιό πέρα άπό τή Φιλοσοφία.

Θά δώσωμε άλλη μία χαρακτηριστική διάκριση ανάμεσα στόν Άποκρυφισμό και στόν Μυστικισμό. Άποκρυφισμός, μπορούμε νά πούμε, ότι είναι ή προσπάθεια ν' ανακαλύψη κανείς τήν Άλήθεια, σκυμμένος σ' ένα πλήθος βιβλία και κάνοντας διάφορα πειράματα μέσα σ' ένα εργαστήριο γεμάτο άπό μπουκαλάκια και μηχανήματα. Ένώ Μυστικισμός είναι ή προσπάθεια ν' ανακαλύψη κανείς τήν Άλήθεια, περιδιαβάζοντας σ' έναν άνθισμένον κήπο, αναπνέοντας τόν μυρωμένον άέρα, άκούγοντας τό κελάρυσμα του νερού και τό κελάδημα τών πουλιών.

Και τώρα, άφου αναφέραμε τί είναι Άποκρυφισμός, ποιό τό πεδίο και αί μέθοδοι έρεύνης του, ποιοί οί κλάδοι του και ποιά ή διαφορά του άπό τόν Μυστικισμό, θά προσπαθήσωμε νά τόν έξηγήσωμε πιό αναλυτικά, ύποστηρίζοντας τήν ύπαρξή του, τή δυνατότητά του και τή χρησιμότητά του.

Άναφέροντας διάφορους όρισμούς του Άποκρυφισμού, καταλήξαμε στόν πληρέστερο, κατά τήν κρίση μας, ότι «Άποκρυφισμός είναι ή μελέτη τής Όλης Φύσεως,

άντι τοῦ μικροῦ μόνου μέρους τῆς, τὸ ὁποῖον ὑπόκειται στὴν αντίληψή μας καὶ στὴν ἔρευνα τῆς σύγχρονης Ἐπιστήμης».

Δηλαδή, σύμφωνα με τὸν Ἀποκρυφισμό, ὁ κόσμος δὲν σταματᾷ στο γνωστὸ σ' ἐμᾶς μέρος του, ἀλλὰ ὑπάρχει καὶ ἓνα μεγάλο — καὶ μάλιστα τὸ πιὸ μεγάλο — μέρος του, ἀνεξερεύνητο καὶ ἀόρατο στὴ σημερινὴ ἀνθρωπότητα. Ὑπάρχει ἐπίσης ἡ δυνατότης νὰ γνωρίσωμε τὸν ἀόρατον αὐτὸν κόσμο, με τὸν Ἀποκρυφισμό, δηλαδή πρὶν ὁ ἀόρατος] καὶ ἄγνωστος αὐτὸς κόσμος ἐρευνηθῆ ἀπὸ τὴν ἀκαδημαϊκὴ Ἐπιστήμη.

Ἐπειτα ἀπὸ τὶς ἐπιστημονικὲς ἀνακαλύψεις τῆς τελευταίας ἑκατονταετίας, δὲν εἶναι καθόλου δύσκολο νὰ παραδεχθοῦμε τὴν ὑπαρξὴ ἑνὸς τεράστιου στὴν ἑκταστὴ ἀόρατου κόσμου. Δὲν ἐννοοῦμε τὸν παμμέγιστο ἄγνωστο κόσμο τοῦ βάθους τῶν θαλασσῶν καὶ τοῦ βάθους τῆς γῆς, γιὰ τοὺς ὁποῖους πολὺ λίγα γνωρίζομε, ἀλλὰ τὸν κόσμο ποὺ μᾶς περιβάλλει ἐδῶ καὶ τώρα, ἀπὸ τὸν ὁποῖο πολὺ μικρὸ μέρος ὑπόκειται στὴν αντίληψή μας, στὴν ἀνθρώπινη συνείδηση.

Δὲν γνωρίζομε, παρὰ τὸν κόσμο τῶν τριῶν διαστάσεων. Ἡ τετάρτη διάσταση—γιὰ τὴν ὁποία μιλοῦν οἱ ἐπιστήμονες — μᾶς εἶναι ἄγνωστη καὶ ἀκατάληπτη. Καὶ ὁ Ἀποκρυφισμὸς διδάσκει ὅτι ὑπάρχουν ἑπτὰ διαστάσεις. Καὶ τὸ διδάσκει πολὺ πρὶν οἱ ἐπιστήμονες μιλήσουν γιὰ τετάρτη διάσταση.

Μὲ τὸ μικροσκόπιο διαπιστώνομε τὴν ὑπαρξὴ ἑνὸς πολυἀριθμοῦ κόσμου μικροβίων, μικροοργανισμῶν ποὺ κινοῦνται μέσα σὲ ἀπειροελάχιστο χῶρο. Ἐκατομμύρια τέτοιων μικροοργανισμῶν εἰσπνέομε καὶ ἐκπνέομε μὲ κάθε ἀναπνοή. Στὸ ἀνθρώπινο σῶμα συντελεῖται ἀδιάκοπα μιὰ τεράστια ἀναδημιουργία. Ἐκατομμύρια κύτταρα:

ἀποσυντίθενται, ἀποβάλλονται καὶ ἀντικαθίστανται ἀπὸ νέα κύτταρα πού γεννιοῦνται. Τὸ σύνολο τῶν κυττάρων τοῦ ἀνθρώπινου σώματος λένε ὅτι ἀνανεώνεται μέσα σὲ 7 χρόνια. Ἀπειρία ἠλεκτρομαγνητικῶν κυμάτων μᾶς περιβάλλει, χωρὶς νὰ ἔχωμε καμμιά ἀντίληψη γι' αὐτά, ἐκτὸς ἂν μεσολαβήσῃ μηχανήμα ὀνομαζόμενον ραδιόφωνο. Ἐκατομμύρια ὀπτικῶν εἰκόνων προβάλλονται συνεχῶς ἔμπρὸς ἀπὸ τὰ μάτια μας, χωρὶς νὰ ἔχωμε γι' αὐτὲς τὴν παραμικρὴ ἰδέα, ἐκτὸς ἂν μεσολαβήσῃ ἡ συσκευὴ τῆς τηλεοράσεως.

Ἄλλὰ ἐκτὸς ἀπὸ τὰ πειραματικὰ αὐτὰ μέσα τοῦ ραδιοφώνου καὶ τῆς τηλεοράσεως, γιὰ τὰ ὁποῖα οἱ προγενέστεροι δὲν εἶχαν καμμιά ἰδέα, ἡ ἀπλή λογικὴ εὐκολὰ μπορεῖ νὰ μᾶς βεβαιώσῃ, ὅτι οἱ ἤχοι καὶ οἱ ὀπτικὲς ἀκτῖνες πού συλλαμβάνομε, δηλ. πού ἐρεθίζουν τὰ ἀκουστικὰ καὶ ὀπτικὰ νεῦρα τοῦ ἐγκεφάλου μας, δὲν ἀποτελοῦν τὸ σύνολο τῶν ἤχων καὶ τῶν ἀκτίνων πού ὑπάρχουν. Ἦχος, φῶς, ἠλεκτρικὰ κύματα, ἀκτῖνες Χ, δὲν εἶναι παρά κραδασμός, ρυθμικὴ δόνηση, διαφορετικῆς ταχύτητος καὶ διαφορετικοῦ μήκους κύματος. Καθὼς εἶναι γνωστὸ, 32 δονήσεις στὸ δευτερόλεπτο μᾶς δίνουν τὸν βαθύτερον ἦχο καὶ 4.224 τὸν ὑψηλότερον. Ἄλλὰ μήπως 30 ἢ 28 μόνον δονήσεις στὸ δευτερόλεπτο, ἢ περισσότερες ἀπὸ 4.224, δὲν θὰ παράγουν ἐπίσης κάποιαν ἐνέργεια, πού μόνον ἡ διάπλωση σήμερα τοῦ ὀργανισμοῦ μας δὲν μᾶς ἐπιτρέπει ν' ἀντιληφθοῦμε;

Τὸ ἠλιακὸ φῶς, τὸ λεγόμενο λευκὸ, ἀποτελεῖται ἀπὸ κραδασμοὺς ἀκτίνων μὲ διαφορετικὲς ταχύτητες. Ἄν αὐτὸ τὸ φῶς περάσῃ ἀπὸ ἓνα πρῖσμα, θὰ διασπασθῇ στὰ 7 γνωστὰ χρώματα τοῦ ἠλιακοῦ φάσματος. Αὐτὰ μόνον τὰ 7 χρώματα θὰ ἀντιληφθοῦμε, διότι αὐτοὶ μόνον οἱ κραδασμοὶ ἐρεθίζουν τὰ ὀπτικὰ μας νεῦρα. Ὁ

κραδασμός του έρυθρου έχει μήκος κύματος 1/1500. Ο κραδασμός του ιώδους 1/2500. Κραδασμός με μήκος κύματος μεγαλύτερο από το μήκος του έρυθρου ή μικρότερο από το μήκος του ιώδους δεν υπόκειται στην αντίληψή μας. Και όμως η Έπιστήμη απέδειξε ότι, πιο κάτω από το έρυθρο και πιο πάνω από το ιώδες, υπάρχουν αι υπέρυθροι και αι υπεριώδεις ακτίνες, άορατες για τὰ ανθρώπινα μάτια μας, αλλά ύπαρκτες, όπως και οι άλλες που φαίνονται.

Με τις ίδιες αναλογίες, κανείς δεν μπορεί να ξέρη ποιά άπειρία κόσμων, κραδασμών, πραγματικοτήτων, υπάρχουν και ζούν τριγύρω μας, χωρίς να έχωμε τήν παραμικρή αντίληψη γι' αυτούς. Και δεν είναι καθόλου άπίθανο αυτό που βεβαιώνει ο Άποκρυφισμός, ότι άπειρες σκέψεις, γεννήματα τής διανοίας τών ανθρώπων, κραδασμοί νοητικής ύλης, τριγυρίζουν σαν ζωντανές μορφές τριγύρω μας, χωρίς να γνωρίζωμε σήμερα τή μέθοδο για να τις αντιληφθούμε, ενώ μερικοί τὸ κατορθώνουν και τότε λέμε ότι έχωμε τὸ φαινόμενο τής μεταβίβάσεως τής σκέψεως ἢ τής τηλεπαθείας.

Ο Άποκρυφισμός βεβαιώνει επίσης ότι, εκτός από τή στερεή, υγρή και αεριώδη κατάσταση τής ύλης, υπάρχουν και άλλες, λεπτότερες καταστάσεις ύλης, ἢ αἰθερική, ἢ άστρική, ἢ νοητική, και άλλες, ασύλληπτες σήμερα για τή νοημοσύνη μας, για τή σημερινή εξέλιξη τής συνειδήσεώς μας. Άν οι λεπτότερες αυτές υλικές καταστάσεις έπεφταν στην αντίληψή μας, ὁ κόσμος θὰ μᾶς φαινόταν διαφορετικός, από όπως σήμερα τὸν αντιλαμβανόμεθα.

* Ἄς ἐπαναλάβωμε * ἓνα χαρακτηριστικὸ παράδειγμα αὐτῆς τῆς ἰδέας, ἐξετάζοντας ἓναν τύπο συνειδήσεως πιὸ περιορισμένης, πιὸ ἀνεξέλικτης ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη. Ἄς φαντασθοῦμε ἓνα ὄν, πού νά μὴ μπορῇ ν' ἀντιληφθῆ ἀπὸ τὸν κόσμον, παρὰ μόνον τὰ στερεά. Νά μὴ μπορῇ, δηλαδή, νά ἀντιληφθῆ τὰ ὑγρά καὶ τὰ ἀέρια, τὰ ὁποῖα νά εἶναι γι' αὐτὸ ἄγνωστα καὶ ἀνύπαρκτα, ὅπως εἶναι, γι' αὐτὸν πού ἀρνεῖται τὸν Ἄποκρυφισμό, οἱ λεπτότερες καταστάσεις ὕλης πού ἀναφέραμε. Σ' ἓνα τέτοιο ὄν, ἡ εἰκόνα τοῦ κόσμου, πού θὰ ἀντιλαμβανόταν, θὰ ἦταν τελείως διαφορετικὴ ἀπὸ τὴ δική μας. Θὰ ἀντιλαμβανόταν ὅτι ὁ κόσμος του — ὁ κόσμος τῶν στερεῶν — παθαίνει μεταβολές, ἀλλὰ δὲν θὰ μποροῦσε τίποτα νά ὑποθέσῃ γιὰ τὶς αἰτίες πού τὶς προκαλοῦν. Π.χ. θὰ ἔβλεπε ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ τὸ χῶμα τῆς γῆς νά γίνεται μαλακώτερο, βαρύτερο, σκοτεινότερο, χωρὶς νά καταλαβαίνει τὸ γιατί, ἀφοῦ δὲν θὰ εἶχε ἀντίληψη τῶν ὑγρῶν καὶ ἐπομένως τῆς βροχῆς. Θὰ ἔβλεπε τὰ πλοῖα νά στέκουν μετέωρα, πτερὰ καὶ χαρτιά νά σηκώνωνται ἀπὸ τὸ ἔδαφος, τὰ πανιά τῶν караβιῶν νά φουσκώνουν, χωρὶς τίποτα νά ἐννοῆ γιὰ τὴν αἰτία ὄλων αὐτῶν τῶν φαινομένων, ἀφοῦ δὲν θὰ εἶχε τὴν παραμικρὴ ἀντίληψη τοῦ ἀέρα.

Σὲ παρόμοια κατάσταση βρίσκεται ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴ σημερινὴ ἀνάπτυξή του, ἀπέναντι ἑνὸς ἄλλου, πού ἔχει πληρέστερη συνείδηση τοῦ περιβάλλοντός του καὶ τῶν καταστάσεων τῆς ὕλης, πού εἶναι λεπτότερες ἀπὸ τὴν ἀερίωδη κατάσταση καὶ τῶν ὑπάρξεων πού ἐνδέχεται νά ζοῦν μέσα σ' αὐτές.

* Βλέπε ἄρθρον Παύλου Παπασωτηρίου στὸ «Θεοσοφικὸν Δελτίον» Δεκεμβρίου 1934.

Ἄλλὰ ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ὑπάρξην καὶ ἄλλων κόσμων, πρὸ λεπτῶν ἀπὸ τὸν φυσικὸν κόσμον, ὁ Ἄποκρυφισμὸς βεβαιώνει μιὰ περιέργη καὶ θαυμαστὴ ἀλληλοεξάρτησις ἀνάμεσα στὶς διάφορες κοσμικὲς ἐκδηλώσεις. Ἡ σχέση, ἡ ὁποία φαίνεται ὅτι ὑπάρχει καὶ τὴν ὁποία ἡ Ἀστρολογία προσπαθεῖ νὰ προσδιορίσῃ, ἀνάμεσα στὴ θέση τῶν πλανητῶν κατὰ τὴ στιγμὴ τῆς γεννήσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ στὰ πεπερωμένα του, καθὼς καὶ ἡ σχέση, ἡ ὁποία φαίνεται ὅτι ὑπάρχει, ἀνάμεσα στὴν ψυχροσύνθεσις τοῦ ἀνθρώπου καὶ στὸν γραφικὸν του χαρακτῆρα (Γραφολογία), ἢ στὶς γραμμὰς τῆς παλάμης του (Χειρομαντεία), ἀποδεικνύουν μιὰ ἀλληλοεξάρτησις ἀνάμεσα στὸν μικρόκοσμον καὶ στὸν μακρόκοσμον ⁴⁰, ἕνα θαυμαστὸ καὶ πολυσύνθετον μηχανισμόν τοῦ Σύμπαντος, ποῦ εἶναι ἀκόμη ἀνεξερεύνητος.

Ὡστε εἶναι λογικὸν — καὶ γιὰ τὴ δική μας κρίσιν βεβαιωμένο — ὅτι ὑπάρχει τριγύρω μας ἕνας ἐκτεταμένος ἀόρατος καὶ ἀγνωστος ἀκόμη γιὰ μᾶς κόσμος, τοῦ ὁποίου ἡ γνῶσις θὰ μεταβάλλῃ τὶς ἀντιλήψεις μας σχετικὰ μὲ τὴ λειτουργίαν τῆς Φύσεως καὶ θὰ καταστήσῃ τὴ ζωὴν μας διαφορετικὴ ἀπὸ τὴ σημερινήν.

Ἀλλὰ ὑπάρχει ἡ δυνατότης νὰ ἀντιληφθῇ κανεὶς τὸν ἀόρατον κόσμον μὲ ἄλλα μέσα, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ μηχανικὰ (μικροσκόπιον, ραδιοσυσκευαί, κ.λ.π.) ; Ὑπάρχει ἡ δυνατότης νὰ ἀνασηκωθῇ ἕνα μέρος ἀπὸ τὸν πέπλον τῆς Ἰσίδος ⁴¹; Ὁ Ἄποκρυφισμὸς μᾶς ἀπαντᾷ ἀδίστακτα: **Ναί.** Καὶ μᾶς τὸ ἀποδεικνύει, ἂν δὲν ἔχωμε φανατισμὸν ἐναντίον του καὶ δὲν φοροῦμε πνευματικὰς παρωπίδας.

Ποίος μπορεῖ ν' ἀμφισβητήσῃ ὅτι ὑπάρχουν μέσα

στὸν ἄνθρωπο λαμβάνουσες δυνάμεις, ποὺ ληθαργοῦν σήμερα καὶ ποὺ μπορεῖ ν' ἀφυπνισθοῦν μιά μέρα καὶ ν' ἀναπτυχθοῦν; Τότε πολλὰ ἐκπληκτικά γιὰ σήμερα πράγματα θὰ κατορθώσωμε. Ἄλλὰ γιὰ κανένα λόγο δὲν πρέπει νὰ ἐπιδιωχθῆ ἡ βίαιη ἀφύπνιση καὶ ἀνάπτυξη αὐτῶν τῶν δυνάμεων. Πρέπει νὰ περιμένωμε τὴ φυσιολογικὴ ἀνάπτυξή τους, ἀφοῦ προηγηθῆ ἡ ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ ὠρίμανση τοῦ ἀνθρώπου.

*Ἄν μπορούσαμε σήμερα νὰ συλλάβωμε τὰ ὀπτικά κύματα ποὺ μᾶς περιβάλλουν, ἀσφαλῶς τὸ Σύμπαν θὰ μᾶς φαινόταν ἀπείρωσ διαφορετικό. *Ἄν μπορούσαμε νὰ ἀντιληφθοῦμε τὴν κίνηση καὶ τὴ μεταβολή, ποὺ γίνεται διαρκῶς μέσα στὴν ὕλη τῶν λεγομένων ἀκινήτων σωμάτων, θὰ ἐννοούσαμε ἀμέσως γιατί ὁ Ἀποκρυφισμὸς διδάσκει ὅτι δὲν ὑπάρχει νεκρὴ ὕλη, ἀλλὰ μιά ἀπέραντη ζωὴ, διαρκῶς σὲ κίνηση, σὲ ἐξέλιξη, σὲ ροή. *Ὅτι ἐξελίσσεται ἀπὸ τὸ ὁμογενὲς στὸ ἕτερογενές, ἀπὸ τὸ ἀπλὸ στὸ σύνθετο, ἀπὸ τὸ χάος στὸν κόσμος, ἀπὸ τὸ ὄρυκτὸ καὶ φυτικὸ βασίλειο στὸ ζωϊκὸ καὶ στὸ ἀνθρώπινο, ἀπὸ τὸ ἀνεξέλικτο, τὸ κατώτερο, τὸ παχυλότερο, στὸ λεπτότερο, ὕψηλότερο καὶ ἐξελιγμένο, πάντοτε μὲ ρυθμὸ, μὲ ἀριθμὸ, μὲ γεωμετρία.

*Ἄν μπορούσαμε νὰ συλλάβωμε τοὺς παλμοὺς τῶν σκέψεων ποὺ κάνουν οἱ ἄλλοι, δὲν θὰ ὑπῆρχε γιὰ μᾶς μυστικὴ σκέψη καὶ «θὰ ἐδιαβάζαμε τὶς σκέψεις τῶν ἀνθρώπων». *Ἄν μπορούσαμε νὰ μεταφέρωμε τὴ συνείδησή μας ἀπὸ τόπο σὲ τόπο, δὲν θὰ ὑπῆρχαν γιὰ μᾶς ἐμπόδια ἀποστάσεως, καὶ ἂν μπορούσαμε νὰ μεταφέρωμε τὴ συνείδησή μας στὰ διάφορα σημεῖα τῆς διαδρομῆς τοῦ χρόνου, δὲν θὰ ὑπῆρχε γιὰ μᾶς παρελθόν καὶ μέλλον, ἀλλὰ ἓνα αἰώνιο παρόν.

Ἄλλ' ἐκεῖνο πού ἔχουν κατορθώσει μερικοὶ ἄνθρωποι, εἴτε περισσότερο ἐξελιγμένοι, περισσότερο προχωρημένοι στὴν ἀτελευτήτη κλίμακα τῆς ἐξελίξεως, εἴτε πού κατέχουν περισσότερα μυστικά τῶν νόμων τῆς Φύσεως, ἔχομε ὅλοι τὴ δυνατότητα, μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου καὶ μὲ τὴν ἀπόκτηση τῆς σχετικῆς πείρας, τελειοποιούμενοι ἠθικά καὶ πνευματικά, νὰ τὸ κατορθώσωμε ἐπίσης.

Διότι ἀναντίρρητα ὑπάρχουν οἱ διορατικοί, ὑπάρχουν οἱ διαισθητικοί, ὑπάρχουν ἐκεῖνοι πού μποροῦν νὰ συλλαμβάνουν τὶς σκέψεις τῶν ἄλλων, ὑπάρχουν οἱ δραματισταί, ὑπάρχουν οἱ μάντεις. Δὲν θὰ ἦταν δύσκολο νὰ ἀναφέρῃ κανεὶς καὶ ἱστορικὰ παραδείγματα. Εἶναι γνωστὲς οἱ ἐκπληκτικὲς ἰκανότητες τοῦ Ἀπολλωνίου Τυανέως⁴², ὁ ὁποῖος —ἐκτὸς ἄλλων θαυμαστῶν— εἶδε ἀπὸ τὴν Ἐφεσο τὴ δολοφονία τοῦ αὐτοκράτορος Δομιτιανοῦ, πού ἔγινε τὴν ἴδια ὥρα στὴ Ρώμη. Ἐπίσης ὁ Σβέντενμποργκ⁴³ εἶδε ἀπὸ τὸ Γκόντεμπουργκ τὴν πυρκαγιά τῆς Στοκχόλμης. Ἄς σημειωθῇ ὅτι ὁ Σβέντενμποργκ διετύπωσε ὀλόκληρο σύστημα ἐρμηνείας τῆς λειτουργίας τοῦ κόσμου, στὸ ὁποῖο πολλὲς ἀντιλήψεις του γιὰ τ' ἀστέρια, τὰ νεφελώματα, τὸν μαγνητισμό, τὴ φυσιολογία τοῦ ἐγκεφάλου, συμπίπτουν μὲ ὅσα διεπίστωσε ἡ μεταγενέστερη ἐπιστημονικὴ ἔρευνα.

Ἐπίσης, εἶναι γνωστὲς οἱ ἀπόκρυφες γνώσεις καὶ δυνάμεις τοῦ μεγάλου Ἀποκρυφιστοῦ καὶ Μύστου Καλλιόστρο⁴⁴, πού συκοφαντήθηκε σὰν ἀγύρτης, καθὼς καὶ τῆς ἰδρύτριας τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας Ἐλενας Π. Μπλαβάτσκι, πού ἔκανε πραγματικὰ θαύματα, δηλαδὴ θαύματα γιὰ τὴν ἀντίληψη τῶν ἀμαθῶν, διότι τίποτα δὲν γίνεται ἀντίθετα πρὸς τοὺς φυσικοὺς νόμους.

Ὡστε ὑπάρχει ἀόρατος καὶ ἀγνωστος ἀκόμη σ' ἐμᾶς

κόσμος καὶ ὑπάρχει ἡ δυνατότης νὰ τὸν ἀντιληφθοῦμε κάποτε, ὅταν γνωρίσωμε τοὺς κρυμμένους σήμερα γιὰ μᾶς νόμους τῆς Φύσεως.

Καὶ μᾶς εἶναι χρήσιμος ὁ Ἀποκρυφισμός; Ποιὸς μπορεῖ ν' ἀρνηθῆ τῆ χρησιμότητά του; Εἶναι σὰν νὰ ρωτᾶμε τὸν τυφλὸ ἂν ἔχη ἀνάγκη νὰ βλέπη, τὸν κουφὸ ἂν ἔχη ἀνάγκη ν' ἀκούη.

Στὸ σημερινὸ σημεῖο τῆς συνηθισμένης ἐξελίξεως τοῦ ἀνθρώπου, τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς Φύσεως μᾶς εἶναι ἐντελῶς ἀγνωστο. Ἡ συνολικὴ ὄψη τῶν πραγμάτων εἶναι σκεπασμένη μὲ πολλὰ πέπλα, ποὺ δὲν ἀφήνουν νὰ φαίνεται παρὰ ἓνα μικρὸ τμήμα ἀπὸ αὐτήν. Ὁ σημερινὸς συνηθισμένος ἀνθρώπος δημιουργεῖ τὴ φιλοσοφία του ἐπάνω στὰ δεδομένα ποὺ ἔχει, τὰ ὁποῖα ὁμως εἶναι τελείως ἀνεπαρκῆ. Ἡ δράση του ρυθμίζεται ἀπὸ τοὺς λίγους νόμους τῆς Φύσεως, τοὺς ὁποῖους μέχρι σήμερα ἔχει ἀνακαλύψει καὶ ποὺ συνήθως ἀτελῶς τοὺς γνωρίζει. Συνεπῶς ἡ ζωὴ του καὶ ἡ φιλοσοφία του ἀναγκαστικὰ εἶναι περιορισμένες.

Γιὰ τὸν ἀνθρώπον ὁμως, ὁ ὁποῖος συνειδητὰ ἐξελίσσεται, ὁ κόσμος διαρκῶς πλαταίνει, διότι ὁ περισσότερο ἐξελιγμένος ἀνθρώπος εἶναι σὲ θέση νὰ ἀντιλαμβάνεται μεγαλύτερο μέρος ἀπ' αὐτόν. Δημιουργεῖ τὴ φιλοσοφία του καὶ ρυθμίζει τὴ ζωὴ του μὲ βάση ἓναν πληρέστερο κώδικα τῶν νόμων τῆς Φύσεως. Πολλὰ μυστήρια ξεκαθαρίζουν γι' αὐτόν, διότι ὤφειλαν τὴν ὑπαρξὴ τους σὲ μιὰ περιορισμένη ἀντίληψη σχετικὰ μὲ τὸν κόσμον. Ὁ ἀνθρώπος ποὺ ἐξελίσσεται συνειδητὰ ζῆ μιὰ πληρέστερη ζωὴ, πιὸ ἀληθινὴ, πιὸ ζωντανή, πιὸ εὐχάριστη, διότι

Έχει έναν πλατύτερον ορίζοντα σκέψεως, διότι περισσότερες όψεις και συνεπώς περισσότερες ωραιότητες τής ζωής πέφτουν στην αντίληψή του. Ζη άπλουστερα, ρυθμικώτερα, ωραιότερα, διότι συντονίζεται περισσότερο με τή Μητέρα-Φύση. Και ανακαλύπτει περισσότερο Θεό, διότι τόν βρίσκει μέσα στον έαυτό του και μέσα σε όλους τούς άλλους επίσης.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Πνευματισμός ἢ Μεταψυχική. Ἡ θεωρία ποῦ διδάσκει ὅτι, μετὰ τὸν θάνατον, ὁ ἄνθρωπος ἐξακολουθεῖ νὰ ζῆ σὰν πνεῦμα καὶ μπορεῖ νὰ ἔρχεται σὲ ἐπικοινωνία μετὰ τοὺς ζωντανούς, συνεχίζοντας τὴν ἐξέλιξή του, μετὰ ἀναριθμητὰς ἐνσαρκώσεις στὸν ὕλικὸ κόσμον, μέχρις ὅτου καθαρῶς ἀπὸ τὸν ἐμποτισμὸ τῆς ὕλης καὶ καταστῆ πνεῦμα ἐλεύθερο καὶ φωτεινόν. Πνευματισμὸς ἐπίσης ὀνομάζεται ἡ πειραματικὴ προσπάθεια τῶν ζωντανῶν, γιὰ μιὰ τέτοια ἐπικοινωνία μετὰ πνεύματα νεκρῶν, μετὰ διάφορα μέσα, ὅπως τραπεζάκι, ἄβακας, αὐτόματη γραφή, μέντιουμ, κ.λ.π.

2. Ψυχικὲς Ἔρευνες. Οἱ ἐπιστημονικὲς προσπάθειες γιὰ σπουδὴ τῶν ἀνεξηγήτων γιὰ τίς αἰσθήσεις καὶ τὴ λογικὴ περιέργων φαινομένων (ὅπως εἶναι οἱ προαισθήσεις, τηλεπάθειες, ὑλοποιήσεις, τηλεκινήσεις, κ.λ.π.), τὰ ὅποια—σύμφωνα μετὰ τίς ἀπόψεις τῶν ὀπαδῶν τῆς Ψυχοφυσιολογίας—δὲν ὀφείλονται σὲ πνεύματα νεκρῶν, ἀλλὰ στὴν ἰδιάζουσα φυσιολογίαν εὐαισθητῶν ἀτόμων, ποῦ ὀνομάζονται «μέντιουμ» καὶ προκαλοῦν μετὰ τὴν παρουσία τους τὰ ἀνεξήγητα φαινόμενα.

3. Πνεύματα τῆς Φύσεως. (Esprits de la Nature). Ἄορατες γιὰ τοὺς φυσιολογικοὺς ἀνθρώπους ὄντοτητες, ποῦ ἔχουν σῶμα ἀπὸ ἀστρική ἢ αἰθερική ὕλη, ὄρατες μόνον στὰ εὐπαθῆ ἄτομα, τὰ ὀνομαζόμενα μέντιουμ. Διακρίνονται σὲ

πνεύματα τῆς γῆς (gnomes), τοῦ ὕδατος (νηρηίδες), τοῦ ἀέρος (σουλφίδες), τοῦ πυρός (σαλαμάνδρες). Μποροῦν νὰ ἔλθουν σὲ ἐπικοινωνία μὲ τοὺς ἀνθρώπους πού εἶναι εὐαίσθητοι, στοὺς ὁποίους ἐμφανίζονται σὰν νεράιδες ἢ ἀερικά, ἢ σὲ πνευματιστικὲς συνεδριάσεις, ὅπου παρουσιάζονται σὰν δῆθεν πνεύματα διασήμων ἀνδρῶν.

4. Papus. (Dr G. Encausse. 1865—1921). Γάλλος ἰατρός, περίφημος ἀποκρυφιστὴς καὶ συγγραφεὺς, γνωστός μὲ τὸ ψευδώνυμο Papus. Ἀσχολήθηκε μὲ ὕλους σχεδὸν τοὺς κλάδους τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ, ἐνδιαφερόμενος ἰδιαίτερα γιὰ τὸν Μαρτινισμό, στὸν ὁποῖον ἔδωσε νέα ζωή. Ἐγραψε πολλὰ σημαντικὰ ἀποκρυφιστικὰ βιβλία, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ «Ἀπόκρυφος Ἐπιστήμη καὶ Ψυχισμὸς» μεταφράστηκε καὶ στὰ ἑλληνικά.

5. Βέβηλος. Ὁ μὴ μεμυημένος, ὁ στερημένος τοῦ πνευματικοῦ φωτός, τὸ ὁποῖον λαμβάνει—πρέπει νὰ λαμβάνη—ὁ μούμενος στὰ Μυστήρια καὶ στὴ μυστηριακὴ-ἑσωτερικὴ φιλοσοφία.

6. Θετικὴ φιλοσοφία. Ἡ φιλοσοφία πού ἐξετάζει τὸ ἀπτό καὶ θετικόν, μὲ ἀναγνωρισμένον ὄργανον γνώσεως τὴν ἐμπειρία, δηλ. τὸ ἀντιληπτό μὲ τίς αἰσθήσεις, σὲ συνδυασμὸ βέβαια καὶ μὲ τὴ νόηση. Θετικοὶ φιλόσοφοι εἶναι ὁ Χιούμ, Κόντ, Σπένσερ, Πουανκαρέ, κ.λ.π.

7. Μεταφυσικὴ. Ἡ φιλοσοφία τῶν πρώτων ἀρχῶν καὶ αἰτίων, πού ὀνομάστηκε συμπτωματικὰ «μεταφυσική», ἐπειδὴ ὁ Ἀνδρόνικος ὁ Ρόδιος, κατατάσσοντας τὰ ἔργα τοῦ Ἀριστοτέλη, πού ἀναφέρονται στὴν «πρώτη φιλοσοφία», τὰ τοποθέτησε μετὰ τὰ «φυσικά». Ἡ μεταφυσικὴ

ἐξετάζει τὰ θέματα πού βρίσκονται πέραν ἀπὸ τὰ ἕρια τῆς ἐμπειρίας, δηλ. τὸ πρόβλημα τὸ ὄντολογικὸ καὶ κοσμολογικὸ (φύση τῶν ὄντων καὶ σύσταση τοῦ κόσμου. Συστήματα: Ὑλισμός, Ἰδεοκρατία, Διαρχία, Ἐνισμός), τὸ πρόβλημα τὸ θεολογικὸ (Ὑπαρξὴ καὶ οὐσία τοῦ Θεοῦ. Συστήματα: Θεϊσμός, Δεισμός, Πανθεϊσμός, Πανενθεϊσμός, Ἄθεϊα), τὸ πρόβλημα τὸ ψυχολογικὸ (οὐσία, ἰδιότητες καὶ λειτουργία τῆς ψυχῆς). Ἡ θετικὴ φιλοσοφία καὶ ὁ ἀγνωστικισμὸς ἀπορρίπτουν τὴ μεταφυσικὴν.

8. Μαύρη Μαγεία. Ἡ τεχνικὴ διὰ τῆς ὁποίας — μὲ τὴ βεβαιότητα τελετουργικῶν πράξεων — μπαίνουν σὲ ἐνέργεια ἀπόκρυφες δυνάμεις τῆς Φύσεως, μὲ σκοπὸ τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ συμφερόντων ἐκείνου πού ἐξασκεῖ τὴ μαγεία, ὁ ὁποῖος δὲν ἐνδιαφέρεται ἂν προκαλεῖται βλάβη σὲ ἄλλους καὶ πού πολλές φορές ἀποβλέπει ἀκριβῶς σὲ βλάβη τῶν ἄλλων. Ὑπάρχει καὶ Λευκὴ Μαγεία, τῆς ὁποίας ὑψίστη μορφή εἶναι ἡ Θεουργία, πού ἀποβλέπει στὴν ἐξυπηρέτηση τοῦ συνόλου, χωρὶς ἀτομικοὺς σκοποὺς. Σ' αὐτὴ τὴν περίπτωσιν ἡ τελετουργία προκαλεῖ ἀγαθοποιεῖς ἐπιδράσεις. Πολλοὶ συγγέουν τὰ δυὸ αὐτὰ ἐκ διαμέτρου ἀντίθετα εἶδη Μαγείας.

9. Διόραση. (Clairvoyance). Ἡ ἰδιότης νὰ βλέπη κανεὶς, χωρὶς τὴ μεσολάβηση τῆς φυσικῆς ὁράσεως ἀντικείμενα ἢ γεγονότα, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι φυσιολογικῶς ὁρατά, εἴτε ἐξ αἰτίας τῆς λεπτότητός των (αἰθερικά, ἀστρικά), εἴτε ἐξ αἰτίας τοπικῆς ἀποστάσεως ἢ καὶ χρονικῆς (παρελθόντος ἢ μέλλοντος).

10. Διακοή. (Clairaudiance). Ἡ ἰδιότης νὰ ἀκούη κανεὶς, χωρὶς τὴ μεσολάβηση τῆς φυσικῆς ἀκοῆς, ἤχους

πού δὲν εἶναι φυσιολογικῶς ἀκουστοί, εἴτε ἐξ αἰτίας τῆς λεπτότητός των, εἴτε ἐξ αἰτίας ἀποστάσεως. Ἐπιτυγχάνεται — καθὼς καὶ ἡ διόραση — μὲ τὴν ἀφύπνιση καὶ τὴν ἀνάπτυξη δυνάμεων, πού βρίσκονται μέσα στὸν ἄνθρωπο σὲ λανθάνουσα κατάσταση, μὲ τὶς ὁποῖες χρησιμοποιοῦνται — ἀσυναίσθητα ἢ συνειδητὰ — ὄργανα λεπτότερα ἀπὸ ἐκεῖνα τοῦ φυσικοῦ σώματος.

11. Μύστης. α) Ὁ μεμνημένος στὰ Μυστήρια καὶ στὴ μυστηριακῆ φιλοσοφία. β) Ἐκεῖνος πού κατέχει τὴ γνώση τῆς μυστηριακῆς Σοφίας. γ) Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἐπραγματοποίησε τὸν Μυστικισμό. Ὁ Ἐδ. Συρέ στὸ ὠραιότατο βιβλίον του «Μεγάλοι Μύσται» περιγράφει — μὲ τὴν ποιητικὴ του φαντασία — τοὺς βίους τοῦ Ραμᾶ, Κρισνᾶ, Ἐρμῆ τοῦ Τρισμέγιστου, Μωϋσῆ, Ὀρφέα, Πυθαγόρα, Πλάτωνα, Ἰησοῦ. Μυστικιστὴς εἶναι ἐκεῖνος πού ἐπιδιώκει νὰ πραγματοποιήσῃ τὸν Μυστικισμό.

12. Ἀστρολογία. Ἡ ἀπόκρυφη ἐπιστῆμη, ἡ ὁποία μελετᾶ τὴ θέση πού ἔχουν στὸν ὀρίζοντα τὰ οὐράνια σώματα — καὶ μάλιστα ὁ ἥλιος, ἡ Σελήνη καὶ οἱ πλανῆτες — κατὰ τὴ στιγμὴ τῆς γεννήσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν ἐπίδραση πού ἀσκεῖ αὐτὴ ἡ θέση ἐπάνω στὴ διαμόρφωση τοῦ χαρακτῆρα καὶ τῶν πεπερωμένων του. Ἡ Ἀστρολογία ἔπαιζε ἄλλοτε μεγάλο ρόλο στὶς ἀποφάσεις τῶν ἀνθρώπων.

13. Ἀριθμοσοφία. Ἡ ἀπόκρυφη ἐπιστῆμη τῶν ἀριθμῶν, πού μελετᾶ τὴ βαθύτερη ἐσωτερικὴ σημασίαν καὶ ἐπίδρασίν τους. Σύμφωνα μὲ τὶς διδασκαλίαι τῶν Πυθαγορείων οἱ ἀριθμοὶ ἀποτελοῦν τὸ θεμέλιον κάθε γνώσεως γιὰ τὴ γένεση καὶ ἀνάπτυξη τῶν ὄντων, καθὼς καὶ τὸ κλειδί γιὰ

τὴν κατανόησιν τοῦ Σύμπαντος, τὸ ὅπαιον «ἐγένετο κατ' ἀριθμὸν» καὶ ὄχι «ὑπὸ τῶν ἀριθμῶν».

14. Ἑρμητισμός. Οἱ ἀπόκρυφες καὶ μυστικιστικὲς διδασκαλίαι, ποὺ στηρίζονται στὰ συγγράμματα, τὰ ὁποῖα ἀποδίδονται στὸν Ἑρμῆ τὸν Τρισμέγιστο. Ὁ Ἑρμητισμὸς ὀνομάζεται «Ἱερὴ καὶ Θεία Ἐπιστήμη καὶ Τέχνη». Ἡ Ἑρμητικὴ φιλοσοφία διδάσκει τὸ ἐνιαῖο τῆς φύσεως τοῦ Σύμπαντος καὶ τὴν ἐκπόρευση τοῦ παντός ἀπὸ μιὰ ἐνιαία ἀρχή, στὴν ὁποία τελικῶς ὅλα θὰ ἐπανέλθουν. Ἀπὸ τὸν Ἑρμητισμὸ προῆλθε ἡ Ἀλχημεία καὶ ἔχουν κοινὲς ἀρχές.

15. Ἀλχημεία ἢ Ἀλχημία ἢ Ἀλχυμεία ἢ καὶ Ἀρχημία (ἀρχή-μία). Ἀπόκρυφη ἐπιστήμη ποὺ ἤκμασε κατὰ τὸν Μεσαίωνα καὶ τὴν Ἀναγέννηση. Ἐδίδασκε τὸ ἐνιαῖο τοῦ Σύμπαντος καὶ τὴ γένεση τοῦ παντός ἀπὸ μιὰ πρωταρχικὴ ὕλη (prima materia). Προσπαθοῦσε νὰ ἀνεύρη τὴ «φιλοσοφικὴ λίθος», μὲ τὴν ὁποία τὰ ἀγενῆ μέταλλα μποροῦν νὰ μεταβληθοῦν σὲ εὐγενῆ καὶ ἐπομένως νὰ παραχθῆ ἐκ τοῦ μολύβου χρυσός (νὰ μεταβληθῆ ὁ ἀνεξέλικτος ἄνθρωπος σὲ ἐξελιγμένον). Ἀπὸ τὴν Ἀλχημεία γεννήθηκε ἡ Χημεία, ἡ ὁποία ἐφόρευσε τὴ μητέρα της.

16. Καββάλα ἢ Καμπαλά. Ἡ ἐκ παραδόσεως Ἰουδαϊκὴ μυστηριώδης διδασκαλία μεταφυσικῆς καὶ ἀποκρυφισμοῦ, μὲ τὴν ὁποία ἐρμηνεύονται τὰ ἱερά κείμενα. Κατεγράφη κατὰ τὸν Μεσαίωνα, ἀφοῦ ὑπέστη τὴν ἐπίδραση τοῦ Νεοπλατωνισμοῦ. Μὲ τὴν Καββάλα ἀσχολήθηκαν σημαντικοὶ διανοηταί, ὄχι μόνον Ἰουδαῖοι, ποὺ ὀνομάζονται καββαλισταί. Τὸ σπουδαιότερο ἀπὸ τὰ βιβλία τῆς Καββάλα εἶναι τὸ Ζοχάρ.

17. Ροδοσταυρισμός. Ἀποκρυφιστικὸ καὶ μυστικιστικὸ Τάγμα, ποῦ ἰδρύθηκε — κατὰ τὴν παράδοση — ἀπὸ τὸν Χριστιανὸ Ροζενκρόυτε, μεγάλου Μύστη καὶ κάτοχο τῆς «Βασιλικῆς Τέχνης». Οἱ Ροδοσταυροὶ ἐγνώριζαν πολλὰ μυστικὰ τῆς Φύσεως, τὴν Ἀλχημεία, τὸν Ἑρμητισμὸν, τὴν Καββάλα καὶ ἦσαν ὅλοι διακεκριμένοι ἄνδρες. Κάτω ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τῶν Ροδοσταυρικῶν διδασκαλιῶν διαμορφώθηκε ἀργότερα ὁ ὁμώνυμος 18ος βαθμὸς τοῦ φιλοσοφικοῦ Τεκτονισμοῦ τοῦ Σκωτικοῦ Δόγματος. Ὑπάρχουν καὶ σήμερα Ροδοσταυρικές Ἑταιρίες στὴν Ἀμερική, ποῦ ἰσχυρίζονται ὅτι κατέχουν τὶς ἀρχαῖες Ροδοσταυρικές διδασκαλίες καὶ ὅτι ἀποτελοῦν συνέχεια τοῦ παλαιοῦ Τάγματος, ἰσχυρισμοὶ οἱ ὁποῖοι σφοδρῶς ἀμφισβητοῦνται.

18. Τεκτονισμὸς ἢ Ἐλευθεροτεκτονισμὸς ἢ Μασωνία. Φιλοσοφικὸ μυσταγωγικὸ σύστημα, ποῦ ἀποτελεῖ πάγκοσμο Τάγμα — μὲ ἀνεξάρτητα Ἐθνικὰ Τμήματα — καὶ ἔχει σκοπὸ τὴν ἀναζήτηση τῆς Ἀληθείας, τὴν ἀσκησιμὴν τῆς Ἀρετῆς, τὴν πνευματικὴν πρόοδο καὶ τὴν ὑλικὴν εὐημερίαν τῆς ἀνθρωπότητος. Μελετᾷ τὶς λειτουργίας τῆς Φύσεως καὶ διδάσκει τὴν συμμόρφωσιν μὲ τὸν φυσικὸν καὶ ἠθικὸν Νόμον. Διακηρύσσει τὴν ἐλευθερίαν τῆς σκέψεως καὶ τῆς συνειδήσεως, τὴν ἀνοχήν, τὴν ἰσότητάν δικαιομάτων καὶ ὑποχρεώσεων, τὸν σεβασμὸν στὴν ἐργασία, τὴν παγκόσμιαν ἀδελφότητα καὶ τὴν ἀλληλεγγύην. Ὁ Τεκτονισμὸς δὲν ἔχει δόγμα, ἀλλ' ἀναγνωρίζει τὴν ὑπαρξὴ Θεοῦ καὶ τὴν ἀθανασία τῆς ψυχῆς. Δέχεται στίς τάξεις του ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, χωρὶς νὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὶς θρησκευτικὰς καὶ φιλοσοφικὰς τοὺς ἀποχρώσεις, ἀρκεῖ νὰ εἶναι ἐλεύθεροὶ στὴν σκέψιν καὶ χρηστοὶ στὰ ἔθνη. Συνεπῶς ἀποκλείει τοὺς φανατικοὺς καὶ δεισιδαίμονας, τοὺς ἀθέους καὶ ὑλιστάς, τοὺς ἀνηθικούς, καθὼς καὶ τοὺς ἀέργους. Ὁ Τεκτονισμὸς ἔχει πολλοὺς βα-

θμούς, πού άπονέμονται μέ είδική τελετουργική μήση, κατά χρονικά διαστήματα, σέ όσους κρίνονται κατάλληλοι για νά δεχθοῦν περισσότερα φώς. Ἡ διδασκαλία γίνεται μέ σύμβολα καί μέ ἀλληγορίες. Ὁ Τεκτονισμός θεωρεῖται ἀπό πολλούς διάδοχος τῶν ἀρχαίων Μυστηρίων.

19. Θεοσοφία. Θεοσοφία εἶναι ἡ Θεία Σοφία, δηλ. ἡ σοφία τῶν Θεῶν ἢ Θείων ὄντων, ἡ Γνώση πού κατέχουν τὰ Θεῖα ὄντα. Εἶναι τὸ σύνολο τῶν Θεϊκῶν ἀληθειῶν τῆς Φύσεως, ἡ οὐσία τῶν Μυστηρίων τῆς ἀρχαιότητος, τὴν ὁποία ἡ Μπλαβάτσκυ ἀνέσυρε ἀπὸ τὰ βᾶθη τῶν Ναῶν καί ἀπὸ τὰ ἄδυτα τῶν Μυστηρίων καί τὴν προσέφερε σέ ὀλόκληρη τὴν ἀνθρωπότητα. Ἡ Θεοσοφία διδάσκει τὴ Θεία προέλευση τοῦ ἀνθρώπου καί τὴ δυνατότητά του νά φθάσῃ στὴ Θεϊότητα. Εἶναι σχολεῖο μυστικισμοῦ, ἀλλὰ καί σχολεῖο ἀποκρυφισμοῦ. Κηρύσσει ὅτι ἡ ἐξέλιξη τοῦ ἠθικοῦ ὄντος πρέπει νά συμβαδίζει παράλληλα μέ τὴν ἐξέλιξη τοῦ διανοητικοῦ ὄντος. Ἐξηγεῖ τοὺς βιονομικοὺς κανόνες, πού ἀναφέρονται στὴν κάθαρση σώματος καί ψυχῆς, τοὺς ὁποίους εἶναι ἀπαραίτητο ν' ἀκολουθῆ ἐκεῖνος πού θέλει νά μυηθῆ στὴ Θεία Σοφία. Ἡ Θεοσοφία δὲν εἶναι θρησκεία, ἀλλὰ ἐκλεκτικὴ σύνθεση ὅλων τῶν θρησκειῶν καί ἡ ἐσωτερικὴ ζωὴ κάθε θρησκείας. Δὲν ἔχει τελετουργίες, διότι στέκεται ψηλότερα ἀπὸ τίς ἐξωτερικὲς ἐκδηλώσεις τῆς λατρείας. Σέβεται κάθε τελετουργία, κάθε θρησκευτικὴ ἢ ἄλλη πίστη καί πεποιθήση ἢ γνώμη. Δὲν ἔχει δόγματα, διότι ἡ Ἀλήθεια βρῖσκεται πρὸ πάντων ἀπὸ τὰ δόγματα. Ἀντιτίθεται σέ κάθε μισαλλοδοξία καί φανατισμό, σέ κάθε ἐγωϊστικὴ ἐκδήλωσις. Θεωρεῖ τὴν ἐλευθερία τῆς σκέψεως σάν τὸ μεγαλύτερο πρόνομο τοῦ ἀνθρώπου. Διδάσκει τὴν Ἀγάπη καί τὴν παγκόσμια ἀδελφосύνη, τὴν πρόθυμη προσφορὰ ὑπηρεσιῶν καί τὴ θυσία γιὰ τοὺς ἄλλους. Εἶναι ἡ συνεχὴς καί ἀδιάκοπη ἔ-

ρευνα γιά τήν κατανόηση τοῦ συνόλου τῆς Θείας Σοφίας, ἔρευνα πού ἐπεκτείνεται σέ ὅλα τὰ πεδία τῆς ἀνθρωπίνης δράσεως καί ἐκδηλώσεως τοῦ πνεύματος (Φιλοσοφία, Θρησκεία, Ἐπιστήμη, Τέχνη). Εἶναι ἡ προσπάθεια ἐφαρμογῆς στήν καθημερινή ζωὴ τῶν διδαγμάτων πού ἀπορρέουν ἀπὸ τὴν ἔρευνα. Ἡ ὑπάρξη τῆς μοναδικῆς ἐνιαίας Ζωῆς καί ἡ παγκόσμια ἀδελφότης ἀποτελοῦν τὶς θεμελιώδεις ἀλήθειες τῆς Θεοσοφίας. Ἄλλες θεμελιώδεις διδασκαλίες τῆς εἶναι ἡ Ἀλληλεγγύη, ἡ Ἐξέλιξη, ἡ Μετενσάρκωση καί ὁ Νόμος τῆς ἀνταποδόσεως (Κάρμα). Σ' αὐτοὺς τοὺς Νόμους ὑποτάσσονται ὅλα τὰ ὄντα, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τοῦ κύκλου τῆς Ἐκδηλώσεως. Κάθε ὄν εἶναι τμῆμα τῆς ἐνιαίας παγκόσμιας Ζωῆς, εἶναι σπινθῆρας πού ἐξεπήδησε ἀπὸ τὴν Αἰώνια Φλόγα. Στὸν κόσμον τῆς Ἐκδηλώσεως ἐμφανίζεται σὰν μιὰ ἰδιαίτερη μονάδα, περιβεβλημένη πυκνὰ ὕλικά σώματα, πού δεσμεύουν τὴν ψυχὴ στὸν κόσμον τῆς ὕλης. Ἐξέλιξη εἶναι ἡ βαθμιαία ἀπελευθέρωση τοῦ πνεύματος ἀπὸ τὰ δεσμά τῆς ὕλης. Σκοπὸς τῆς Θεοσοφίας εἶναι νὰ βοηθήσῃ τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἀφυπνίσουν τὶς ἐσωτερικὲς δυνάμεις τους καί νὰ τοὺς διδάξῃ τὴν Ἀγάπη πρὸς ὅλα τὰ ὄντα.

20. Μαρτινισμός. Μυσταγωγικὸ σύστημα Ἀποκρυφισμοῦ, Ἐρημητισμοῦ καί Μυστικισμοῦ. Ἰδρύθηκε τὸ 1780 ἀπὸ τὸν Claude de Saint Martin καί ἀναδιωργανώθηκε ἀπὸ τὸν Parus. Κατὰ τὶς διδασκαλίες τοῦ Μαρτινισμοῦ, οἱ ὕλικές αἰσθήσεις ἀποδεικνύονται ἀνεπαρκεῖς γιὰ τὴν ἀπόκτηση τῆς ἀληθινῆς Γνώσεως, πού ἀποκτᾶται μόνον μὲ ἐσωτερικὴ ἐνατένιση καί μὲ ἔξαρση, μὲ μυστικὴ ἔνωση τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεό.

21. Μεσμερισμὸς ἢ Μαγνητισμὸς. Θεραπευτικὴ μέθοδος, πού χρησιμοποιοῦ τὸν ζωϊκὸ μαγνητισμὸ τοῦ ἀν-

θρώπου (εἶδος θεραπευτικοῦ ὑπνωτισμοῦ). Ἀνακαλύφθηκε καὶ χρησιμοποιήθηκε ἀπὸ τὸν Βιενέζο ἰατρὸ καὶ φυσιολόγο Μέσμερ (1734—1815).

22. Χριστιανικὴ Ἐπιστήμη. (Christian Science).

Προτεσταντικὴ αἵρεσις, ποὺ ἰδρύθηκε ἀπὸ τὴ Μαίρη Μπαϊ-κερ Ἐντυ (1821—1910) καὶ ἔχει μεγάλη διάδοσις, κυρίως στὴν Ἀμερικὴ. Σύμφωνα μὲ τὶς διδασκαλίαι τῆς, μόνον ὁ Θεὸς καὶ ὁ πνευματικὸς κόσμος ἔχουν πραγματικὴ ὑπόστασις. Ὅλα τὰ ὕλικά πράγματα, τὰ ἀνθρώπινα σώματα, τὸ κακόν, ἡ ἀσθένεια, ὁ θάνατος, δὲν ὑπάρχουν, παρὰ στὴν ἰδέα τοῦ ἀνθρώπου. Συνεπῶς, ὅλες οἱ ἀσθένειαι τοῦ σώματος θεραπεύονται μὲ τὴν ἐπιβολὴ τοῦ πνεύματος καὶ μὲ τὴν προσευχὴ, χωρὶς νὰ ὑπάρχη λόγος ἐγχειρίσεων ἢ ἄλλων ἰατρικῶν περιθάλψεων. Ὑπάρχουν σήμερα πολυάριθμοι κοινότητες, ποὺ ἀσχοῦν λατρεία τοῦ Θεοῦ μὲ ψαλμοὺς καὶ παράλληλη ἀνάγνωσις περικοπῶν τῆς Ἀγ. Γραφῆς καὶ ἀποσπασμάτων ἀπὸ τὸ βιβλίον τῆς Ἐντυ «Ἐπιστήμη καὶ Ὑγεία».

23. Ψυχανάλυσις. Ἡ περίφημη μέθοδος, ποὺ ἀναπτύχθηκε ἀπὸ τὸν Φρόϋδ, γιὰ τὴ μελέτη τοῦ ὑποσυνειδήτου καὶ τὴ θεραπεία τῶν ψυχικῶν ἀσθενειῶν, μὲ τὴν ἀποκάλυψιν τῶν βαθυτέρων αἰτίων, ποὺ τὶς ἐπροκάλεσαν. Κατὰ τὸν Φρόϋδ ὅλες οἱ ψυχικὲς ἀσθένειαι ὀφείλονται σὲ ψυχικὰ τραύματα, ποὺ ἐπροξένησαν οἱ ἐκδηλώσεις τοῦ σεξουαλικοῦ ἐνστικτοῦ, τὶς ὁποῖαι ἀπώθησαν στὸ ὑποσυνειδήτου, κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, ὁ φόβος, ἡ ντροπὴ, ἡ ἀγωγή καὶ τὰ κοινωνικὰ ἔθη. Τὸ ἀπωθημένον σεξουαλικὸ ἐνστικτοὶ προβάλλεται εἴτε σὰν ὄνειρο, εἴτε σὰν ψυχονεύρωση.

24. Ὑπνωτισμὸς. Ἡ κατάστασις τεχνικῆς ὑπνώσε-

ως, στην οποία πέφτουν ευαίσθητα άτομα, ονομαζόμενα μέντιουμ, κατά την οποία σταματᾷ κάθε συνειδητή ἐπαφή με τὸν ἐξωτερικὸ κόσμον. Στὸ διάστημα τῆς ὑπνώσεως τὸ ὑπνωτισμένο ἄτομο βρίσκεται σὲ ἐπαφή μόνον με τὸν ὑπνωτιστὴ του, στὸν ὅποιον ὑπακούει τυφλά. Αὐτὸς τοῦ υποβάλλει νὰ ἐνεργῆ, νὰ αἰσθάνεται καὶ νὰ θυμᾶται ἢ νὰ μὴ θυμᾶται ὅσα συμβαίνουν, σύμφωνα με τὴ θέλησή του (μορφὴ μύρης μαγείας).

25. Ὑπνοβασία ἢ Νυκτοβασία. Ἡ περίεργη ιδιότης μερικῶν ἀτόμων νὰ σηκώνωνται ἀπὸ τὸ κρεβάτι σὲ βαθύτατο ὕπνο καὶ νὰ περιπατοῦν σὲ μακρινὲς ἀποστάσεις, πολλὰς φορές ἐπάνω σὲ στέγες σπιτιῶν ἢ σὲ ἄκρες κρημνῶν, χωρὶς νὰ πέφτουν, ἀλλὰ καὶ χωρὶς νὰ ἔχουν συναίσθηση τῶν πράξεών τους καὶ χωρὶς νὰ διατηροῦν καμμιὰ ἀνάμνηση ὅταν ξυπνήσουν. Στὴν κατάστασιν τῆς ὑπνοβασίας μποροῦν νὰ κάνουν διάφορες ἐργασίες καὶ νὰ διηγοῦνται ὀλόκληρες ἀλλόκοτες ἱστορίες.

26. Ὁραματισμός. Τὸ νὰ βλέπη κανεὶς σὲ ἔκστασιν πράγματα ἀνύπαρκτα γιὰ τὴν ὄρασιν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, τὰ ὅποια συμβαίνουν σὲ μακρινὲς ἀποστάσεις ἢ τὰ ὅποια συνέβησαν στὸ παρελθὸν ἢ πρόκειται νὰ συμβοῦν στὸ μέλλον. Ἀναφέρονται πολλὰς περιπτώσεις ὁραματισμῶν, ἱστορικὰ βεβαιωμένους.

27. Τηλεπάθεια. Τὸ νὰ ἀντιλαμβάνεται κανεὶς ἓνα γεγονός ἢ μιὰ κατάστασιν, πού συμβαίνει σὲ μακρινὴ ἀπόστασιν, καθὼς καὶ ἡ μεταβίβασις σκέψεων καὶ αἰσθημάτων ἀπὸ ἄτομον σὲ ἄτομον.

28. Ραδιαίσθησις ἢ Ραβδοσκοπεΐα. Ἡ μαντεία, με

τῆ βοήθεια διχαλωτῆς ράβδου ἢ ἐκκρεμοῦς, γιὰ τὴν ἀνεύρεση κρυμμένων ἀντικειμένων καὶ κυρίως ὑπογείων ὑδάτων. Τὸ φαινόμενο ἦταν γνωστὸ καὶ στὴν ἀρχαιότητα. Ὀφείλεται στὸν ἐρεθισμό τοῦ εὐαίσθητου νευρικοῦ συστήματος τοῦ ραβδοσκόπου ἀπὸ τὴν ἀκτινοβολία τῆς ὕλης ἢ τῶν ἠλεκτρομαγνητικῶν κυμάτων τῶν κρυμμένων ἀντικειμένων ἢ σὲ ἓνα εἶδος διοράσεως.

29. Γραφολογία. Ἡ ἐπιστήμη ποὺ μελετᾷ τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν τρόπο τῆς γραφῆς του (ποὺ γι' αὐτὸ ὀνομάζεται γραφικὸς χαρακτήρ). Φαίνεται ὅτι τὸ περιεχόμενο τῆς συνειδήσεως καὶ τῆς ψυχικῆς καταστάσεως ὑλοποιεῖται μὲ τὸν τρόπο τῆς γραφῆς, ὥστε νὰ ἐκδηλώνεται στὸ γραπτὸ κείμενο.

30. Χειρομαντεία. Μὲ τὴ μελέτη τῆς μορφῆς ποὺ ἔχουν τὰ χέρια καὶ ἰδίως τῶν γραμμῶν τῆς παλάμηςμαντεύεται ὁ χαρακτῆρας καὶ οἱ νοητικὲς καὶ συναισθηματικὲς τάσεις τοῦ ἀνθρώπου, καθὼς καὶ τὰ μεγάλα γεγονότα τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ μέλλοντος. Ἡ χειρομαντεία γεννήθηκε ἀπὸ τὴν Ἀστρολογία, διότι ἀναζητήθηκαν στὸ ἀνθρώπινο σῶμα σημεῖα, ποὺ νὰ δείχνουν τὴν ἐπίδραση ἐπάνω σ' αὐτὸ τῶν οὐρανίων σωμάτων.

31. Φυσιογνωμική. Ἡ ἐπιστήμη ποὺ ἐρευνᾷ τὴ σχέση τοῦ χαρακτῆρα καὶ τῶν νοητικῶν καὶ συναισθηματικῶν τάσεων τοῦ ἀνθρώπου, πρὸς τὴν ἐξωτερικὴ του ἐμφάνιση καὶ κυρίως πρὸς τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου του (τὴ φυσιογνωμία).

32. Μαντική. Ἡ ἰκανότης νὰ γνωρίση κανεὶς ἀγνωστα σ' αὐτὸν γεγονότα τοῦ παρελθόντος ἢ τοῦ παρόντος,

ἀκόμη ὅμως καὶ πράγματα τοῦ μέλλοντος, εἴτε εὐρισκόμενος ἀσυναίσθητα σὲ ἔκσταση, εἴτε συνειδητά, μὲ τὴ βοήθεια διαφόρων ἐξωτερικῶν μέσων ἢ μὲ τὴ γνώση ἀποκρῦφων νόμων τῆς Φύσεως. Ἡ μαντεία μελλοντικοῦ πράγματος εἶναι ἀπὸ τὰ πρῶτα περίεργα καὶ δυσκολοεξηγήτητα φαινόμενα.

33. **Ἄλλαν Καρντέκ.** (Allan Kardek). Ψευδώνυμο τοῦ L. Rivail (1804—1869). Γάλλος παιδαγωγὸς (μαθητὴς τοῦ Πεσσαλόστη), ὁ ὁποῖος ἐσπούδασεν ἐπίσης τὴν ἱατρικὴν καὶ φυσικὰς ἐπιστῆμες. Ἐμελέτησεν ἐπισταμένως καὶ μεθοδικῶς τὰ πνευματιστικὰ φαινόμενα (τραπεζάκια, αὐτόματη γραφή, τηλεκινήσεις, τηλεπάθειες, κ.λ.π.) καὶ κατέληξε στὸ συμπέρασμα ὅτι ὀφείλονται στὴν ἐπέμβαση πνευμάτων πεθαμένων ἀτόμων. Θεωρεῖται πατὴρ τοῦ Πνευματισμοῦ. Ἐγράψε πολλὰ πνευματιστικὰ βιβλία, μὲ ἠθικὸ περιεχόμενο, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὸ περίφημο «Βιβλίον τῶν πνευμάτων» καὶ ἴδρυσεν τὴν «Πνευματιστικὴ Ἐπιθεώρηση» καὶ τὴν Πνευματιστικὴ Ἑταιρία τῶν Παρισίων.

34. **Ἰ. Σαρκό.** (Charcot. 1825—1893). Γάλλος ἱατρός, καθηγητὴς τῆς παθολογικῆς ἀνατομίας καὶ τῆς κλινικῆς τῶν νευρικῶν νοσημάτων, διάσημος γιὰ τὶς ἐργασίες του ἐπάνω στὴν ὑστερία καὶ στὸν ὑπνωτισμό. Θεωρεῖται μίᾳ ἀπὸ τὶς αὐθεντίας τοῦ Πνευματισμοῦ.

35. **Γουλ. Κρούξ.** (Crookes. 1832—1919). Περίφημος Ἄγγλος ἐπιστήμων, φυσιοδίφης καὶ χημικός, ὁ ὁποῖος ἀνεκάλυψε τὸ στοιχεῖον θάλλιον, ἐμελέτησε τὰ φαινόμενα τῶν ἠλεκτρικῶν κενώσεων (σωλῆνες Κρούξ) καὶ τὶς ιδιότητες τοῦ ραδίου, ἐφευρέτης τοῦ ραδιομέτρου καὶ τοῦ σπινθηροσκοπίου. Ἦταν πρόεδρος πολλῶν ἐπιστημονικῶν Ἑταιριῶν καὶ ὁπαδὸς τοῦ Πνευματισμοῦ, τὸν ὁποῖον ἐμελε-

τοῦσε παράλληλα μὲ τὴν Ἐπιστήμη, συγγραφεὺς πνευματιστικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν ἔργων.

36. Κάμιλλος Φλαμμαριῶν. (Flammariion. 1845—1925). Γάλλος ἀστρονόμος, φιλόσοφος καὶ συγγραφεὺς, ἐκλαϊκευτὴς τῆς Ἐπιστήμης καὶ τῶν θαυμασίων τοῦ οὐρανοῦ, ποὺ ἀσχολήθηκε ἐπίσης μὲ τὶς Ψυχικὲς ἐρευνες καὶ τὸν Πνευματισμό.

37. Θεοσοφικὴ Ἑταιρία. Διεθνὴς ὀργάνωση γιὰ τὴν καλλιέργεια τῆς ἰδέας τῆς παγκοσμίου ἀδελφότητος τῶν ἀνθρώπων. Ἰδρύθηκε στὴ Νέα Ὑόρκη τὸ 1875 ἀπὸ τὴ Ρωσίδα Helena P. Blavatsky καὶ τὸν Ἀμερικανὸ συνταγματάρχην Henry S. Olcott. Ἀργότερα μετέφερε τὸ κέντρο τῆς στὸ Adyar τῆς Ἰνδίας καὶ ἀπλώθηκε σὲ ὅλοκληρο τὸν κόσμον. Πρῶτος τῆς Πρόεδρος ἦταν ὁ H. Olcott (1875-1907). Τὸν διαδέχθηκαν ἡ A. Besant (1907-1933), ὁ G. Arundale (1934-1945), ὁ C. Jinarajadasa (1946-1953), ὁ N. Sri Ram (1953). Σκοποὶ τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας εἶναι: 1. Σχηματισμὸς ἐνὸς πυρῆνος τῆς παγκοσμίου ἀδελφότητος τῆς ἀνθρωπότητος, χωρὶς διάκριση φυλῆς, πίστεως, τάξεως, φύλου ἢ χρώματος. 2. Ἐνθάρρυνσις τῆς συγκριτικῆς μελέτης τῶν θρησκειῶν, τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς ἐπιστήμης. 3. Μελέτη τῶν ἀνερμηνεύτων νόμων τῆς Φύσεως καὶ τῶν λανθανουσῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου. Ἐπιδοκιμασία τοῦ πρώτου σκοποῦ εἶναι ὁ μόνος ὁρος εἰσοδοχῆς Μέλους στὴν Ἑταιρία, ἡ ὁποία ἔχει ἔμβλημά της τὴ φράση «Οὐδεμία Θρησκεία ἀνώτερη ἀπὸ τὴν Ἀλήθειαν». Κάθε Μέλος εἶναι ἐλεύθερο νὰ ἔχη τὶς ἀτομικὰς του ἰδέας καὶ γνώμες, χωρὶς καμμιὰ δέσμευση, ὀφείλει ὅμως νὰ σέβεται τὶς πεποιθήσεις τῶν ἄλλων. Τὸ Ἑλληνικὸ Τμῆμα τῆς Ἑταιρίας λειτουργεῖ συνεχῶς ἀπὸ τὸ 1923.

38. Έλενα Πετρόβνα Μπλαβάτσκυ. (H. P. Blavatsky. 1831—1891). Ίδρύτρια τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας (1875). Μεγάλη ἀποκρυφίστρια καὶ συγγραφεύς, ἡ ὁποία εἶχε ἀπὸ παιδικῆ ἡλικία ἐπικοινωνία μὲ πνεύματα καὶ παρέμεινε ἀργότερα ἐπὶ μακρὰ ἔτη στὰ Ἱμαλάια, ὅπου ἐμυήθη σὲ μυστικὲς διδασκαλίες ἀπὸ Βραχμάνους καὶ Βουδδιστὰς Μύστας. Κατεῖχε ἀνεξήγητες καταπληκτικὲς δυνάμεις καὶ προκαλοῦσε θαυμαστὰ φαινόμενα. Συνέγραψε πολλὰ δυσνόητα, ἀλλὰ καταπληκτικῆς σοφίας βιβλία, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὸ τρίτομον «Ἴσις ἀποκαλυπτομένη», ἡ «Φωνὴ τῆς Σιγῆς», ἡ περίφημη πεντάτομη «Μυστικὴ Διδασκαλία» καὶ τὸ ἀριστα μεταφρασμένο στὰ ἑλληνικὰ «Τὸ Κλειδί τῆς Θεοσοφίας.»

39. Βάν ντέρ Λέου. (J. J. Van der Leeuw. 1892—1934). Ὁλλανδὸς θεόσοφος καὶ συγγραφεύς. Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Ὁλλανδικοῦ Τμήματος τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας, μαθητῆς τοῦ μεγάλου ἀποκρυφιστοῦ C. W. Leadbeater (1847—1934). Ἐγράψε σημαντικὰ ἔργα, μεταξὺ τῶν ὁποίων «Ἡ κατάκτηση τῆς ἀπατηλότητος», «Δημιουργικὸν Πῦρ», «Ἀποκάλυψη ἢ Πραγματοποίηση» καὶ τὸ μεταφρασμένο στὰ ἑλληνικὰ «Θεοὶ ἐν ἔξορίᾳ».

40. Μικρόκοσμος—Μακρόκοσμος. Μικρόκοσμος εἶναι ὁ ἄνθρωπος καὶ μακρόκοσμος τὸ Σύμπαν. Μὲ βάση τὸν ἀπόκρυφο φυσικὸ νόμο τῶν ἀναλογιῶν «Ὡς ἐν τοῖς ἄνω, οὕτω καὶ ἐν τοῖς κάτω» ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐπιτομὴ τοῦ Σύμπαντος, ἓνα ὁλόκληρο μικρὸ Σύμπαν, ποὺ ἀποτελεῖ τὸν μικρόκοσμο τοῦ μακροκόσμου. Σπουδάζοντας τὸν ἑαυτό του, μπορεῖ νὰ γνωρίσῃ τὸ Σύμπαν. Ὅπως ὁ ἴδιος ἀποτελεῖ ἓνα ἐνιαῖον ὅλον, ἔτσι καὶ τὸ Σύμπαν εἶναι οὐσιωδῶς ἐνιαῖον.

41. Ἴσιδος πέπλος. Ἡ Ἴσις ἦταν θεὰ τῶν Αἰγυπτίων, σύζυγος τοῦ Ὄσιριδος, προστάτις τῶν Αἰγυπτιακῶν Μυστηρίων, ὅπως ἡ Δημήτηρ τῶν Ἐλευσινίων. Πέπλος τῆς Ἴσιδος σημαίνει συμβολικά τὴν κάλυψη τῶν μυστηριακῶν Ἀληθειῶν ἀπὸ τοῦ ἀμνήτους ἢ βεβήλους.

42. Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεύς. Νεοπυθαγόρειος φιλόσοφος καὶ Μύστης, βαθὺς γνώστης τῆς Ἐσωτερικῆς Ἐπιστήμης. Ἠκμασε τὴν ἐποχὴ τοῦ Νέρωνος καὶ τοῦ Διοκλητιανοῦ, γνωστὸς ὡς θεουργὸς καὶ μάγος, περιερχόμενος τὴν ἀπέραντη Ρωμαϊκὴ αὐτοκρατορία, ἀφοῦ προηγουμένως ἐπεσκέφθη τὴν Ἰνδία, ὅπου συνεζήτησε μὲ τοὺς σοφοὺς Βραχμάνους. ὑποστηρίζεται ὅτι ἔκανε θαύματα καὶ ὅτι ἀνέστησε νεκροὺς. Ἐδίδασκε τὴν πνευματικότητα τῆς Θεότητος καὶ τὴν ἀσκησὴ τῆς Ἀρετῆς. Τὸν βίον του «Τὰ ἐς Τυανέα Ἀπολλώνιον» ἐξιστόρησεν ὁ Φιλόστρατος (170—240), μὲ παρακίνηση τῆς Ἰουλίας Δόμνας, συζύγου τοῦ αὐτοκράτορος Σεπτιμίου Σεβήρου.

43. Ἐμ. Σβέντεμποργκ. (Swedenborg. 1688 — 1772). Σουηδὸς φυσιοδίφης, ἀποκρυφιστῆς, δράματιστῆς καὶ φιλόσοφος. Περιηγήθηκε πολὺ τὴν Εὐρώπη, γνωστὸς γιὰ τὶς σημαντικὰς φυσιοδιφικὰς του μελέτας καὶ γιὰ τὰ ἀποκρυφιστικὰ του ἔργα. Ἐλεγε ὅτι ἐρχόταν σὲ ἄμεση ἐπικοινωνία μὲ τὴ Θεότητα καὶ ὅτι εἶχε συνεχῆ ὄραματα ἀπὸ τὸ ὑπερπέραν. Ἰδρυσε θρησκευτικὴ αἵρεση, τὴ «Νέα Ἰερουσαλήμ», καθὼς καὶ ἰδιαιτέρω Τεκτονικὸ Τάγμα, γνωστὸ ὡς «Δόγμα τοῦ Σβέντεμποργκ», τὸ ὁποῖον ἔχει ἀρκετὰ Μέλη καὶ σήμερα στὴ Σουηδία.

44. Καλλιόστρο. (Cagliostro). Ἀλέξανδρος κόμης Καλλιόστρο. Μεγάλος ἀποκρυφιστῆς καὶ Μύστης, συκοφαν-

τημένος σάν τυχοδιώκτης και άπατεών, ώστε νά κυριαρχή ή έσφαλμένη αὐτή αντίληψη. Ὁ τόπος και ὁ χρόνος τῆς γεννήσεώς του δέν είναι έξακριβωμένοι. Φαίνεται ὅτι γεννήθηκε στη Μεδίνα τῆς Ἀραβίας τὸ 1749. Ἐκεῖνοι πού τὸν χαρακτηρίζουν σάν άγύρτη λέγουν ὅτι γεννήθηκε στὸ Παλέρμο και ὅτι τὸ πραγματικό του ὄνομα ἦταν Ἰωσήφ Βάλσαμος. Βαθύς γνώστης τῶν άποκρύφων έπιστημῶν, περίφημος άλχημιστής, ύπνωτιστής, θεραπευτής και Ροδόσταυρος, έταξίδεψε παλὺ, τιμώμενος, αλλά και συκοφαντούμενος. Ἀναμιγνύοταν ζωηρῶς σέ ὅλες τίς έκπολιτιστικές ὀργανώσεις τῆς έποχῆς του και μάλιστα στὸν Ἐλευθεροτεκτονισμό, ιδρύσας ιδιαίτερο Τεκτονικό Τάγμα, τὸ «Αἰγυπτιακόν», τοῦ ὁποίου ἦταν ὁ «Μέγας Κόπτης». Συνελήφθη κατηγορούμενος στη δίκη τοῦ περιδεραιού τῆς βασιλίσης Ἀντουανέττας, άλλ' άθωώθηκε πανηγυρικά. Συνελήφθη άργότερα στη Ρώμη άπό τὴν Ἱερή Ἐξέταση και καταδικάστηκε σέ θάνατο, σάν αίρετικός, μάγος και Τέκτων. Ἐπέθανε τὸ 1795, έπειτα άπό τετραετῆ φυλάκιση, κατακρημνισθείς — ὅπως λέγεται — άπό τὸ φρούριο τῆς φυλακῆς του.

Ο ΜΥΣΤΙΚΙΣΜΟΣ

Μυστικισμός (Λατ. *Mysticus*, γαλ. *Mysticisme*) είναι ή φιλοσοφική διδασκαλία, σύμφωνα με την όποία ή τελειότης συνίσταται στην έκστατική ένωση του ανθρώπου με τον Θεό. Είναι ή ψυχική ροπή για τή σύλληψη τής ούσίας τής Ὑπάρξεως και τήν ταύτιση μαζί τής. Είναι ή φιλοσοφική διάθεση και κατάσταση (βίωμα), σύμφωνα με τήν όποία ό άνθρωπος ύψώνεται πρὸς τήν επίγνωση τής Ζωῆς ή Ἀλήθειας και πρὸς άμεση έπαφή μαζί τής. Είναι, με δυὸ λέξεις, ή ένωση με τὸ Θεϊόν, ή άμεση γνώση του Πραγματικοῦ*.

Αὐτή είναι περίπου ή σημασία τής λέξεως «Μυστικισμός», ή όποία έχει κοινή ρίζα και συγγενική έννοια με τις λέξεις «Μυστικός», «Μυστήρια», «Μύηση», «Μύστης», «Μυσταγωγία», ίσως από τὸ ρήμα «μύειν», δηλ. κλείειν τούς όφθαλμούς (καμμύειν), με τήν έννοια τής άποφυγῆς τῶν έξωτερικῶν ταραχῶν, για άδιατάραχη έξέταση και κατάδυση στο έσωτερικό «Είναι» του ανθρώπου. «Μυστικός» είναι ό όπαδὸς του Μυστικισμοῦ, εκείνος που κατέχει τή μυστηριακή Γνώση, εκείνος που αναφέρεται στην άπόκρυφη διδασκαλία τῶν Μυστηρίων⁴⁵. Καί έπειδή τὰ Μυστήρια και ή διδασκαλία τους ήσαν κρυμμένα από τούς άμύητους, έπεκράτησε ή σημασία του «μυστικός»

* Γίνεται χρήση τῶν λέξεων «Θεός», Ὑπάρξη, Ζωή, Ἀλήθεια, Θεϊόν, Πραγματικόν» για τήν έκφραση τής ίδιης έννοίας.

σάν κρυμμένος, σάν μὴ ἀνακοινώσιμος, καὶ τοῦ «Μυστικισμοῦ» σάν τῆς τάσεως γιὰ κάτι μυστικὸ ἢ μυστηριώδες, τῆς ιδιότητος τῆς συστηματικῆς τηρήσεως τῶν μυστικῶν, οἱ ὁποῖες ὁμοῦς εἶναι ὅλες ἔννοιες δευτερογενεῖς.

Ἐπίσης ἀναφέρεται ὁ Μυστικισμὸς σάν μέθοδος, διὰ τῆς ὁποίας — μὲ τὴ βοήθεια τελετουργικῶν πράξεων — ἔρχεται ὁ ἄνθρωπος σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸ Θεῖον, δέχεται τὴν ἐπίδρασή του, λαμβάνει γνώση τῶν μυστηρίων του. Ἄλλὰ μὲ τὴν ἔννοια αὐτὴ δὲν θὰ συμφωνήσωμε, ὅπως δὲν θὰ συμφωνήσωμε καὶ μὲ τὴν ἔννοια τοῦ Μυστικισμοῦ σάν ἐνώσεως μὲ τὸ Θεῖον, πού κατορθώνεται μὲ ἀναστολή τῆς λειτουργίας τῆς διανοίας καὶ μὲ φτέρωση τοῦ συναισθήματος, ἔπειτα ἀπὸ ἀσκητικὴ ζωὴ. Δὲν θὰ συμφωνήσωμε μὲ τίς ἔννοιες αὐτές, διότι ἀναφέρονται σὲ ἔνωση μὲ τὸ Θεῖον, πού κατορθώνεται μὲ τεχνικὰ μέσα καὶ πού προκαλεῖται ἀπὸ ἐξωτερικὴ ἐπίδραση, ἐνῶ — ἀντίθετα — Μυστικισμὸς εἶναι ἡ ἐσωτερικὴ ἔνωση μὲ τὸ Θεῖον, ἡ συνειδητὴ καὶ ἄμεση γνώση τοῦ Πραγματικοῦ, πού γεννιέται ἀβίαστα καὶ φυσικὰ, ὅπως φυσικὰ ἀνθίζουν τὰ λουλούδια.

Μὲ τὸν Μυστικισμὸ ὁ ἄνθρωπος παίρνει συνείδηση τῆς ἐνότητος τοῦ Ἐγὼ μὲ τὸ μὴ - Ἐγὼ, ἐξαφανίζει τὴν ἀντίθεση μεταξύ ὑποκειμένου καὶ ἀντικειμένου, ταυτίζει τὸν ἐσωτερικὸ κόσμον μὲ τὸν ἐξωτερικόν, παίρνει συνείδηση τῆς παγκοσμίου Ἐνότητος, ἀποκτᾷ συνείδηση τοῦ βιώματος τοῦ ἑαυτοῦ του σὲ ὁλόκληρο τὸ Σύμπαν καὶ συγκεντρώνει ὁλόκληρο τὸ Σύμπαν στὸν ἑαυτὸ του. Συνεπῶς Μυστικισμὸς δὲν εἶναι στείρος ρεμβασμὸς, ἀλλὰ ἐνεργητικὴ συμμετοχὴ στὸ διηνεκῶς συντελούμενον ἔργο τῆς δημιουργίας.

Ὁ Μυστικισμὸς, σάν κοσμοθεωρία, ἀνάγει τὰ πάντα στὸ Ἐ ν α, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἀπορρέει ἡ πολλαπλότης καὶ

ή ποικιλία. Αυτό το Έν α είναι εκείνο που συνήθως ονομάζεται «Θεός». Από το Έν α προέρχονται τα πάντα και τα πάντα ξαναγυρίζουν στο Έν α. Έτσι έχουμε τον Θεό στα πάντα και τα πάντα στον Θεό. Μυστικισμός, λοιπόν, είναι ή ένωση του ανθρώπου με το Θείο, ή συγχώνευση στον υπέρκοσμο Θεό, ή εξαφάνιση της συνειδήσεως του ανθρώπου μέσα στο Θείο Πνεύμα, μέσα στο «Υπερούσιο Μηδέν» (όπως ονομάζει τον Θεό ο Έκκαρτ ⁴⁶) ή στο «Απόλυτο Μηδέν» (όπως τον ονομάζει ο Έριγκεν ⁴⁷), ή διάλυση του ανθρώπινου Έγώ στο μεγάλο Σύνολο, ή διάλυση της σταγόνας της ατομικής υπάρξεως στον Ωκεανό της συνολικής Υπάρξεως, ή επάνοδος της άκτινας στο Κέντρον, του σπινθήρα στη Φλόγα, από την οποία έκπορεύθηκε.

Συνήθως υπάρχει ή αντίληψη ότι Μυστικισμός είναι ή προσπάθεια της άμεσης επικοινωνίας με την υπερβατική Πραγματικότητα συναισθηματικά και έκστατικά. Έκστατικά ναί, διότι ή πραγματική, ή μυστικιστική Έκσταση είναι ή ανύψωση του ανθρώπου μέχρι του Θεού, το συναίσθημα του ψυχικού ξετυλίγματος, της εξαφανίσεως της προσωπικότητας και της ένωσης με τον παγκόσμιον Έαυτό ή το Έν α - Πᾶν. Αλλά συναισθηματικά όχι. Διότι Μυστικισμός είναι το βασίλειο του Πνεύματος. Τον Θεό, δηλ. το όντως Όν, την υπερβατική και μοναδική Πραγματικότητα, την ολοκληρωτική Αλήθεια, δέν μπορούμε ούτε με τις αισθήσεις, ούτε με το συναίσθημα, ούτε με τή σκέψη νά συλλάβωμε. Μπορούμε νά τον γνωρίσωμε μόνον με το έντός ήμών Πνεύμα, δηλ. με το έσωτερο Είναί μας, το έντός ήμών αδιάφθορο στοιχείο, το Ινδικό Άτμα ⁴⁸, το Ροδοσταυρικό Πύρ ⁴⁹, που είναι ή ουσία του Θεού, ή Πραγματικότης, ή Αλήθεια.

Μπορεί νά έχη κανείς όσες και όποιες πίστεις και θεω-

ρίες. Ἄλλὰ συνειδητὴ γνώση θὰ ἔχη μόνον μὲ τὴ μεσολάβηση τοῦ Πνεύματος. Ὄταν τὸ Πνεῦμα ἀφυπνισθῆ στὸν ἄνθρωπο καὶ φωτίσῃ τὰ κείμενα τῶν Ἱερῶν Γραφῶν καὶ τὶς διδασκαλίες τῶν μεγάλων Μυστῶν, τότε μόνον ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ ἐννοήσῃ τὴν ἐσωτερικὴ τους ἀλήθεια, νὰ ἀντιληφθῆ τὴν πνευματικὴ τους σημασία. Καὶ τότε δὲν τὶς περιφρονεῖ πιά, ὅπως πολλές φορές τὶς περιφρονεῖ σήμερα, ἐπειδὴ εἶναι ἀπληροφόρητος γιὰ τὸ πραγματικὸ περιεχόμενό τους.

Στὸν Μυστικισμό ἀντιτίθεται κάθε διάθεση ἀτομικῆς προβολῆς ἢ προσωπικῆς θεοποιήσεως. Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο ἔρχεται συνήθως ὁ Μυστικισμὸς σὲ ἀντίθεση πρὸς τὶς ἱστορικὲς θρησκείες, μὲ τὸν προσωπικό τους Θεό, καὶ στέκει μακριὰ ἀπὸ τὶς συνηθισμένες θρησκευτικὲς ἐκδηλώσεις καὶ τελετουργίες, καθὼς καὶ ἀπὸ τὶς ἰδέες ἐξαρτήσεως ἀπὸ προσωπικό Θεὸ καὶ προσδοκίας βοήθειας ἀπὸ αὐτὸν ἢ γενικά ἀπὸ τὰ ἔξω.

Ὁ Μυστικισμὸς δὲν πρέπει νὰ ταυτίζεται ἢ νὰ συγχέεται μὲ τὸν Ἀποκρυφισμό, ὅπως ἀναλυτικὰ ἐξηγήσαμε μιλώντας γιὰ τὸν Ἀποκρυφισμό στὴ σελίδα 14, στὴν ὁποία παραπέμπομε τὸν ἀναγνώστη.

Ἐπίσης δὲν πρέπει νὰ συγχέεται μὲ τὸν Ψυχισμό ἢ μὲ τὸν Συμβολισμό. Μὲ «Ψυχισμό» ἐννοοῦμε τὴν ἀνάπτυξη ἰδιοτήτων ἢ δυνάμεων, μὲ τὶς ὁποῖες μπορούμε νὰ βλέπουμε, νὰ ἀκοῦμε, νὰ ἔχουμε ἐντυπώσεις, ποὺ προέρχονται ἀπὸ ὕλη, τὴν ὁποία δὲν μποροῦν ν' ἀντιληφθοῦν οἱ συνηθισμένες αἰσθήσεις τῶν ἀνθρώπων. Ἄλλὰ τοῦτο ὀφείλεται στὶς αἰσθήσεις καὶ ὄχι στὸ Πνεῦμα. Ὁ Ψυχισμὸς ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν ἀνάπτυξη αἰσθήσεων λεπτοτέρων ἀπὸ τὶς φυσικὲς, ἀλλὰ πρόκειται πάντοτε

για αισθήσεις. Καί μιὰ λεπτότερη αίσθηση δέν είναι πάντοτε πνευματικώτερη ἀπό μιὰ παχυλώτερη αίσθηση. Νά μή συγχέωμε, λοιπόν, τόν Μυστικισμό, πού ἀνήκει στόν πνευματικό κόσμο, μέ τίς Ψυχικές ἔρευνες, πού ἀνήκουν στόν κόσμο τῶν αισθήσεων.

Συμβολισμός ἢ ἀλληγορική ἔκφραση εἶναι διανοητική προσπάθεια γιά τή σύνταξη ἑνός κειμένου ἢ νοημάτων καί ἰδεῶν, πού γράφονται μέ τέτοιον τρόπον, ὥστε νά περιέχουν περισσότερες ἀπό μιὰ ἔννοια. Μ' αὐτόν τόν τρόπο εἶναι γραμμένες συνήθως οἱ Ἱερές Γραφές καί ἄλλες διδασκαλίες Μυστῶν, καί κατὰ γενικόν κανόνα οἱ μυστηριακές διδασκαλίες, ὥστε ὁ ἀπλὸς ἄνθρωπος νά διαβάζη μιὰ ἀπλή ἱστορία, ἐνῶ ὁ σοφός — μεταχειριζόμενος τὸ κλειδί τῆς ἀλληγορίας — διαβάζει ὑψηλές διανοητικές ἀλήθειες. Ἄλλὰ μόνον ὁ Μύστης ἐννοεῖ τὴν Πνευματικὴ - Μυστικὴ ἔννοια, πού ἐνδέχεται νά ὑπάρχη πίσω ἀπὸ τὴν ἀπλή διήγηση, πίσω καί ἀπὸ τὸν διανοητικὸν συμβολισμό ἢ ἀλληγορίαν.

Ἐπίσης, πρέπει νά ὑπάρχη διάκριση ἀνάμεσα στόν ἀληθινὸ-πραγματικὸ Μυστικισμό καί στόν τεχνικὸ, ἀβαθῆ, ἐξωτερικὸ, μέ τὸν ὁποῖο δέν γίνεται πραγματικὴ ἔνωση μέ τὸ Θεῖον, ἀλλὰ ψευδαίσθηση ἐνώσεως, πού ὀφείλεται σὲ τεχνικὰ ἐξωτερικὰ μέσα, ὅπως π.χ. μέ ἔκσταση, πού προκαλεῖται ἐξωτερικὰ, τεχνικὰ, μέ νευρικὴ διέγερση, μέ νηστεία, μέ μέθη, μέ ζάλη ἀπὸ καπνὸ, χορὸ, μουσική, κ.λ.π. Συνήθως αὐτὰ ὅλα προκαλοῦνται σὲ ἐπίτηδες ὀργανωμένες τελετουργίες, τίς ὁποῖες μπορούμε νά χαρακτηρίσωμε μᾶλλον σὰν προσπάθεια νά κατέβῃ τὸ Θεῖον μέχρι τὸν ἄνθρωπο, παρά ν' ἀνέβῃ ὁ ἄνθρωπος μέχρι τὸ Θεῖον. Τέτοιος εἶναι ὁ Μυστικισμὸς στοὺς πρωτόγονους λαούς, ὅπου οἱ γόητες ἢ μάγοι, μέ νηστείες, μεθυστικὰ ποτά, καπνὸ, χορὸ, ἐρεθίζουν τὸ νευρικὸ τους σύ-

στημα και πέφτουν σε ένα είδος έκστασεως ή μανίας, ισχυριζόμενοι ότι καταλαμβάνονται από ανώτερα Πνεύματα, συνήθως των προγόνων. Δεν είναι βέβαια αυτός ο πραγματικός Μυστικισμός.

Είναι ανάγκη να προσθέσωμε ότι καμιά επίσης σχέση δεν έχει ο Μυστικισμός με τη μυστικοπάθεια, την όποια μπορούμε να χαρακτηρίσωμε σαν ασθένεια ανθρώπων με αδύνατη διάνοια, πού προσελκύονται από κάθε τι τὸ μυστηριώδες και φανταστικό.

Αλλά μπορεί να γεννηθῆ σε μερικούς τὸ ἐρώτημα: Ὑπάρχει πραγματικός Μυστικισμός; Εἶναι δυνατὴ ἡ ἔνωση με τὸ Θεῖον; Εἶναι δυνατὴ ἡ ἀνύψωση στὴ γνώση τῆς Ἀλήθειας; Ἡ ὅλα αὐτὰ εἶναι ἀπλῶς φαντασιώσεις; Ἐνα ἐκλεπτυσμένο εἶδος ὑστερίας;

Ἡ ἀπάντηση σ' αὐτὸ τὸ ἐρώτημα εἶναι ἐκείνη πού δίνει ἡ ἐπιστημονικὴ ἐμπειρία, δηλ. ὅτι πρόκειται γιὰ γεγονότα, ἀποδεικνυόμενα ἀπὸ τὴν ταυτότητα τῶν ἐντυπώσεων, πού προκαλοῦν στὴν κανονικὴ ἀνθρώπινη συνείδηση-ἀντίληψη, ὅταν τὴν προσβάλλουν. Ἀπὸ τὴν ὕπαρξη ἐνὸς γεγονότος, τὸ μόνο πού μπορούμε νὰ γνωρίζωμε εἶναι ἡ ἐντύπωση πού προκαλεῖ στὴ συνείδησή μας, στὸ εἶναι μας. Καὶ ὅταν ὑπάρχει ταυτότης ἀπαντήσεων τῶν συνειδήσεων γιὰ ἓνα γεγονός, γιὰ μιὰ ἀλήθεια, ἀποκτοῦμε βεβαιότητα γιὰ τὴν ἀντικειμενικότητα αὐτοῦ τοῦ γεγονότος ἢ τῆς ἀλήθειας. Ταυτότης ἀπαντήσεων εἶναι τὸ μέτρο ἀληθείας στὶς ἐπιστημονικὲς παρατηρήσεις. Τὸ ἴδιο μέτρο ἀληθείας ἔχει καὶ ὁ Μυστικισμός. Ὅπου συναντοῦμε μυστικιστὰς, ὄλων τῶν ἐποχῶν καὶ ὄλων τῶν τόπων, ἔχομε ταυτότητα ἀπαντήσεων. Ἡ πείρα τῶν μυστικιστῶν γιὰ τὸν Θεὸ ἢ Πραγμα-

τικότητα είναι ή ίδια παντοῦ και πάντοτε, με οποιοδήποτε ὄνομα και ἄν ὀνομάζουν τὸν Θεό.

Ἄλλὰ πῶς είναι δυνατόν νά πραγματοποιηθῆ ὁ Μυστικισμός; Με τή δύναμη ἐκείνη, πού ὑπάρχει μέσα μας, τήν ὁποία ὀνομάσαμε «Πνεῦμα». Μερικοί μεταχειρίζονται τὸν ὄρο «Ψυχή» ἢ «Ψυχικόν Εἶναι». Προτιμοῦμε τὸν ὄρο «Πνεῦμα», γιά νά μή γίνεται σύγχυση με τὸν Ψυχισμό, γιά τὸν ὁποῖον ἀναφέραμε προηγουμένως.

Εἶπαμε ὅτι, γιά τήν ὑπαρξη τῶν γεγονότων, τὸ μόνο πού γνωρίζομε είναι ή ἀπόκριση τῆς συνειδήσεώς μας (ἀντιλήψεώς μας) σέ αὐτά. Ἄλλὰ ή συνείδησή μας δέν ἀπαντᾷ ὁμοίομορφα σ' ὅλα τὰ γεγονότα. Δέν ἔχομε τοῦ ἴδιου εἶδους ἐντυπώσεις ἀπὸ ὅλα τὰ γεγονότα. Μποροῦμε νά ξεχωρίσωμε τρία εἶδη ἐντυπώσεων και ἐπομένως τρία εἶδη γεγονότων α) Ἐκεῖνα πού προκαλοῦν ἀπόκριση στή συνείδησή μας, περνώντας ἀπὸ τίς αἰσθήσεις μας. Τὰ κατατάσσομε στήν τάξη τῶν φαινομένων, πού ἀποτελοῦν τὰ ἀντικείμενα ἐρεύνης τῆς Φυσικῆς Ἐπιστήμης. β) Ἐκεῖνα πού προκαλοῦν ἀποκρίσεις στή συνείδησή μας, πού τίς ὀνομάζομε συναισθήματα (ὅπως τὸ συναίσθημα ἀγάπης, μίσους, ζηλοτυπίας, σεβασμοῦ, ὀργῆς, κ.λ.π.). Με αὐτά ἀσχολεῖται ή Ψυχολογία και ή Ἠθική. γ) Ἐκεῖνα πού προκαλοῦν ἀποκρίσεις στή συνείδησή μας, πού τίς ὀνομάζομε σκέψεις, ιδέες, διανοητική λειτουργία. Με αὐτές ἀσχολεῖται ή Λογική και ή Φιλοσοφία.

Ἔτσι ἔχομε τρία εἶδη ἐντυπώσεων: Τίς ἐντυπώσεις τῶν αἰσθήσεων, τῶν συναισθημάτων και τῆς διανοίας. Ὅλες αὐτές προκαλοῦνται σάν ἀποκρίσεις τῆς συνειδήσεώς μας σέ ἐπιδράσεις ἐξωτερικές. Ἄλλ' αὐτά τὰ τρία εἶδη περιλαμβάνουν τάχα κάθε τι στο ὁποῖον ή συνείδησή μας ἀπαντᾷ; Ἡ μήπως ὑπάρχουν και ἄλλου εἶ-

δους ἀποκρίσεις, ἄλλου εἴδους ἐντυπώσεις, πού δὲν περιλαμβάνονται στὶς τρεῖς κατηγορίες αἰσθήσεων, συναίσθημάτων, σκέψεων;

Ἡ κανονικὴ συνείδηση (ἀντίληψη) τῶν ἀνθρώπων ὄλων τῶν ἐποχῶν, σὲ ὅλες τὶς χῶρες καὶ σὲ ὅλα τὰ στάδια τοῦ πολιτισμοῦ, ἀπαντᾷ ὅτι ὑπάρχει καὶ κάτι τι ἄλλο ἀκόμη, τὸ ὁποῖον ὁμως δὲν εἶναι τόσο εὐκολο νὰ καθορίσωμε, ὅπως τὰ ἄλλα. Αἰσθανόμεσθε κάποτε κάτι πολὺ μεγάλο, πολὺ βαθύ, πολὺ πλούσιο, πολὺ ζωντανό. Καὶ τὸ μῆμα τοῦ εἶναι μας, πού ἀκόμη πολὺ ἀσυναίσθητα, πολὺ ἀνεπαίσθητα ἀπαντᾷ σ' αὐτὸ τὸ κάτι τὸ ἀπροσδιόριστο, εἶναι ἐκεῖνο πού ὀνομάσαμε «Πνεῦμα», πού ὑπάρχει μέσα σὲ κάθε ἀνθρώπο. Κάτι διαφορετικὸ ἀπὸ τὴν αἴσθηση, διαφορετικὸ ἀπὸ τὸ συναίσθημα, διαφορετικὸ ἀπὸ τὴ σκέψη. Μὲ αὐτὸ ἀσχολεῖται ἡ Θρησκεία καὶ ὁ Μυστικισμὸς, ὁ ὁποῖος — ἐπομένως — δὲν πραγματοποιεῖται οὔτε μὲ τὴν αἴσθηση, οὔτε μὲ τὸ συναίσθημα, οὔτε μὲ τὴ διάνοια. Ἡ Θρησκεία συνήθως σταματᾷ στὰ πρῶτα βήματα τῆς ἀναζητήσεως, ἐνῶ ὁ Μυστικισμὸς βαδίζει ὡς τὸ τέρμα. Αὐτὸ βεβαίως ἐπιδιώκει καὶ ἡ Θρησκεία, ἡ ὁποία ὁμως, κατορθώνοντάς το, ἀναγκαστικὰ μεταπηδᾷ στὸν Μυστικισμὸ.

Ὁ πραγματικὸς Μυστικιστὴς δὲν αὐταπατάται. Ἀποκτᾷ τὴν ἀμεση γνώση, τὴν Ἐποπτεία ἢ Κάτοψη, τὴν ὁποία κανένα ἐπιχείρημα δὲν μπορεῖ νὰ κλονίσῃ, διότι γνωρίζει τὸ Πραγματικόν. Καὶ ὅταν γνωρίζει τὴν Πραγματικότητα, ὅλα τὰ ἄλλα εἶναι δευτερεύοντα καὶ ἀνάξια προσοχῆς.

Στὶς Οὐπανισάντ⁵⁰ ἀναφέρεται ὅτι ἓνας Μᾶθητὴς, ἐπιθυμώντας νὰ φθάσῃ στὴ Γνώση, ἔρχεται σ' ἓναν Διδάσκαλο καὶ τὸν ρωτᾷ τί εἶναι Γνώση. Ὁ Διδάσκαλος,

άπαντώντας στο έρώτημα, διαιρεί όλες τις γνώσεις σε δύο κατηγορίες. Στη μιά τοποθετεί κάθε γνώση, που μπορεί να διδαχθῆ σε κάθε άνθρωπο. Αὐτή ἡ κατηγορία περιλαμβάνει όλες τις Ἐπιστήμες, τις Φιλοσοφίες καὶ τις Ἱερές Γραφές, κάθε γνώση προσιτή στη συνείδηση με τις αισθήσεις, τὰ αἰσθήματα καὶ τὴ σκέψη. Αὐτὴ τὴ γνώση τὴν ὀνομάζει κατώτερη γνώση. Στὴν ἄλλη κατηγορία, που τὴν ὀνομάζει ἀνώτερη Γνώση, ὕψιστη Γνώση, τοποθετεῖ τὴ γνώση Ἐκείνου, ἀπὸ τὸ ὁποῖο πηγάζουν τὰ πάντα. Ὄταν κανεὶς γνωρίζει Ἐκεῖνο, κάθε ἄλλη γνώση τοῦ εἶναι προσιτή, διότι τὰ πάντα ἀπορρέουν ἀπὸ Ἐκεῖνο.

Τὴν ἴδια ἀλήθεια ἐκφράζει καὶ ἡ Μπαγκαβάντ Γκιτά ⁵¹. Γράφει ὅτι οἱ Βέδες ⁵², ἡ Ἱερὴ Γραφή τῶν Ἰνδῶν, εἶναι τόσο χρήσιμη στὸν φωτισμένον Βραχμᾶνο ⁵³, ὅσο καὶ μιὰ δεξαμενὴ νεροῦ σε μιὰ περιοχὴ γεμάτη πηγές. Δηλαδή, τί νὰ τὴν κάνη κανεὶς τὴ δεξαμενὴ, ὅταν βρίσκεται ἀνάμεσα σε πολλές πηγές καθαροῦ νεροῦ; Ἡ δεξαμενὴ χρειάζεται μονάχα σε μιὰ ξερὴ καὶ ἀνυδρὴ χώρα. Τί νὰ τὴς κάνη κανεὶς τὶς Γραφές, τὰ δόγματα, τὰ ἱερά βιβλία, τὰ Μυστήρια, ὅταν ἀναβλύζει διαρκῶς μέσα του ἡ ὕψιστη Γνώση, που εἶναι ἡ πηγὴ ὅλων τῶν Γραφῶν καὶ τῶν βιβλίων;

Μεταξὺ δόγματος καὶ Μυστικισμοῦ οὐδέποτε ὑπῆρξαν ἀγαθές σχέσεις καὶ συχνότατα καταδιώχθηκαν Μυστικιστὰι ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, ἰδίως τὴ Δυτικὴ, ἀν καὶ πολλές φορές ἡ ἴδια ἡ Ἐκκλησία ἀνεκήρυξε Ἁγίους, μετὰ τὸν θάνατό τους, ἐκείνους που ἡ ἴδια ζωντανούς κατεδικάσε. Ἡ Ἐκκλησία θεωρεῖ καθῆκον τῆς νὰ διδάσκη μετὰ τὸ δόγμα καὶ μετὰ τὴν αὐθεντία, ἐνῶ ὁ Μυστικισμὸς θέλει νὰ φωτίση τὶς βαθύτερες ἀλήθειες τῆς Θρησκείας.

Είπαμε ότι Μυστικισμός υπήρξε σε όλες τις εποχές, σε όλες τις χώρες, σε όλα τα στάδια του πολιτισμού. "Ας επιχειρήσωμε μία περιουσία.

Ἄκομη καὶ στὶς πρωτόγονες φυλὲς ὑπάρχει μιὰ τάση πρὸς τὸν Μυστικισμό. (Ἔπενθυμίζομε τὸν ὄρισμό τοῦ Μυστικισμοῦ σὰν ψυχικῆς ροπῆς γιὰ ἔνωση μὲ τὸ Θεῖον, γιὰ ἀμεση γνώση τῆς Πραγματικότητος). Εἶναι βέβαια φανερόν ὅτι πρόκειται γιὰ προσπάθειες στὰ πρῶτα βήματα. Ἐν τούτοις καὶ ἐκεῖ ἀκομη συνταντοῦμε θεωρίες γιὰ στενὸ σύνδεσμο μεταξὺ ἀνθρώπου, κόσμου καὶ Θεότητος, μεταξὺ μικροκόσμου καὶ μακροκόσμου. Τὸ πιὸ περιέργο εἶναι ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἀνάμεσα στοὺς πρωτόγονους Μυστήρια, ἢ μελέτη τῶν ὁποίων — ἐφ' ὅσον εἶναι δυνατὴ — πολλὰ μπορεῖ νὰ ἀποκαλύψη στὸν μυσταγωγημένον ἔρευνητή.

Ὁ Βραχμανισμός, ἀρχαία φιλοσοφικὴ θρησκεία, παρουσιάζει ἰδέες καθαρὰ μυστικιστικῆς. Τὸ πᾶν προέρχεται ἀπὸ τὸ Βραχμάν⁵⁴, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ μοναδικὴ Πραγματικότης. Ὁλόκληρος ὁ λεγόμενος ὑπαρκτὸς κόσμος δὲν εἶναι, παρὰ μιὰ ἀπάτη, μιὰ πλάνη, μιὰ μαγα. Ὅλη ἡ δημιουργία δὲν εἶναι, παρὰ ἓνα ὄνειρο, «τὸ ὄνειρο τοῦ Βράχμα»⁵⁵. Τὸ Βραχμάν εἶναι ἡ μόνη ἀφθαρτὴ Οὐσία, ποὺ παραμένει ἀναλλοίωτη, ἀλλὰ σὲ διαρκῆ ροή. Εἶναι ἡ Ζωή, ἀπὸ τὴν ὁποία τὰ πάντα ἀπορρέουν καὶ στὴν ὁποία τὰ πάντα ξαναγυρίζουν. Πνοὴ τοῦ Βραχμάν εἶναι ὁ ἀνθρώπος, ἓνας σπινθηρὰς ἀπὸ τὸ Θεῖον Πῦρ. Μπορεῖ νὰ κατανοήσῃ καὶ νὰ ἐνωθῆ μὲ τὸ Βραχμάν, διότι ἡ οὐσία τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἴδια μὲ τὴν οὐσία τοῦ Βραχμάν. Αὐτὴ ἡ ἔνωση, αὐτὴ ἡ ἐπιστροφή, εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς ὑπάρξεως καὶ ἡ μοναδικὴ εὐδαιμονία. Εἶναι ἡ ἀπολύτρωση ἀπὸ τὸν κόσμο τῶν ἐπιθυμιῶν, ἀπὸ τὸν

πόνου τοῦ βίου, ἀπὸ τὴν πλάνη τοῦ ξεχωριστοῦ ἑαυτοῦ, ἀπὸ τὴ μαγα τοῦ κόσμου. Εἶναι ἡ «Νιρβάνα», ἡ ὁποία ἐσφαλμένα χαρακτηρίζεται σὰν ἀνυπαρξία, ἐνῶ εἶναι ὁ ὠκεανὸς τῆς Πραγματικότητος, ἡ αἰωνία Ὑπαρξη. Καὶ ὁ δρόμος πρὸς τὴν Ἀπολύτρωση, ἡ μέθοδος ποῦ ὁδηγεῖ σ' αὐτὴ τὴν Ἐνωσῆ, εἶναι ἡ περίφημη Ἰνδικὴ Γκιόγκα⁵⁶, μὲ τὶς ἑπτὰ σχολές τῆς.

Ἄλλὰ καὶ ἡ διδασκαλία τοῦ Λάο-Τσέ⁵⁷ γιὰ τὸ «Ταὸ» εἶναι καθαρὸς Μυστικισμὸς. Ταὸ εἶναι ἡ ὑπέρτατη Πραγματικότης, ἡ Ἐνότης, ποῦ εἶναι ἡ πηγὴ καὶ τὸ τέλος κάθε πράγματος. Στὸ Ταὸ συγχωνεύονται ὅλα τὰ ἀντίθετα. Εἶναι τὸ Ὄν καὶ τὸ μὴ-Ὄν, ἡ Ὑπαρξη καὶ ἡ ἀνυπαρξία. Εἶναι ἡ ὑπέρτατη Ἀλήθεια. Ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι, παρὰ ἓνα μεταβατικὸ φαινόμενο, ποῦ ἀπέρρευσε ἀπὸ τὸ Ταὸ καὶ θὰ ξαναγυρίσῃ στὸ Ταὸ. Καὶ ἐπιμένει ὁ Λάο-Τσέ ὅτι τὸ Ταὸ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τὸ συλλάβῃ ἡ ἀνθρώπινη σκέψη. Ἀκριβῶς ὅ,τι ἀναφέραμε γιὰ τὸν Μυστικισμὸ, ποῦ δὲν πραγματοποιεῖται διανοητικὰ ἢ συναισθηματικά. Μπορεῖ νὰ πραγματοποιηθῆ μόνον μὲ τὸν ἀφανισμὸ τοῦ ξεχωριστοῦ ἑαυτοῦ.

Μυστικισμὸς ὑπῆρχεν ἐπίσης στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα, προερχόμενος — ὅπως μερικοὶ λένε — ἀπὸ τὴ Θράκη, μὲ τὰ Μυστήρια τοῦ Διούσου⁵⁸ καὶ τοὺς Ὀρφικοὺς θιάσους. Σύμφωνα μὲ τὶς διδασκαλίες τῶν Ὀρφικῶν, σκοπὸς τῆς ἐξελιξέως εἶναι ἡ διείσδυση στὴ Θεία Οὐσία καὶ αὐτὴν ἀναζητεῖ ὁ Μύστης. Ὀλόκληρη ἡ ἀρχαιότης ἦταν γεμάτη ἀπὸ Μυστήρια. Τὰ Ὀρφικά⁵⁹, τὰ Θρακικά⁶⁰, τὰ Καβείρια⁶¹, τὰ Σαβαζίου⁶², τὰ Ἀττιος καὶ Κυβέλης⁶³, τὰ Ὀσίριδος καὶ Ἰσιδος⁶⁴, τὰ Ἐλευσίνα⁶⁵, τὰ Μιθραϊκά⁶⁶. Καὶ βαθύτερος σκοπὸς τῶν Μυστηρίων εἶναι πάντα ὁ Μυστικισμὸς, ἡ γνώση τῆς Ἀληθείας, ἡ Ἐνωσῆ μὲ τὴ Θεϊότητα.

Στήν Ἑλλάδα ὁμως καί ἔξω ἀπό τὰ Μυστήρια ἀναπτύχθηκε ὁ φιλοσοφικός Μυστικισμός. Ὁ Σωκράτης μέ τὸ δαιμόνιό του καί τὴν ἀναζήτηση τῆς αὐτογνωσίας, ὁ Πλάτων, μέ τὴ θεωρία τῶν Ἰδεῶν καί Ἀρχετύπων, οἱ Ἑλεᾶται ⁶⁷, οἱ Στωϊκοὶ ⁶⁸ καί κυρίως οἱ Νεοπλατωνικοὶ ⁶⁹, ὅλοι ἦσαν, ἀπὸ μιᾶ ἀποψη, Μυστικισταί. Ὁ Πλωτῖνος ⁷⁰, ὁ Πορφύριος ⁷¹, ὁ Ἰάμβλιχος ⁷², ὄχι μόνον ἐδίδαξαν τὴ δυνατότητα τῆς Ἐνώσεως μέ τὸ Θεῖον, ἀλλὰ ἐβεβαίωσαν ὅτι καί οἱ ἴδιοι ἐδοκίμασαν τὴν ἐμπειρία τῆς καί τὴ μακαριότητά τῆς.

Ἀλλὰ μήπως δὲν ὑπάρχει Μυστικισμός στὸν Χριστιανισμό; Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ἰωάννου δὲν εἶναι μυστικιστικό; «Ἐγὼ καί ὁ Πατήρ ἐν ἐσμεν. — Ἐγὼ ἐν τῷ Πατρὶ καί ὁ Πατήρ ἐν ἐμοί ἐστίν. — Ἐξῆλθον παρὰ τοῦ Πατρὸς, ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον, πάλιν ἀφήμι τὸν κόσμον καί πορεύομαι πρὸς τὸν Πατέρα. — Ἴνα πάντες ἐν ᾧσι, καθὼς σὺ Πάτερ ἐν ἐμοί κάγω ἐν σοί, ἵνα καί αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἐν ᾧσι. — Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ Παράκλητος, τὸ Πνεῦμα τῆς Ἀληθείας, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ. — Ἡ γνῶσις τοῦ Θεοῦ εἶναι αἰώνιος ζωή». Αἰώνια ζωή, μέ τὴ βαθύτερη ἔννοια, δὲν εἶναι κάτι ποῦ θά ἀποκτηθῇ στὸ μέλλον, δὲν εἶναι ζωὴ στὸν Οὐρανό, δὲν εἶναι ζωὴ μετὰ θάνατον. Εἶναι ἡ πραγματικὴ ἀντίληψη γιὰ τὴ Ζωή, ἡ κατάκτηση τοῦ παρόντος, παρελθόντος καί μέλλοντος ταυτάχρονα. Εἶναι ἡ κατάργηση τοῦ χρόνου. Εἶναι ἡ συνειδητὴ γνῶσις τοῦ Αἰωνίου Παρόντος.

Καί ἡ διδασκαλία τοῦ Παύλου δὲν εἶναι ἐπίσης μυστικιστική; «Οὐκ οἶδατε ὅτι ναὸς Θεοῦ ἐστε καί τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν; — Ἐν τῷ Θεῷ ζῶμεν, κινούμεθα καί ἐσμέν. — Τὸ πνεῦμα πάντα ἐρευνᾷ καί τὰ βάθη τοῦ

Θεοῦ. Ἄ λαλοῦμεν οὐκ ἐν διδακτοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν διδακτοῖς Πνεύματος Ἁγίου, πνευματικοῖς πνευματικὰ συγκρίνοντας. Ψυχικός δὲ ἄνθρωπος οὐ δέχεται τὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ. — Οὐκ ἠδυνήθην λαλῆσαι ὑμῖν ὡς πνευματικοῖς, ἀλλ' ὡς σαρκικοῖς, ὡς νηπίοις ἐν Χριστῷ. — Ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ τέλειον, τότε τὸ ἐκ μέρους καταργηθήσεται. Ὅτε ἡμῖν νήπιος, ὡς νήπιος ἐλάλουν, ὡς νήπιος ἐφρόνουν, ὡς νήπιος ἐλογιζόμεν. Ὅτε δὲ γέγονα ἀνήρ, κατήργηκα τὰ τοῦ νηπίου. Βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον. — Ἔστι σῶμα ψυχικὸν καὶ ἔστι σῶμα πνευματικόν. Ἐγένετο ὁ πρῶτος ἄνθρωπος Ἀδὰμ εἰς ψυχὴν ζῶσαν. Ὁ ἔσχατος Ἀδὰμ εἰς πνεῦμα ζωοποιοῦν. Ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς χοϊκός, ὁ δεύτερος Κύριος ἐξ Οὐρανοῦ. Καθὼς ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, φορέσωμεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανοῦ».

Ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Ἰωάννη καὶ τὸν Παῦλο, ἄλλοι περίφημοι Χριστιανοὶ μυστικισταὶ ἦσαν ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς ⁷³, ὁ Ὠριγένης ⁷⁴, καὶ κυρίως ὁ Διονύσιος Ἀρεοπαγίτης ⁷⁵, οἱ ὅποιοι συνδέσανε τὸν Ἑλληνικὸ Μυστικισμό — καὶ μάλιστα τὸν Νεοπλατωνικὸ — μὲ τὸν Χριστιανικὸ Μυστικισμό, χωρὶς νὰ ἀναφέρωμε τοὺς λιγότερο γνωστοὺς, Ἰγνάτιον τὸν Ἀντιοχείας ⁷⁶, Γρηγόριον τὸν Νύσσης ⁷⁷, Μακάριον τὸν Μέγαν ⁷⁸, κ.λ.π.

Ἀλλὰ κυρίως μυστικισταὶ ἦσαν οἱ Γνωστικοὶ ⁷⁹, ὅπως εἶναι πολὺ φυσικὸ, διότι οἱ Γνωστικοὶ ἦσαν οἱ πραγματικοὶ Χριστιανοί. Ὁ Ὠριγένης χωρίζει τοὺς Χριστιανούς σὲ ἁμαρτωλοὺς καὶ σὲ Γνωστικούς, καὶ λέγει ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ εὐδοκιμήσῃ μιὰ Ἐκκλησία πού ἀποτελεῖται μόνον ἀπὸ ἁμαρτωλοὺς. Χρειαζέται καὶ Γνωστικούς. Ἀλλὰ αὐτὸ — ὅπως γράφει ὁ Ἰνδὸς Θεόσοφος Ζιναραζαντάζα ⁸⁰ — λησμονήθηκε στὸν μετέπειτα Χριστια-

νισμό. Διότι ἡ ὀρθὴ ἀντίληψη, ὅτι καὶ ὁ κατώτερος ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους πρέπει νὰ ἔχη ἓνα κήρυγμα, ποὺ νὰ τοῦ λαμπρύνῃ τὴ ζωὴ καὶ νὰ τὸν ἀνυψώσῃ ὅπῳ τὸν βούρκο τῆς ἀγνοίας, ἐτονίστηκε τόσο πολὺ, ὥστε νὰ νομισθῇ ὅτι αὐτὸ εἶναι ὄλο καὶ ὄλο ποὺ προσφέρει ὁ Χριστιανισμός. Δὲν συνέβαινε ὁμοίως τὸ ἴδιον ὅταν ὁ Χριστιανισμὸς βρισκόταν στὴν ἀκμὴ του, ὅταν ἡ ἐξωτερικὴ πίστη δὲν εἶχε ἀκόμη ἀντικαταστήσει τὴν ἐσωτερικὴ Γνώση, ὅταν ὑπῆρχαν πολυάριθμοι οἱ Γνωστικοί, ποὺ ἐγνώριζαν τὴν Ἀλήθεια, οἱ Γνωστικοὶ ποὺ ἀποτελοῦν τὸ θεμέλιο κάθε θρησκείας καὶ ποὺ ὅταν χάνονται, χάνεται μαζί τους καὶ ἡ ζωτικότης τῆς Θρησκείας, ἡ ἰκανότης ποὺ πρέπει νὰ ἔχη γιὰ νὰ προσαρμόζεται ὀρθὰ καὶ χωρὶς νὰ ἀλλοιώνῃ τὴν οὐσία τῆς, πρὸς τὴν ἀέναυη ροὴ τῆς Ζωῆς.

Μυστικισμὸς ἀναπτύχθηκε καὶ σὲ μερικὲς Μονές τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ἰδίως μεταξὺ τῶν Ἡσυχαστῶν⁸¹. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦμε ὅτι ἀπὸ τὴν ἴδια του τῆ φύση ὁ Μυστικισμὸς δὲν διατυμπανίζεται καὶ πολὺ πιθανὸν νὰ ἔχη πραγματοποιηθῇ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, χωρὶς νὰ γνωρίζωμε τίποτα γιὰ πολλὰς περιπτώσεις.

Καὶ Ἰουδαϊκὸς Μυστικισμὸς ὑπάρχει, ποὺ τὸν βρίσκουμε στὸ Ταλμούδ⁸² καὶ στὴν Καββάλα, ἰδίως στὸ Ζοχάρ⁸³, καὶ περίφημοι μυστικισταί, ὅπως ὁ Ἀβραὰμ Ἀβουλαφία⁸⁴, ὁ Ἰσαὰκ Λούρια⁸⁵ καὶ ἄλλοι πολλοί.

Στὸν Ἰσλαμισμό ἐπίσης ἀναπτύχθηκε Μυστικισμὸς,⁶ ὁ περίφημος Σουφισμὸς, ποὺ γεννήθηκε ἀπὸ τὸν Μωαμεθανικὸν ἀσκητισμὸν, με ἀνάμιξη Βραχμανικῶν, Βουδδιστικῶν, Χριστιανικῶν καὶ Νεοπλατωνικῶν διδασκαλιῶν.

Ὁ Σουφισμὸς ἀναζητεῖ τὴ Θεῖα Γνώση. Θεὸς εἶναι

τὸ ἀπόλυτον ὄν, ἡ μοναδικὴ Πραγματικότητα. Τὸ Σύμπαν δὲν εἶναι, παρὰ ἀντικατοπτρισμὸς τοῦ Θεοῦ, ποῦ δὲν ἔχει πραγματικὴ οὐδικὴ του ὑπόσταση. Ἡ φύση τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς εἶναι ἴδια μὲ τὴ φύση τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐκπορεύεται. Ζητεῖ νὰ ξαναγυρίσῃ στὴν πηγὴ τῆς ὑπάρξεως καὶ νὰ ἐνωθῆ μαζί της μὲ τὴν ἔκσταση. Γιὰ νὰ πραγματοποιηθῆ αὐτὴ ἡ ἐνωση εἶναι ἀπαραίτητο νὰ σταματήσῃ ἡ ἀπατηλὴ ἀντίληψη τοῦ Ἐγώ. Τέτοιες εἶναι οἱ ἀντιλήψεις τῶν Σουφί ⁸⁶ τῆς Περσίας.

Ὅπως ἀναφέρει ὁ Νικ. Λούβαρις ⁸⁷, ὁ Βαγεζιδ Μπεσταμί γράφει: «Πόσον καιρὸ ἀκόμη θὰ ὑπάρχῃ ἀναμεταξύ μας τὸ Ἐγώ καὶ τὸ Ἐσύ; Βγάλε τὸ Ἐγώ μου ἀπὸ τὴ μέση καὶ ἐξαφάνισε τὴν προσωπικότητά μου». Καὶ ὁ Τζελαλεδδίν ⁸⁸: «Θὰ ἦταν ψέμα νὰ μιλῶ γιὰ τὸν ἑαυτὸ μου καὶ γιὰ σένα. Τὸ Ἐγώ καὶ τὸ Ἐσύ ἔπαψαν νὰ ὑπάρχουν ἀναμεταξύ μας».

Καὶ στὴ Δύση ἐπίσης ἀναπτύχθηκαν πολλὲς μορφές Μυστικισμοῦ, στὰ βράθῃ τῶν μοναστηρίων, ὅπου ἡ μυστικιστικὴ ροπὴ κατευθύνεται στὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, στὶς τάξεις τοῦ Ἱπποτικοῦ Τάγματος τῶν Ναϊτῶν ⁸⁹, στοὺς περίφημους Ἀλχημιστὰς καὶ Ροδοσταύρους ποῦ θεωροῦνται διάδοχοι τῆς σοφίας τῶν ἀρχαίων Μυστηρίων, καθὼς καὶ σὲ γνωστούς φιλοσόφους καὶ Ἁγίους μυστικιστὰς, ὅπως ὁ Ἰωάννης Σκῶτος Ἐρίγενα, ὁ Ἁγ. Βερνάρδος ⁹⁰, ὁ Ἁγ. Φραγκίσκος τῆς Ἀσσιζης ⁹¹, ὁ Ἐκκαρτ, ὁ Τζιορντάνο Μπρούνο ⁹², ὁ Ἰάκωβος Μπαϊμε ⁹³, ὁ Μολίνος ⁹⁴, ὁ Σπινόζα ⁹⁵.

Ἄλλὰ καὶ ἡ νεώτερη φιλοσοφία τρέπεται πρὸς τὸν Μυστικισμό. Ὁ Γκαίτε ⁹⁶, ὁ Σέλλινγκ ⁹⁷, ὁ ἴμπεν ⁹⁸, ὁ Μαίτερλικ ⁹⁹, ὁ Ρίλκε ¹⁰⁰, ὁ Κάυζερλικ ¹⁰¹, ὁ Μπερξόν ¹⁰², εἶναι μυστικισταί. Καὶ ἀπὸ τοὺς νεοέλλη-νες ὁ Θεόφιλος Καίρης ¹⁰³.

Μυστικισμό περιέχει και ὁ Τεκτονισμός, ὅπως ὅλα γενικῶς τὰ Μυστήρια, καὶ μυστικιστικός εἶναι ὁ βαθύτερος σκοπὸς του, δηλαδὴ ἡ γνώση τῆς Ἀληθείας, ἡ ἀνύψωση τοῦ ἀνθρώπου μέχρι τοῦ Θεοῦ.

Μυστικισμό ἐπίσης περιέχει ἡ νεώτερη Θεοσοφία τῆς Μπλαβάτσκι, τῆς Μπέζαντ¹⁰⁴ καὶ τῶν λοιπῶν συγγραφέων τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας, ποὺ ἰδρύθηκε τὸ 1875, καὶ ἀλόκληρη ἡ Θεοσοφικὴ διδασκαλία δὲν ἔχει ἄλλον σκοπὸ ἀπὸ τὴ μυστικὴ Ἐνωση τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὸ Θεῖον ἢ τὴν Ἀλήθεια καὶ τὸ Φῶς.

Ἐπίσης, οἱ ἀπόψεις τοῦ Κρισναμούρτι¹⁰⁵, μολονότι ὁ ἴδιος ἀρνεῖται κάθε χαρακτηρισμὸν τους, μπορεῖ κανεὶς βάσιμα νὰ ὑποστηρίξη ὅτι εἶναι μυστικιστικά.

Καὶ χρησιμεύει ὁ Μυστικισμὸς στὸν ἀνθρώπο; Βασικῶς ἡ ἀντίληψη περὶ χρησιμότητος ἢ σκοπιμότητος εἶναι κάτι τὸ ἀπαράδεκτο καὶ ἀκατανόητο γιὰ τὸν Μυστικισμό. Ὁ Μυστικισμὸς δὲν γεννιέται ἀπὸ σκοπιμότητα, ἀλλὰ ἀπὸ Ἀνάγκη.

Στὴν ἀναζήτησιν τῆς Ἀληθείας, πρὸς τὴν ὁποία ἐπιτακτικὰ θὰ τραπῆ κάποτε κάθε ἀνθρώπινον ὄν, ἐρχεται μιὰ στιγμή, κατὰ τὴν ὁποία κάθε δογματικὴ πίστις — οἰκοδομημένη σὲ ἐξωτερικὴ αὐθεντία — καταρρέει, διότι ὁ ἀνθρώπος ἔχει ἀρχίσει νὰ ἀμφιβάλλῃ γιὰ τὶς διαβεβαιώσεις τῶν ἄλλων καὶ διψᾷ ὁ ἴδιος νὰ ἐρευνήσῃ καὶ νὰ μάθῃ. Προβάλλει ἀδυσώπητη ἡ Ἀνάγκη νὰ ἀντικατασταθῇ ἡ ἐξωτερικὴ πίστις ἀπὸ τὴ βαθειά, τὴν ἐσωτερικὴ Γνώση, ἡ θεωρία ἀπὸ τὴν πραγμάτωσιν. Στὴν προσπάθειαν αὕτη ἡ διάνοια ἀποδεικνύεται ἀνίσχυρη, ὅπως κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς εἰδυλλιακῆς πίστεως, ἡ συναισθηματικότης ἦταν ἐπίσης ἀνίσχυρη γιὰ τὴ σύλληψιν τῆς ὑψίστης

Πραγματικότητας. Ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συλλάβῃ τὴν Πραγματικότητα, τὴν Ἀλήθεια, τὸν Θεό, ἐφ' ὅσον ἀναζητεῖ διανοητικά, ἐξωτερικά, ἀντικειμενικά, ἐξω ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ του, ἐφ' ὅσον ἐξακολουθεῖ νὰ ζῆ στὴν πλάνη τοῦ ξεχωριστοῦ, τῆς διακρίσεως ὑποκειμένου καὶ ἀντικειμένου, τοῦ Ἐγὼ καὶ τοῦ Ἐσύ, στὴν πλάνη τοῦ χρόνου καὶ τοῦ χώρου καὶ στὶς ἀναρίθμητες ἀντιθέσεις. Καὶ κάποτε, κάποιαν αὐγὴ ἢ δειλινὸ, θὰ ξεπροβάλλῃ, σὰν ἓνα λουλουδι πού ἀνθίζει, μιὰ καινούργια δύναμη μέσα στὸν ἑαυτὸ του, ἓνας νέος Νόμος, ἡ Πνευματικότης, ὁ Θεῖος Σπινθῆρας, τὸ Ροδοσταυρικὸν Πῦρ, τὸ Θεοσοφικὸν Ἄτμα, πού εἶναι ἡ πηγὴ καὶ τὸ τέρμα τοῦ παντός. Ἔτσι, κάποτε ὁ ἄνθρωπος θὰ ξυπνήσῃ ἀπὸ τὴν πλάνη τῆς χωριστικότητος καὶ τότε θὰ νοιώσῃ τὸ Ἐγὼ του νὰ ἐξαφανίζεται. Τὸ σκουλίκι θὰ ἔχῃ μεταμορφωθῆ σὲ πεταλούδα. Ὁ κυβικὸς λίθος θὰ ἔχῃ μετατραπῆ σὲ Μυστικὸ Ρόδο. Τότε θὰ ἀντιληφθῆ τὴν Πραγματικότητα, τὴν ἀπόλυτη τῶν πάντων Ἐνότητα, τὴν Ἀλήθεια, τὴ Ζωή, τὴν Ἀπολύτρωση, τὸν Θεό, τὸ Βραχμάν, τὸ Ταό, τὰ πάντα. Τότε θὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ἀληθινὴ Ἀγάπη. Τότε θὰ εἶναι πραγματικὸς Μυστικιστής. Αὐτὸς θὰ εἶναι ὁ πραγματικὸς Μυστικισμὸς.

Ἀλλὰ γιὰ νὰ πραγματοποιηθῆ αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα, πρέπει ὁ ἄνθρωπος νὰ ζῆ, νὰ ἐφαρμόζῃ καθημερινῶς καὶ διαρκῶς τὴ μικρὴ ἀλήθεια πού μέχρις αὐτῆ τῆ στιγμῆ ἔχει κατανοήσει. Καὶ νὰ μὴ χωρίζῃ ἐκεῖνο πού πιστεύει ἀπὸ ἐκεῖνο πού κάνει. Αὐτὸ τὸ μπορεῖ καὶ πρέπει ἀμέσως νὰ τὸ δοκιμάσῃ. Ἐδῶ καὶ τώρα.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

45. Μυστήρια. Μυστικές συμβολικές τελετουργίες, με τις οποίες παρέχεται διδασκαλία Μεταφυσικῆς (βλέπε σημείωση ἀριθμ. 7). Ἡ ἀρχὴ τῶν Μυστηρίων χάνεται στὰ βάθη τῶν αἰώνων. Μυστήρια λειτουργοῦσαν σὲ ἄλλους τοὺς ἀρχαίους λαοὺς καὶ ἔπαιρναν μέρος σ' αὐτὰ ἄνδρες σοφοὶ καὶ ἐνάρστοι. Στὰ Μυστήρια ἐδίδασκαν τὸ ἐσωτερικὸ περιεχόμενον τῶν ἀρχαίων θρησκευτῶν, ποὺ τὶς ὀνομάζουν «εἰδωλολατρικές». Ὁ φανατισμὸς τῶν χριστιανῶν ἐσυκοφάντησε τὰ ἀρχαῖα Μυστήρια, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν σεβασμὸ μετὰ τὸν ὅποιο μιλοῦν γι' αὐτὰ οἱ ἀρχαῖοι σοφοί, ὁ ἀμερόληπτος ἐρευνητής, ποὺ στέκει ἀνεπηρέαστος ἀπὸ τὴ θρησκευτικὴ προκατάληψη ἢ ἀπὸ τὰ ὕλιστικὰ ρεύματα τῆς ἐποχῆς, μπορεῖ νὰ ἀντιληφθῇ τὴν ἠθικὴ καὶ ψυχουργικὴ τους ἀποστολή. Σκοπὸς τῶν Μυστηρίων εἶναι νὰ μυσήσουν, ὅσους ἔχουν καθαρὴ σκέψη καὶ ἀγνὲς προθέσεις, στὶς ἀλήθειες τῆς Φύσεως καὶ νὰ χειραγωγήσουν τὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ στὴν πορεία τῆς ἐξελιξέως καὶ τελειοποιήσεώς της.

46. Ἐκκαρτ. (Eckart ἢ Eckehart ἢ Eckhard. 1260—1327). Περιφημὸς Γερμανὸς Μυστικιστῆς, Δομινικανὸς μοναχὸς, ὁ ὁποῖος ἐδίδασκε Θεολογία στὸ Παρίσι, στὸ Στρασβούργο καὶ στὴν Κολωνία. Δυνατὸς ρήτωρ καὶ συγγραφεύς, κατηγορήθηκε σὰν αἰρετικὸς γιὰ τὶς παρθεϊστικὰς μυστικιστικὰς ἰδέες του. Ὁ Ἐκκαρτ ἐδίδασκε ὅτι ὁ Θεὸς ὑπάρχει μέσα στὰ πάντα καὶ ὅτι ὁλόκληρη ἡ Φύσις τείνει νὰ ἐνω-

θῆ μαζί του. Συνεπῶς μπορούμε νὰ γνωρίσωμε τὸν Θεό, ἐξετάζοντας τὸν ἄνθρωπο στὴν ἐσωτερικὴ του ὑπόσταση. Ἐπὶ τὰ πολυάριθμα ἔργα του ἐλάχιστα ἐσώθησαν.

47. Ἰωάννης Σκῶτας Ἐρίγενα. (Erigena. 800 — 877). Ἰρλανδὸς σκωτικῆς καταγωγῆς, διευθυντὴς τῆς Βασιλικῆς Σχολῆς στὸ Παρίσι, γνώστης τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς, Θεολόγος καὶ νεοπλατωνικὸς φιλόσοφος. Μετέφρασε στὰ Λατινικὰ τὰ συγγράμματα τοῦ Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου (ψευδο-Διονυσίου) καὶ ἔγραψε δικὰ του ἔργα. Ἐδίδασκε τὴν ἐνότητα Θεοῦ καὶ Σύμπαντος, ὀνομάζοντας τὸν Θεὸ ψυχὴ τοῦ Σύμπαντος, ὑπερούσια καὶ ἀπόλυτο Μηδέν, ποὺ ὑπάρχει ἐπάνω ἀπὸ κάθε ἀντίληψη. Ἐδίδασκε ὅτι ἡ φύση τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς εἶναι ἴδια μὲ τὴ φύση τοῦ Θεοῦ καὶ συνεπῶς ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ γνωρίσῃ τὸν Θεὸ καὶ νὰ ἐνωθῆ πνευματικὰ μαζί του.

48. Ἄτμα. (Atma). Τὸ ἀνώτερο στοιχεῖο τῆς ὑποστάσεως τοῦ ἀνθρώπου, ἡ «ψυχὴ» τοῦ ἀνθρώπου (Μαχάτμα=μεγάλῃ ψυχῇ). Εἶναι ἡ λεπτότερη οὐσία μέσα στὸν ἄνθρωπο, τὴν ὁποία περιβάλλουν ἀλλεπάλληλα περιβλήματα ἢ σώματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ ἐξωτερικώτερο εἶναι τὸ ὄρατὸ φυσικὸ σῶμα.

49. Πῦρ. Ἐνα ἀπὸ τὰ τέσσερα στοιχεῖα (Γῆ, Ὑδωρ Ἀἴρ, Πῦρ). Μερικοὶ ἀποκρυφιστὰ διδάσκουν ὅτι ὑπάρχουν ὄχι τέσσερα, ἀλλὰ ἐπτὰ στοιχεῖα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὰ πέμπτον ὀνομάζουν Αἰθέρα. Τὸ πῦρ θεωρεῖται τὸ σπουδαιότερο στοιχεῖο, πηγὴ τῆς ζωῆς καὶ ἐνεργείας καὶ σύμβολο τῆς πνευματικότητος. Ὁ μῦθος τοῦ Προμηθέως σ' αὐτὸ τὸ πῦρ ἀναφέρεται. Τὸ πῦρ κατέχει ἐξέχουσα σημασίαν σὲ ὅλα τὰ Μυστήρια καὶ τὶς θρησκείας, καθὼς καὶ στὴ φιλοσοφίαν τῶν Πυθαγορείων, τοῦ Ἡρακλείτου καὶ τῶν Στωϊκῶν.

50. Ούπανισάντ. (Upanishads). Ἰερὰ σανσκριτικά βιβλία, τὰ ὅποια περιέχουν σχόλια καὶ ἐπεξηγήσεις τῶν Βεδῶν καὶ θεωροῦνται συμπλήρωσή τους. Οἱ ἀρχαιότερες Ούπανισάντ λέγεται ὅτι ἀποτελοῦν τὴν πρώτη συστηματικὴ προσπάθεια γὰρ τὴν ἐξέταση μεταφυσικῶν πνευματικῶν προβλημάτων.

51. Μπαγκαβάτ Γκιτά. (Bhāgavad Gītā). Μεταφράζεται: Τὸ τραγούδι τοῦ δοξασμένου ἢ τοῦ εὐλογημένου ἢ τοῦ ἀγαπημένου ἢ τοῦ Κυρίου. Εἶναι τὸ πιὸ σημαντικό ἀπὸ τὰ βιβλία τῆς Μαχαβαράτα, θεωρούμενο καὶ σὰν ἐπιτομὴ τῆς. Τὸ περιεχόμενό της εἶναι φιλοσοφικὸ καὶ μυστικιστικόν. Περιέχει τὸν ἐσωτερισμό τοῦ Βραχμανισμού καὶ ἀπευθύνεται στοὺς μεμυημένους. Συγγραφεὺς του θεωρεῖται ὁ βραχμᾶνος Βεάσα. Ἔχει μεταφρασθῆ στὰ ἑλληνικὰ ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὰ σανσκριτικά, ἀπὸ τὸν μεμυημένον στὸν Βραχμανισμό Ἑλληνα Δημ. Γαλανὸν τὸν Ἀθηναῖον (1760—1833) καὶ ἔχει ἐκδοθῆ στὴ σειρά τῶν «Ἰνδικῶν», μὲ τὸν τίτλο «Γιτά, ἢ θεσπέσιον μέλος». Ὁ Τιμ. Βρατσάνος μετέφρασε τὴ Γκιτά ἀπὸ τὰ γαλλικά, σὲ ἐλεύθερο στίχο, δίνοντας στὸν τίτλο τὴν ἀπόδοση «Τὸ θεϊκὸ τραγούδι».

52. Βέδαί. (Vēdas). Τὰ πανάρχαια ἱερὰ βιβλία τῶν Ἰνδῶν, ποὺ περιέχουν τὴ «Θεῖα Γνώση» καὶ ἀποτελοῦν τὴ φιλολογία τῆς Βεδικῆς θρησκείας. Ἡ χρονολογία τῶν Βεδῶν κυμαίνεται στὰ 1500—1000 π.Χ., ἄλλοι ὅμως τὶς θεωροῦν πολὺ ἀρχαιότερες. Εἶναι συλλογὴ ποιημάτων, διαφόρων ἴσως χρονικῶν περιόδων καὶ ποιητῶν, ποικίλου περιεχομένου, ἀπὸ τὶς ὑψηλότερες σφαῖρες τῆς Μεταφυσικῆς μέχρι τὶς πιὸ πρόχειρες κοινοτοπίες. Ἀποτελοῦνται ἀπὸ τὴ Rignvéda, Jajurvéda, Sāmavéda καὶ Atharvanvéda. Συνέχεια τῶν Βεδῶν εἶναι οἱ Ούπανισάντ, ἡ Πουράνα, ἡ Ραμαϊάνα καὶ ἡ Μαχαβαράτα.

53. Βραχμᾶνες. Ὅσοι ἀνήκουν στὴν ἀνώτερη ἀπὸ τὶς τάξεις, στὶς ὁποῖες εἶναι διαιρεμένος ὁ λαὸς τῆς Ἰνδίας, τὴν ἱερή, ἀπαραβίαστη καὶ προνομιοῦχο, στὴν ὁποία ἀνήκουν οἱ θεολόγοι, φιλόσοφοι καὶ ποιηταί, οἱ μόνοι ποὺ ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ διδάσκουν τὶς Βέδες. Ἀπὸ αὐτὴν καὶ μόνον λαμβάνονται οἱ ἱερεῖς τοῦ Βραχμανισμοῦ καὶ τῆς Ἰνδουιστικῆς θρησκείας, ἣ ὁποία προέρχεται ἀπὸ τὸν Βραχμανισμό, ὅπως ὁ Βραχμανισμὸς ἀπὸ τὴν ἀρχαία Βεδικὴ θρησκεία.

54. Τὸ Βραχμάν. (Brāhman). Μὲ τὴ λέξη αὐτὴ ἡ Ἰνδικὴ φιλοσοφία ἐκφράζει τὸ Ἀπόλυτο, ποὺ εἶναι χωρὶς ἀρχὴ καὶ τέλος, χωρὶς μεταβολὴ καὶ ἰδιότητες. Εἶναι τὸ Μοναδικό, ποὺ ἔχει πραγματικὴ ὑπαρξή, σὲ ἀντίθεση πρὸς τὴ φαινομενικὴ, πλανερὴ ὑπαρξὴ τοῦ κόσμου, ποὺ ἀποτελεῖ πλασματικὸ φαινόμενο, μίᾳ ψευδαίσθησιν (maya).

55. Ὁ Βράχμας. (Brāhma). Ἡ προσωποποιημένη δύναμη τῆς δημιουργίας. Τὸ ἓνα ἀπὸ τὰ τρία πρόσωπα τῆς Ἰνδικῆς Τριμούρτι, τὸ ὁποῖον ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ Χριστιανικὸν «Ἅγιον Πνεῦμα». Πρὸς τὸν «Υἱόν» ἀντιστοιχεῖ ὁ Βισνοῦ καὶ πρὸς τὸν «Πατέρα» ὁ Σίβα.

56. Γιόγκα. 1. Σανσκριτικὴ λέξη, ποὺ σημαίνει «ἔνωσις», δηλαδὴ ἡ ἔνωσις τοῦ ἀτομικοῦ Ἐγὼ ἢ τῆς ἀτομικῆς συνειδήσεως μὲ τὸ παγκόσμιον Ἐγὼ ἢ τὴν παγκόσμια συνείδηση. 2. Ἡ διδασκαλία καὶ ἀσκήσις ποὺ ὁδηγεῖ σ' αὐτὴ τὴν ἔνωσις. Ὑπάρχουν ἑπτὰ σχολῆς Γιόγκα, ποὺ ἀντιστοιχοῦν στὶς ἑπτὰ «ἀκτῖνες» τῆς ζωῆς. Ἡ Ράτζα-Γιόγκα, Γνάνα-Γιόγκα, Κάρμα-Γιόγκα, Χάθα-Γιόγκα, Λάγια-Γιόγκα, Μπάκτι-Γιόγκα, Μάντρα-Γιόγκα. Ἡ πραγματικὴ Γιόγκα δὲν διδάσκεται μὲ ἀλληλογραφία, οὔτε μὲ βιβλία, οὔτε μὲ πληρωμὴ, ἀπὸ περιφερόμενους «Γιόγκαι», ἀμφιβόλου σοβαρότητος.

57. Λάο - Τσέ. Κινέζος σοφός, ὁ ὁποῖος ἐγεννήθηκε τὸ 604 π.Χ. Κατὰ τὴν παράδοση πατέρας του ἦταν ὁ Οὐράνιος. Ἡ μητέρα του ἔμεινε ἐγκυὸς βλέποντας ἕναν λαμπρὸ διάττοντα ἀστέρα καὶ τὸν ἐγέννησε ἔπειτα ἀπὸ 72 χρόνια. Ἔτσι ὁ Λάο-Τσέ γεννήθηκε μὲ μορφή γέρου ἀσπρομάλλη. Ἦταν ἐπιμελητὴς τῆς Βασιλικῆς Βιβλιοθήκης, ἀλλὰ ἀπογοητευμένος ἀπὸ τὴν παρακμὴ καὶ τὰ ἦθη τῆς ἐποχῆς, ἐγκατέλειψε τὰ πάντα καὶ ἔφυγε ἀφανῆς, χωρὶς ποτὲ νὰ μάθουν τίποτα γι' αὐτόν. Πρὶν φύγη, ἔγραψε τὸ περίφημο βιβλίον του «Ταὶ—Τὲ—Κίνγκ», ἀπὸ τὸ ὁποῖο φαίνεται τὸ βᾶθος τῆς σοφίας του. Ἀπὸ παραφθορὰ τῶν διδασκαλιῶν του διαμορφώθηκε ἀργότερα ἡ λαϊκὴ καὶ γεμάτη δεισιδαιμονίες θρησκεία τοῦ Ταοϊσμοῦ.

58. Μυστήρια τοῦ Διονύσου. Ἀρχαῖα Μυστήρια, ποὺ διαδόθηκαν στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴ Θράκη, ἀναφερόμενα στὸν διαμελισμὸ τοῦ Διονύσου (υἱοῦ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Σεμέλης) ἀπὸ τοὺς Τιτᾶνες, οἱ ὁποῖοι καταβροχθίζουν τὴν σὰρκα του, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν καρδιά του, ποὺ τὴν σώζει ἡ Ἀθηνᾶ καὶ τὴν φέρνει στὸν Δία. Ὁ Διόνυσος ἀναγεννᾶται σὰν ἀθάνατος θεός. Ὅσα γράφονται γιὰ ὅλα τὰ Μυστήρια γενικῶς, δηλ. ὅτι συμβολίζουν τὴν ἐποχὴν τοῦ ἔτους καὶ τὰ διαδοχικὰ φαινόμενα βλαστῆσεως καὶ μαρασμοῦ, εἶναι εὐκόλες ἐξωτερικὲς ἐρμηνεῖες, ἀνάξιος πολλῆς προσοχῆς ἀπὸ τοὺς σπουδαστὰς τοῦ Ἐσωτερισμοῦ.

59. Ὀρφικὰ Μυστήρια. Πολλοὶ ταυτίζουν τὰ Ὀρφικὰ Μυστήρια μὲ τὰ Μυστήρια τοῦ Διονύσου, ἐπειδὴ καὶ αὐτὰ ἀναφέρονται στὸν μῦθον τοῦ Διονύσου Ζαγρέως καὶ Ἐλευθερωτοῦ, ὁ ὁποῖος φονεύεται καὶ ἀναγεννᾶται. Τὰ Ὀρφικὰ Μυστήρια ἰδρύθηκαν — σύμφωνα μὲ τὴν παράδοση — ἀπὸ τὸν Ὀρφέα, τελούμενα ἀπὸ τοὺς Ὀρφικοὺς

θιάσους, καὶ εἶχαν μεγάλη διάδοσιν καὶ σοβαρὴ ἐπιρροὴ σ' ὀλόκληρο τὸν Ἑλληνικὸν κόσμον. Γιὰ τοὺς Ὀρφικοὺς ὁ Διόνυσος ἦταν σύμβολο τῆς ζωῆς, πού ὑπάρχει στὰ πάντα καὶ ζωογονεῖ ὀλόκληρη τὴ Φύσιν, τῆς ὁποίας οἱ φαινομενικὲς καταστροφές δὲν εἶναι παρὰ μεταμορφώσεις τῶν ἐκδηλώσεων τῆς Ζωῆς. Σκοπὸς τῶν Ὀρφικῶν Μυστηρίων ἦταν ὁ ἐξαγνισμὸς, ἡ ἀγνή ἐπίγεια ζωὴ, ἡ ἡρεμὴ ἀντιμετώπιση τοῦ θανάτου, ἡ ἀποφυγὴ τῶν μετὰ θάνατον ὀδυνηρῶν καταστάσεων καὶ ἡ ἀνάπτυξη τῶν μυστηριακῶν διδασκαλιῶν περὶ κοσμογονίας, θεογονίας, ἐξελίξεως καὶ τελειοποιήσεως τοῦ ἀνθρώπου.

60. Θρακικὰ Μυστήρια. (Βενδίδος καὶ Κότυος). Θρακικὰ ἦσαν καὶ τὰ Μυστήρια τῆς Βενδίδος, μυστηριακῆς θεότητος, πού ταυτίζεται ἀπὸ πολλοὺς μὲ τὴν Ἐκάτη, τὴν Ἄρτεμι, τὴν Περσεφόνη. Ἄλλοι τὴ θεωροῦν θυγατέρα τοῦ Φρυγικοῦ Σαβαζίου ἢ μιὰ ἀπὸ τὶς Καβειρικὲς θεότητες. Τὰ Μυστήρια τῆς Βενδίδος μεταδόθηκαν στὴ Λῆμνο, Ἀμφίπολι, Πειραιᾶ, Ἀλεξάνδρεια, Βηθυνία. Ἐπίσης Θρακικὰ ἦσαν τὰ Μυστήρια τῆς Κότυος ἢ Κοτυτοῦς, ἡ ὁποία ταυτίζεται μὲ τὴ Φρυγικὴ Κυβέλη, καὶ ἐτελοῦντο μόνον ἀπὸ γυναῖκες. Μεταδόθηκαν στὴν Κόρινθο, Χίο, Ἀθήνας. Ἀργότερα ἐξέπεσαν σὲ ἀνηθικότητα καὶ παρακμῆ.

61. Καβείρια Μυστήρια. Ἀρχαιότατα Μυστήρια, τελούμενα κυρίως στὴ Σαμοθράκη, Θάσο, Λῆμνο, Ἴμβρο, Βοιωτία. Οἱ Κάβειροι ἦσαν μεγάλοι θεοί, τέκνα τοῦ Ἡφαιστου, πού ἐργάστηκαν γιὰ τὴ δημιουργία τοῦ κόσμου. Ἡ λατρεία τους συνδέεται μὲ τὴ λατρεία τοῦ Πυρός (Ἡφαιστος, Προμηθεύς). Στὰ Καβείρια Μυστήρια, τὰ ὁποία ἐτελοῦντο κατὰ τὴ νύχτα, ὁ Κάβειρος Καδμῖλος ἢ Κασμεῖλος φονεύεται ἀπὸ τοὺς τρεῖς ἀδελφοὺς του καὶ κατόπι

ἀνασταίνεται, με τὴ βοήθεια τοῦ Ἑρμοῦ καὶ τῶν συμβολικῶς φονέων ἀδελφῶν του.

62. Μυστήρια Σαβαζίου. Φρυγικὰ Μυστήρια, ἀναφερόμενα στὴ λατρεία τοῦ Σαβαζίου, υἱοῦ τῆς Κυβέλης καὶ τοῦ Διὸς ἢ τοῦ Διονύσου. Μεταδόθηκαν στὴ Θράκη καὶ στὴν Ἑλλάδα, ἀργότερα στὴν Ἰταλία καὶ στὴ Δύση, καταδιωχθέντα ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους. Στὰς Ἀθήνας ἐθεωροῦντο βαρβαρικά ἀπὸ τοὺς πιστοὺς στὰ Ἐλευσίνια Ἀθηναίους. Στὰ Μυστήρια τοῦ Σαβαζίου σπουδαία θέση κατεῖχαν ὁ ὕψις, ὁ βουρ, ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη καὶ ἄλλα συνήθη μυστηριακά σύμβολα.

63. Μυστήρια Κυβέλης καὶ Ἄττιος. Μυστήρια Φρυγικά, πού μεταδόθηκαν στὴ Λυδία καὶ λοιπὴ Μ. Ἀσία, καθὼς καὶ στὴ Δύση. Ἀναφέρονταν στὴ λατρεία τοῦ Ἄττιος ἢ Ἄττεως καὶ τῆς Κυβέλης, μητέρας τῶν θεῶν (Κυβέλη—Ρέα). Ὁ Ἄττις ἀγαπήθηκε ἀπὸ τὴν Κυβέλη, με τὸν ὕρο τῆς ἀγνότητος, ἀλλὰ τῆς κάνει ἀπιστία με μία νύμφη, τὴν ὁποία ἡ Κυβέλη φονεύει. Τότε ὁ Ἄττις αὐτοκτονεῖ καὶ κατόπιν ἀνασταίνεται. Ὁ κοινὸς σὲ ὅλα τὰ Μυστήρια μῦθος τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀναστάσεως (Τὸ δράμα τῆς ἐξελίξεως τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς).

64. Ὅσιρις — Ἰσις. Ὁ Ὅσιρις εἶναι ὁ ἥρωας τῶν Αἰγυπτιακῶν Μυστηρίων, υἱὸς τοῦ Σέβ (Γῆς) καὶ τῆς Νούτ (Οὐρανοῦ). Ἐδίδαξε στοὺς ἀνθρώπους τὸν πολιτισμό. Ὁ ἀδελφὸς του Σήθ, τὸ πνεῦμα τοῦ κακοῦ, φονεύει με δόλο τὸν Ὅσιρι. Ἀλλὰ ἡ σύζυγός του Ἰσις μαζεύει τὰ τεμάχια τοῦ διαμελισθέντος συζύγου της, ὁ υἱὸς τους Ἄφρος νικά τὸν Σήθ καὶ ὁ Ὅσιρις ἀνεβαίνει ἀθάνατος στὸν Οὐρανό, θεὸς καὶ κριτὴς τῶν νεκρῶν. Νὰ γίνῃ κανεὶς Ὅσιρις, δηλ.

τέλειος, άθάνατος, θεός, είναι τὸ τέρμα τῆς ἀνθρώπινης ἐξελίξεως καὶ σκοπὸς τῶν Αἰγυπτιακῶν Μυστηρίων.

65. Ἐλευσίνια Μυστήρια. Τὰ ἐπισημότερα ἀπὸ τὰ Μυστήρια τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Ἦσαν ὑπὸ τὴν προστασία τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν. Εἶχαν δύο βαθμούς, τὰ μικρὰ (ἐλάσσονα ἢ ὀλείζω), τελούμενα εἰς Ἄγρας Ἀθηνῶν κατὰ τὸν μῆνα Ἀνθεστηριῶνα, καὶ τὰ μεγάλα (μείζονα), τελούμενά στήν Ἐλευσίνα κατὰ τὸν μῆνα Βοηδρομιῶνα. Τρίτος βαθμὸς ἦταν τοῦ «Ἐπόπτου». Ἀπὸ τὴν τέλεση τῶν Μυστηρίων ἀπεκλείετο κάθε ἀμύητος (Ἐκὰς οἱ βέβηλοι) καὶ κανεὶς δὲν γνωρίζει τί ἀκριβῶς γινόταν κατὰ τὴν τελετῇ. Ὑπῆρχαν τὰ ἀδρώμενα, δεικνύμενα, λεγόμενα». Ὁ μῦθος ἀναφερόταν στὴν ἀρπαγὴ τῆς Περσεφόνης ἢ Κόρης ἀπὸ τὸν Πλούτωνα (ἐνσάρκωση τοῦ πνεύματος στὴν ὕλη), στὸν ὄδυρμό καὶ τὶς περιπέτειες τῆς θεᾶς Δήμητρας καὶ στὴν ἐπαναφορὰ τῆς Περσεφόνης ἀπὸ τὸν θεῖο σύζυγό της Ἴακχο στὴ Μητέρα της στὸν Ὀλυμπο (ἀποθέωση ἢ ἐπιστροφή στὴ Θεία Οὐσία). Ἀπὸ τὴν τελετῇ ἀναφέρεται ἡ φράση «Ἐνήστευσα, ἐπιον τὸν κυκεῶνα, ἔλαβον ἐκ κίστης, ἐγγευσάμενος ἀπεθέμην εἰς κάλαθον καὶ ἐκ καλάθου εἰς κίστην». Ὁ Ἱεροφάντης τῶν Μυστηρίων προήρχετο πάντοτε ἀπὸ τὴν ἱερατικὴ οἰκογένεια τῶν Εὐμολπιδῶν, ἐνῶ ὁ Δαδουῆχος, ὁ Κῆρυξ καὶ ὁ Ἱερεὺς τοῦ Βωμοῦ ἀπὸ τὴν οἰκογένεια τῶν Κηρύκων.

66. Μυστήρια τοῦ Μίθρα ἢ Μιθραϊκά. Σημαντικώτατα Περσικὰ Μυστήρια, τὰ ὁποῖα διαδόθηκαν εὐρύτατα στὸ Ρωμαϊκὸ κράτος κατὰ τοὺς πρώτους Χριστιανικοὺς χρόνους, συναγωνισθέντα τὸν Χριστιανισμό, μὲ τάσεις ἐπικρατήσεως. Ὁ Μίθρας ἦταν ἡ προσωποποίηση τῆς δυνάμεως τοῦ Ἥλιου, θεὸς τοῦ Φωτός, θεὸς - Ἥλιος, βοηθὸς

τοῦ Ὁρομάσδη (ἀρχὴ τοῦ Καλοῦ) στὸν ἀγῶνα τοῦ ἐναντίον τοῦ Ἀρειμάν (ἀρχὴ τοῦ Κακοῦ) καὶ ἀντιπρόσωπός του στὴ Γῆ. Ζωογονεῖ κάθε ἀγαθὴ ἐκδήλωση, φυσικὴ ἢ πνευματικὴ, κριτὴς τῶν ἀνθρώπων μετὰ θάνατον. Οἱ μεμνημένοι στὰ Μιθραϊκὰ Μυστήρια ὀνομάζονταν ἀδελφοὶ καὶ εἶχαν ἑπτὰ βαθμούς: Κόραξ, κρύφιος, στρατιώτης, λέων, πέρσης, ἡλιοδρόμος, πατήρ. Ἐτέλουσαν καθημερινὲς τελετουργίες μέσα σὲ σπήλαια (Μιθραῖα), μὲ προσευχές, ψαλμωδίες, θυσίες καὶ γόρταζαν τὴ γέννηση τοῦ Μίθρα στὶς 25 Δεκεμβρίου. Ὁ Μίθρας παριστανόταν σὰν νέος πού φονεύει ταῦρο. Τὰ Μιθραϊκὰ Μυστήρια ἀπαγορεύθησαν ἀπὸ τὸ Ρωμαϊκὸ Κράτος τὸ 378 καὶ οἱ Χριστιανοὶ κατέστρεψαν ἀπὸ φανατισμὸ τὰ διάφορα Μιθραῖα.

67. Ἐλεᾶται. Οἱ φιλόσοφοι τῆς Ἐλεατικῆς Σχολῆς, πού τὴν ἐθεμελίωσαν ὁ Ξενοφάνης (570—475) καὶ ὁ Παρμενίδης (540—470). Σύμφωνα μὲ τὶς διδασκαλίες τῶν Ἐλεατῶν, τὸ πᾶν ἀποτελεῖ ἓνα ἐνιαῖον Ὄν (Ἐν τὸ πᾶν), τὸ ὁποῖον, ἂν καὶ φαινομενικὰ μεταβάλλεται, οὐσιαστικὰ παραμένει πάντοτε τὸ ἴδιον, ἀφθαρτο καὶ διαρκές, ἀντιληπτό μόνον μὲ τὸ λογικὸ καὶ ὄχι μὲ τὴν αἴσθησι.

68. Στωϊκοί. Ὅσοι ἀνήκουν στὴ φιλοσοφικὴ Σχολὴ τῆς Στοᾶς, πού τὴν ἵδρυσεν ὁ Ζήνων Κιτιεύς (342—270) καὶ τὴν ἐλάμπρυναν ὁ Κλεάνθης (331—232), ὁ Χρύσιππος (280—206), ὁ Ποσειδώνιος (135—40), ὁ Σενέκας (4—65 μ.Χ.), ὁ Ἐπίκτητος (50—120), ὁ Μᾶρκος Αὐρήλιος (121—180). Σύμφωνα μὲ τὶς διδασκαλίες τῶν Στωϊκῶν, τὰ πάντα προέρχονται ἀπὸ τὸ «Πῦρ», τὸ ὁποῖον ζωογονεῖ τὸ κάθε τί. Ὁ κόσμος πού ἀναπτύχθηκε ἀπὸ τὸ Πῦρ, ἐπιστρέφει βαθμηδὸν καὶ ἀναλύεται στὸ ἀρχέγονο Πῦρ (ἐκπύρωσις ἢ παλιγγενεσία). Ὁ κύκλος αὐτὸς ἐπαναλαμβάνεται συνεχῶς. Οἱ

Στωϊκοί ἐδίδασκαν τὸ ἀπομολογημένως τῇ φύσει ζῆν, τὴν ἀπάθεια, τὴν ἀρετὴν, τὴν πλήρη ἐκτέλεση τοῦ καθήκοντος καὶ τὴν παραδοχὴν ὅλων τῶν ἀνθρώπων σάν ἀδελφῶν.

69. Νεοπλατωνικοί. Οἱ φιλόσοφοι ποὺ ἀκολουθοῦν τὴν Πλατωνικὴν φιλοσοφίαν, ὅπως μεταγενέστερα ἐξελίχθηκε μὲ ἀνάμιξη ἀνατολικῶν μυστικιστικῶν διδασμάτων. Οἱ νεοπλατωνικοὶ ἤχησαν τοὺς πρώτους Χριστιανικοὺς χρόνους καὶ εἶχαν μεγάλη ἐπίδραση στὴν παγκόσμια φιλοσοφικὴ σκέψη. Βαθύτατοι φιλόσοφοι, ζητοῦσαν τὴν ἐνορατικὴν Γνώσιν τῆς οὐσίας τῶν ὄντων καὶ τῆς ἐναδικῆς πραγματικότητος. Κατὰ τοὺς νεοπλατωνικοὺς, ὅλα τὰ ὄντα ἔχουν τὴν πηγὴν τῆς ὑπάρξεώς τους σ' ἓνα ἀρχικόν, ἀμετάβλητον, ἐκτὸς διαφορισμοῦ καὶ ἰδιοτήτων "Ὀν, ποὺ δὲν εἶναι καταληπτὸν μὲ τὴν νόησιν, ἀλλὰ μόνον μὲ ἐκστατικὴν ἔνωσιν μαζί του (Μυστικισμός). Οἱ πιὸ σημαντικοὶ νεοπλατωνικοὶ ἦσαν ὁ Ἀμμώνιος Σακκάς (175—242), ὁ Πλωτῖνος, ὁ Πορφύριος, ὁ Ἰάμβλιχος, Πλούταρχος ὁ Ἀθηναῖος (350—433), ἡ Ὑπατία (370—415), ὁ Πρόκλος (410—485).

70. Πλωτῖνος. (204 — 269). Μεγάλος φιλόσοφος καὶ Μύστης, ὁ πιὸ ἐπιφανής, ἀπὸ τοὺς νεοπλατωνικοὺς. Ἐγεννήθηκε στὴν Αἴγυπτον. Ἀφοῦ ἀπογοητεύθηκε ἀπὸ ὅλες τὰς ἄλλες φιλοσοφικὰς Σχολὰς, ἔγινε μαθητὴς τοῦ Ἀμμωνίου Σακκά, Ἰδρυτοῦ τῆς Νεοπλατωνικῆς Σχολῆς, καὶ ἔζησε κοντὰ του 10 χρόνια. Ἐμελέτησεν ἐπίσης τὴν Περσικὴν καὶ Ἰνδικὴν φιλοσοφίαν. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σακκά, ἐπῆγε στὴν Ρώμην, ὅπου ἐδίδασκε 25 χρόνια καὶ διακρίθηκε γιὰ τὸ ἦθος καὶ τὴν ἀρετὴν του, τιμῶμενος σάν ὑπεράνθρωπος ἐξ αἰτίας τῶν ἐνορατικῶν ἰδιοτήτων ποὺ εἶχε. Κατὰ τὸν Πλωτῖνον, ἀπὸ τὴν ἀπόλυτη ἐνότητα ἀπορρέουν, μὲ ἀκτινοβολία ἢ ἀντικατοπτρισμόν, ὅλα τὰ ὄντα, χωρὶς νὰ χάνουν τὴν οὐσιώδη

ενότητά τους. Πρώτος ὁ νοῦς (μέ τὰ Πλατωνικά ἀρχέτυπα), δεύτερη ἡ ψυχὴ (πού κυμαίνεται μεταξύ νοῦ καὶ ὕλης), τρίτη ἡ ὕλη (σπερματικὸ δημιούργημα τῆς ψυχῆς). Σκοπὸς τῆς ἀνθρώπινης ἐξελιξέως εἶναι ἡ ἐπιστροφή στοῦ ἀπόλυτο Ἔνα, πρῶτα μέ τὴν ἀπαλλαγὴ τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὴν ὕλη καὶ τὴν ἔνωσή της μέ τὸν νοῦ, ἔπειτα μέ ἐκστατικὴ ἔνωση τοῦ νοῦ μέ τὸ ἀπόλυτο Ἔνα. Αὐτὴ τῆ μυστικιστικὴ ἔνωση τὴν ἐπραγματοποίησεν ὁ Ἰδιος, γιὰ λίγες στιγμές, τέσσερες φορές στοῦ διάστημα τῆς τελευταίας ἐξαετίας τοῦ βίου του.

71. Πορφύριος. (233 — 304). Νεοπλατωνικὸς φιλόσοφος, πού γεννήθηκε στὴν Τύρο, μαθητῆς τοῦ Λογγίνου στὰς Ἀθήνας καὶ κατόπιν τοῦ Πλωτίνου στὴ Ρώμη, κατὰ τὴν τελευταία του ἐξαετία, τοῦ ὁποίου ὑπῆρξεν ὁ σπουδαιότερος συνεχιστῆς. Συνεκέντρωσε καὶ ἐτακτοποίησε τίς σημειώσεις τῶν παραδόσεων τοῦ διδασκάλου του καὶ ἔγραψε δικά του ἔργα καὶ σχόλια ἐπάνω σὲ φιλοσοφικά, μαθηματικά, ἱστορικά καὶ ἄλλα θέματα. Ἦταν ἐχθρὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀλλὰ θαυμαστῆς τῆς προσωπικότητος τοῦ Ἰησοῦ.

72. Ἰάμβλιχος. (270—332). Νεοπλατωνικὸς φιλόσοφος ἀπὸ τῆ Συρία, θεωρούμενος μαθητῆς τοῦ Πορφυρίου, πού ἔζησε στὴν Ἀλεξάνδρεια. Διδάσκαλος καὶ συγγραφεύς. Ὁπαδὸς τῆς διδασκαλίας τῶν Πυθαγορείων σχετικὰ μέ τοὺς ἀριθμούς. Κορυφαῖος μυστικιστῆς. Ἀσκούσε θεουργία, μέ τὴν ὁποία — ὅπως ἐδίδασκε — ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ ἐπικοινωνήσῃ μέ τὴ Θεότητα. Ἐγραψε πολλὰ ἔργα, σχόλια στίς Πυθαγόρειες διδασκαλίες καὶ στοὺς Πλατωνικοὺς διαλόγους καὶ βιογραφία τοῦ Πυθαγόρα, στὴν ὁποία τὸν παρουσιάζει σάν θεουργό. Ἀντίπαλος τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἐτιμᾶτο ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα Ἰουλιανὸ καὶ τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ Ἐθνισμοῦ.

73. Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς. (160—220). Ἐγεννήθηκε στὴν Ἀλεξάνδρεια, ἐσπούδασε τὴν Ἑλληνικὴ φιλοσοφία καὶ ἀκολούθησε τὸν Χριστιανισμό, θεωρούμενος ὁ πρῶτος ἀπὸ τοὺς Ἀλεξανδρινούς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Περίφημος σὰν συγγραφεὺς. Ἐζητοῦσε νὰ συμφιλιώσῃ τὸν Χριστιανισμό μὲ τὴν Ἑλληνικὴ φιλοσοφία, τὴν ὁποία θεωροῦσε ἀναγκαῖα γιὰ τὴν κατανόηση τοῦ Χριστιανισμοῦ.

74. Ὡριγένης. (185—254). Χριστιανὸς σοφός, θεολόγος καὶ συγγραφεὺς, ποὺ ὀνομάστηκε χαλκέντερος γιὰ τὸ πλῆθος τῶν συγγραμμάτων του. Μαθητὴς τοῦ Κλήμεντος καὶ διάδοχός του στὴ διεύθυνση τῆς Σχολῆς Ἀλεξανδρείας. Πολυμαθέστατος, φιλοσοφικώτατος καὶ μὲ μεγάλη δράση καὶ κῦρος στὸν Χριστιανικὸ κόσμο. Μεταγενέστερα χαρακτηρίστηκε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία σὰν αἰρετικὸς καὶ καταδικάστηκαν οἱ ἰδέες του.

75. Διονύσιος Ἀρεοπαγίτης. Ἀκολούθησε τὸ κήρυγμα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ ἀναφέρεται σὰν πρῶτος Ἐπίσκοπος Ἀθηνῶν. Κατὰ τὸν 5^ο αἰῶνα μ. Χ. ἔκαμαν τὴν ἐμφάνισή τους συγγράμματα, μὲ τὸ ὄνομά του σὰν συγγραφέως, τὰ ὁποῖα ὁμως θεωροῦνται ψευδεπίγραφα, ὀνομαζόμενα τοῦ «Ψευδο-Διονυσίου». Ἄσχετα ὁμως ἀπὸ τὸ θέμα ποῖος εἶναι ὁ συγγραφεὺς τους, τὰ συγγράμματα αὐτὰ εἶναι ἀξία πολλῆς προσοχῆς καὶ φανερῶνουν βαθειὰ φιλοσοφικὴ καὶ μυστηριακὴ γνώση. Μεταφράστηκαν στὰ Λατινικὰ ἀπὸ τὸν Ἐρίγενα καὶ ἀπετέλεσαν τὴν ἀρχὴ τοῦ Μεσαιωνικοῦ Μυστικισμοῦ. Σύμφωνα μὲ τὶς διδασκαλίες τους, ἡ Θεότης στέκεται ψηλότερα ἀπὸ κάθε ἀνθρώπινη νόηση, ὥστε κάθε ἀνθρώπινη ἀντίληψη γι' αὐτὴν εἶναι πλάνη. Μπορεῖ ὁμως ὁ ἄνθρωπος νὰ γνωρίσῃ τὸ Θεῖον, μὲ τὸ δρόμο τῆς «Μυστικῆς Ἐνώσεως» μαζὶ του, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν ἀποθέωση τοῦ ἀνθρώπου.

76. Ἰγνάτιος ὁ Ἀντιοχείας ἢ «Θεοφόρος». Μαθητὴς τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου. Ἐπίσκοπος στὴν Ἀντιόχεια. Ἐμαρτύρησε τὸ 103 μ.Χ., τὴν ἐποχὴ τοῦ αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ, στὸ ἀμφιθέατρο τῆς Ρώμης, ὅπου τὸν ἐρριζαν στοὺς λέοντες. Ἐγράψε Ἀποστολικές Ἐπιστολές, ἀλλ' ἀμφισβητεῖται ἡ γνησιότης τους.

77. Γρηγόριος ὁ Νύσσης. (335—394). Ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεὺς, βαθὺς γνώστης τῆς Ἑλληνικῆς φιλοσοφίας καὶ πνεῦμα φιλοσοφικό. Ἀδελφὸς τοῦ Μ. Βασιλείου. Ἐπίσκοπος Νύσσης. Ἐλαβε μέρος στὴ Β' Οἰκουμενικῇ Σύνοδο. Ἀκολουθοῦσε τὶς μυστικιστικὲς διδασκαλίαι τοῦ Ὀριγένου καὶ κατηγορήθηκε σὰν αἰρετικὸς.

78. Μακάριος ὁ Μέγας ἢ «Αἰγύπτιος». (301—391). Αἰγύπτιος ἐρημίτης καὶ ὄσιος, μαθητὴς τοῦ Ἀγ. Ἀντωνίου, ἀσκητῆς ἀπὸ ἡλικία 30 χρονῶν. Ὀνομαζόταν «παιδαριολόγος», ἐπειδὴ ἀπὸ μικρὸς εἶχε σοβαρότητα γέροντος. Μυστικιστὴς, θαυματουργὸς καὶ συγγραφεὺς θρησκευτικῶν μυστικιστικῶν βιβλίων.

79. Γνωστικοὶ—Γνωστικισμὸς. Σπουδαία φιλοσοφική, ἀποκρυφιστικὴ καὶ μυστικιστικὴ κίνησις, ποὺ ἀναπτύχθηκε κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνες μ.Χ. καὶ εἶχε μεγάλη ἐπίδρασις στὴ φιλοσοφικὴ σκέψιν. Οἱ Γνωστικοὶ χαρακτηρίσθηκαν αἰρετικοὶ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ καταδιώχθηκαν. Τὰ περισσότερα συγγράμματά τους ἐχάθησαν.

80. Ζιναραζαντάζα. (C. Jinarajadasa, 1875—1953). Ἰνδὸς Θεόσοφος, ἀποκρυφιστὴς καὶ συγγραφεὺς. Ἐγεννήθη στὴν Κεϋλάνη ἀπὸ γονεῖς Βουδδιστῶν. Ἀπόφοιτος τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Καϊμπριτζ. Ἐργάστηκε μὲ ἐξαιρε-

τική δραστηριότητα για τὴ Θεοσοφικὴ Ἑταιρεία, τῆς ὁποίας διετέλεσε Ἀντιπρόεδρος (1921—1928) καὶ παγκόσμιος Πρόεδρος (1946—1953). Ἐγγράφη πολλὰ ἄρθρα καὶ βιβλία, ἀπὸ τὰ ὅποια «Οἱ πρῶτες ἀρχές τῆς Θεοσοφίας» ἐτυπώθηκε στὰ Ἑλληνικά, μετὸν τίτλο «Ἡ Ἀπόκρυφος Ἐξέλιξις τῆς Ἀνθρωπότητος».

81. Ἡουχασταί, Μοναχοὶ τοῦ Ἁγίου Ὄρους, οἱ ὅποιοι ἤκμασαν κατὰ τὸν ΙΔ' αἰῶνα, θιασῶτες τῶν μυστικιστικῶν θεωριῶν τοῦ Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου (Ψευδο-Διονυσίου). Ἐπέσαν σὲ ὑπερβολές (ὄμφαλοσκόποι) καὶ καταπολεμήθηκαν ἀπὸ τὸν μοναχὸ Βαρλαάμ.

82. Ταλμούδ. Γριφῶδες Ἰουδαϊκὸ βιβλίον, ποὺ ἀποτελεῖ κωδικοποίησι τῶν ἐκ παραδόσεως ἀποκρύφων Ἰουδαϊκῶν διδασκαλιῶν. Ἀπὸ τοὺς Ταλμουδιστὰς θεωρεῖται συνέχεια καὶ συμπλήρωσι τῆς Παλ. Διαθήκης. Ὑπάρχουν δύο Ταλμούδ, τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ τῆς Βαβυλωνος. Ἀποδίδονται στὸν Δ' ἢ Ε' ἢ ΣΤ' αἰῶνα μ.Χ.

83. Ζοχάρ ἢ Ζόχαρ (=λάμψις). Τὸ σημαντικώτερον καββαλιστικὸ βιβλίον, ποὺ ἀποδίδεται στὸν Συμεὼν Μπέν Γιοχάι καὶ στὸν υἱὸν τοῦ Ἐλεάζαρ (Β' αἰῶνας μ.Χ.). Ἄλλοι τὸ θεωροῦν συλλογὴ διαφόρων Ἰουδαϊκῶν παραδόσεων. Περιέχει ἀποκρυφιστικὰ καὶ μυστικιστικὰ διδασκαλίας, γραμμένες σὲ μυστηριακὴ γλῶσσα.

84. Ἀβραάμ Ἀβουλαφία. Ἰουδαῖος καββαλιστής, ὁ ὅποιος ἐγεννήθηκε στὴν Ἰσπανία τὸ 1240. Κάτοχος τῆς Ἑλληνικῆς, Λατινικῆς, Ἑβραϊκῆς, ἐταξίδεψε πολὺ, ἐμελέτησε ἰατρικὴν, φιλοσοφίαν, μεταφυσικὴν, ἀποκρυφισμὸν καὶ καββάλα. Ἐλεγε ὅτι εἶχε ὄραματισμὸν καὶ ὅτι ἦταν προ-

φήτης. Ἐπῆγε στὴ Ρώμη γιὰ νὰ προσηλυτίση τὸν Πάπα. Ἐκεῖ τὸν συνέλαβαν, ἀλλὰ τὸν ἐθεώρησαν τρελλό καὶ τὸν ἀπέλυσαν. Ἐγράψε βιβλία καββαλιστικά.

85. Ἰσαάκ Λούρια. (1534—1572). Ἰουδαῖος καββαλιστής, μυστικιστής καὶ δραματιστής, τιμώμενος ἀπὸ τοὺς ὀπαδοὺς του σὰν ἅγιος καὶ προφήτης.

86. Σουφί. Μουσουλμᾶνοι ἀσκηταί, ποὺ ἀκολουθοῦν τὸ πανθεϊστικὸ-μυστικιστικὸ σύστημα τοῦ Σουφισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἐγενήθηκε τὸν Η' αἰῶνα μ.Χ. καὶ ἤκμασε τὸν ΙΒ' καὶ ΙΓ', κυρίως στὴν Περσία, ὅπου ἐπηρέασε πολλοὺς ποιητὰς καὶ φιλοσόφους. Οἱ Σουφί ὑπῆρξαν πρόδρομοι τῶν μοναχικῶν Ταγμάτων τῶν Δερβισῶν.

87. Νικόλαος Λούβαρις. (1887 — 1961). Καθηγητῆς τῆς Θεολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ Ἀκαδημαϊκός. Ἐγράψε συνοπτικὴ Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας καὶ πολλὰ ἄλλα βιβλία καὶ ἄρθρα. Καταδιώχθηκε διότι διετέλεσε Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας στὴν κατοχικὴ Κυβέρνηση Λογοθετοπούλου. Πρωτεργάτης τῶν «φιλοσοφικῶν συμποσίων» στὰς Ἀθήνας.

88. Τζελαλεδδίν. (1207 — 1273). Περίφημος Πέρσης ποιητῆς καὶ φιλόσοφος, διδάσκαλος τῆς φιλοσοφίας καὶ τοῦ Ἱεροῦ Νόμου στὸ Ἰκόνιον, ἐρημίτης καὶ μυστικιστής. Ἀπὸ τοὺς κορυφαίους Σουφί. Ἰδρυτῆς τοῦ Δερβισικοῦ Τάγματος τῶν Μεβλεβί. Συγγραφεὺς τοῦ «Μενσεβί», τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖται ἀπὸ 47.000 ὁμοιοκατάληκτα δίστιχα, ἠθικοῦ, ἀλληγορικοῦ, μυστικιστικοῦ περιεχομένου.

89. Ναῖται. (Templiers). Ἱπποτικὸ καὶ Ἐκκλησια-

στικό Τάγμα, πού ιδρύθηκε τὸ 1118 ἀπὸ ἑννέα Γάλλους Σταυροφόρους, οἱ ὅποιοι ἔδωσαν ὄρκον ἀγνείας, πενίας καὶ πειθαρχίας, παίρνοντας τὴν ὑποχρέωση νὰ ὑπερασπίζονται τὸν Ἅγιο Τάφο καὶ τοὺς προσκυνητὲς τοῦ ἀπὸ τὶς ἐπιθέσεις τῶν Σαρακηνῶν. Τὸ Τάγμα ἀπέκτησε πολλὰ μέλη, πού διακρίνονταν γιὰ τὴν ἀνδρεία, τὴν ἀρετὴ, τὴν προσήλωσιν στὸ καθῆκον καὶ τὴν περιφρόνησιν τοῦ θανάτου. Μεταξὺ τῶν Ναϊτῶν ἀναπτύχθηκαν φιλοσοφικὲς-μυστηριακὲς διδασκαλίαι, γιὰ τὶς ὁποῖες πολλὲς φορὲς κατηγορήθηκαν οἱ Ναῖται ὡς αἰρετικοὶ καὶ εἰδωλολάτραι. Ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Φίλιππος Δ', θέλοντας νὰ σφετερισθῇ τὴ μεγάλη περιουσία τοῦ Τάγματος στὴ Γαλλία, ἀφοῦ συνεννοήθηκε μὲ τὸν Πάπα Κλήμεντα Ε', κατήγγησε τὸ Τάγμα, συνέλαβε πολλοὺς ἀπὸ τὰ ἐξέχοντα μέλη του, τοὺς ἐβασάνισε καὶ τοὺς ἐθανάτωσε. Ὁ Μάγιστρος τοῦ Τάγματος τῶν Ναϊτῶν Ἰάκωβος Μολάι, ἀνεβαίνοντας στὴν πυρὰ στίς 11 Μαρτίου 1314, λέγεται ὅτι ἐκάλεσε τὸν Πάπα καὶ τὸν βασιλέα ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τοῦ Θεοῦ, τὸν Πάπα μέσα σὲ 40 ἡμέρες καὶ τὸν βασιλέα μέσα σ' ἓνα χρόνον, καὶ ὅτι στίς προθεσμίας αὐτὲς Πάπας καὶ βασιλεὺς ἐπέθαναν.

90. Ἅγιος Βερνάρδος. (1091—1153). Γάλλος θεολόγος, μοναχὸς καὶ ἀσκητὴς, ἰδρυτὴς τοῦ ὁμωνύμου μοναχικοῦ Τάγματος. Μὲ τὶς δραστήριες ἐνέργειές του ὑπεκίνησε τὴ Β' Σταυροφορία. Μυστικοπαθὴς ἀπολογητὴς τῆς θρησκευτικῆς πίστεως κηρύσσει τὴν ἀνικανότητα τοῦ λογικοῦ ν' ἀντιληφθῇ τὰ μυστήρια τῆς Θεότητος καὶ ἐξαίρει τὴ σημασία τῆς ἀγάπης καὶ ἀνατάσεως.

91. Ἅγιος Φραγκίσκος τῆς Ἀσσίζης. (1181 — 1226). Ἰταλὸς μοναχὸς, ἀπόστολος καὶ ἀσκητὴς, ὄραματιστὴς καὶ μυστικιστὴς. Οἱ γονεῖς του ἦσαν πλούσιοι καὶ

στή νεότητά του ἔξουσε πολυτελῶς, μὲ διασκεδάσεις καὶ πολέμους. 24 χρονῶν ἔλλαξε χαρακτῆρα, ἔπειτα ἀπὸ ἀσθένεια καὶ ὄραματισμούς, πού εἶχε, καθὼς καὶ ἀπὸ τὴν ἐντύπωση πού τοῦ προξένησε τὸ θέαμα λεπρῶν. Ἐγκατέλειψε κάθε πλοῦτο καὶ ἀνεση, ἀκολουθώντας ταπεινὸ βίον, κερδίζοντας τὸ ψομί του μὲ τὴ χειρωνακτικὴ του ἐργασία. Ἐδίδασκε τὴν ἀκτημοσύνη, πενία, ταπεινοφροσύνη, ἐγκάρδια ἀγάπη τῆς Φύσεως καὶ ὄλων τῶν πλασμάτων (φυτῶν, ζώων, ἀνθρώπων). Τὸ παράδειγμά του ἀκολούθησαν καὶ ἄλλοι, πού ὀνομάστηκαν «Ἐλάχιστοι ἀδελφοί». Ἐγύριζαν στὸν κόσμον, διδάσκοντας μὲ τὸ παράδειγμα τῆς ζωῆς τους τὴν πενία καὶ τὴν ἀγάπη. Ἀπ' αὐτοὺς διαμορφώθηκε τὸ Τάγμα τῶν Φραγκισκανῶν, τὸ ὁποῖον ὁμως ἐγκατέλειψε τὶς διδασκαλίαι τοῦ Φραγκίσκου περὶ ἀκτημοσύνης. Λέγεται ὅτι δύο χρόνια πρὶν πεθάνῃ εἶδε τὸ δράμα τοῦ Ἐσταυρωμένου καὶ ἀπὸ τότε ἔτρεχε αἷμα ἀπὸ τὰ χέρια του, τὰ πόδια καὶ τὴν πλευρά. Ἐγραψε τὸν «Ἕμνο πρὸς τὸν ἀδελφὸ Ἥλιον», πού δείχνει τὴν τρυφερότητα τῆς ψυχῆς του.

92. Τζιορντάνο Μπρούνο. (Bruno. 1548 — 1600).

Ἰταλὸς μυστικιστῆς καὶ πανθειστῆς φιλόσοφος. 15 χρονῶν κατατάχθηκε στὸ Τάγμα τῶν Δομινικανῶν μοναχῶν, ἀλλὰ οἱ φιλοσοφικὲς του ἰδέαι καὶ τὸ ἐλεύθερο φρόνημά του τὸν ὑπεχρέωσαν νὰ ἐγκαταλείψῃ τοὺς Δομινικανούς. Περιπλανήθηκε σὲ πολλὰς χώρας (Ἰταλία, Ἑλβετία, Γαλλία, Ἀγγλία, Γερμανία), ἀναπτύσσοντας τὶς φιλοσοφικὲς του ἰδέαι καὶ συγγράφοντας. Ἐγύρισε στὴν Ἰταλία, ἀλλὰ στὴ Βενετία ἔπεσε μὲ προδοσίαν στὰ χέρια τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως. Τὸν μετέφεραν στὴ Ρώμη, ὅπου ἔμεινε 7 χρόνια στὴ φυλακὴ καὶ στὶς 17 Φεβρουαρίου 1600 τὸν ἔκαψαν στὴν πυρά, στὴν Ἀνθαγορὰ τῆς Ρώμης. Ἀντιμετώπισε τὸν θάνατον μὲ θαυμαστὴ ἀταραξία. Τώρα στὸν τόπον τοῦ μαρτυρίου του ἔχει

στηθῆ τὸ ἀγαλμὰ του. Ὁ Μπραῦνο, ψυχὴ αἰσθηματικὴ καὶ ποιητικὴ, βλέπει παντοῦ, μέσα στὴ Φύση, τὴ θεότητα, στὴν ἀπεραντοσύνη τῆς ὁποίας διαλύεται τὸ ἀνθρώπινο ἄτομο. Ἐνθουσιώδης ὁπαδὸς τοῦ Κοπέρνικου (1473—1543) καὶ μελετητὴς τῆς ἐλληνικῆς φιλοσοφίας, διακρίνει πίσω ἀπὸ κάθε φαινόμενο τὸ μοναδικὸ Ἔνα, πὺ περιέχει τὸ πᾶν καὶ περιέχεται στὸ κάθε τι, μέσα στὸ ὁποῖο συγχωνεύονται οἱ ἀντιθέσεις. Διδάσκει, λοιπόν, τὴν ἐνθουσιαστικὴ λατρεία τῆς Φύσεως, πίσω ἀπὸ τὴν ὁποία κρύβεται ὁ Θεός.

93. Ἰάκωβος Μπαϊμε. (Boehme. 1575—1624). Γερμανὸς χωρικός, μὲ ἐλάχιστα γράμματα, ἐπαγγελματίας παπουτσοῦ. Φιλόσοφος, πὺ ἐπέδρασε στὴ σκέψη τοῦ Ἐγγελου καὶ τοῦ Σέλλινγκ. Ἀπὸ μικρὸς εἶχε ὄραματισμοὺς καὶ ἐσωτερικὲς ἀποκαλύψεις, πὺ τὸν ἀνέδειξαν ἕναν ἀπὸ τοὺς σημαντικώτερους μυστικιστὰς. Ἐγράψε πολλὰ ἔργα. Κατὰ τὸν Μπαϊμε, παντοῦ στὴ Φύση ὑπάρχει Θεός. Στὴν ἀρχὴ ὑπῆρχεν ὁ ἀνεκδήλωτος Θεός, τὸ Μηδὲν καὶ Πᾶν. Ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ αὐτὴ αἰτία ἀπέρρευσε ἡ πνευματογονία καὶ ἡ κοσμογονία. Ὅλα τὰ ὄντα εἶναι συγχρόνως ἀγαθὰ καὶ κακὰ, διότι γιὰ κάθε ἐκδήλωση εἶναι ἀναγκαῖα ἡ ἀντίθεση. Ἡ γνώση τῆς οὐσίας τῶν ὄντων δὲν εἶναι δυνατὴ μὲ τίς αἰσθήσεις ἢ μὲ τὴ νόηση, ἀλλὰ μόνον μὲ «ἐνδοσκόπηση», μὲ τὴν ὁποία ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ ἀπολυτρωθῆ.

94. Μιχαὴλ Μολῖνος. (1640—1697). Ἰσπανὸς θεολόγος, μυστικιστὴς καὶ συγγραφεὺς τοῦ «Πνευματικοῦ Ὁδηγοῦ». Οἱ μυστικιστικὲς διδασκαλίες τοῦ βιβλίου ἐκίνησαν τὴν ἀντίδραση τῶν Ἰησουϊτῶν καὶ Δομινικανῶν, κατηγορήθηκε σὰν αἰρετικὸς καὶ καταδικάστηκε ἀπὸ τὴν Ἱερῆ Ἐξέταση. Ἀπέφυγε τὸν θάνατο ἀποκηρύσσοντας τίς διδασκαλίες του, ἀλλὰ φυλακίστηκε ἰσοβίως σὲ μοναστήρι.

95. Σπινόζα. (B. Spinoza, 1632 — 1677). Πανθειστής φιλόσοφος και συγγραφεύς, πού γεννήθηκε στην 'Ολλανδία, 'Εβραϊκῆς καταγωγῆς. Προοριζόμενος για Ραββίνος, ἐμελέτησε τῆ Γραφή, τὸ Ταλμούδ, τὴν Καββάλα, ἀλλὰ, πνεῦμα ἐλεύθερο και φιλοσοφικό, ἀπέριψε κάθε δογματικὴ δέσμευση. Οἱ 'Ιουδαῖοι τὸν ἐκήρυξαν ἀποσυναγωγόν. Ἀπέκρουσε καθηγητικὴ ἐδρα στὸ Πανεπιστήμιο τῆς 'Αϊδελβέργης και ζοῦσε ταπεινὸς και λιτοδίαιτος, μετὸ ἐπάγγελμα τοῦ ὀπτικοῦ, καταγινόμενος σὲ φιλοσοφικὲς μελέτες και συγγραφές. Ὁπαδὸς τῆς μαθηματικῆς σκέψεως, κατήρτισε τὸ φιλοσοφικό του σύστημα σὲ θεωρήματα. Διακρίνει τὸν Θεὸ στὸ βάθος ὄλων τῶν πραγμάτων, πού βαδίζουν σύμφωνα μετὸν ἀπαράβατο νόμο τῆς αἰτιότητος, ἔξω ἀπὸ κάθε σκοπὸ. Σὰν μέσον γνώσεως ὁ λόγος εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ τὴν αἴσθηση, ἀλλ' ἀνεπαρκὴς για τὴν ἀντίληψη τῆς πρώτης αἰτίας, ἡ ὁποία εἶναι δυνατὴ μόνον μετὴν ἐνόραση. Στὴν ἐνιαία Οὐσία τοῦ παντός ἐξαφανίζεται ὁ διαφορισμὸς πνεύματος και ὕλης. Τὰ ὄντα εἶναι τρόποι ἐκδηλώσεως τῆς Οὐσίας, πού δὲν ἔχουν αὐτοτελῆ ὕπαρξη και αὐτενέργεια, ἀφοῦ ἀγνοοῦν τὴ φύση τους και τὴν ἐξάρτησή τους ἀπὸ τὴν ἀπειρη Φύση ἢ Θεό. "Όταν τὴν ἐνοήσουν, θὰ δοκιμάσουν τὴν ὑψιστὴ εὐδαιμονία και εἰρήνη.

96. Γκαίτε. (J.W. von Goethe, 1749—1832). Γεννήθηκε στὴ Φραγκφούρτη, ἐσπούδασε νομικά, φυσικὴ, χημεία, ἀνατομία. Ἐγινε Πρωθυπουργὸς τῆς Βεϊμάρης, χωρὶς ποτὲ νὰ λησμονῆση τὸν Ποιητὴ και Φιλόσοφο. Ἡ μεγαλοφυΐα του εἶναι φανερὴ σὲ ὅλα τὰ μεγάλων ἐργα του. Τὸ περίφημο βιβλίον του «Βίλελμ Μάιστερ» δείχνει καθαρὰ πόσον ἦταν μυσταγωγημένος. Ἀλλὰ τὸ κύριον ἔργον τῆς πνευματικῆς του ζωῆς εἶναι ὁ «Φάουστ», για τὸν ὁποῖον ἐργάστηκε ὀλόκληρα χρόνια και τοῦ ὁποίου τὸ Β' μέρος τὸ ἔγραψε στὸ

ἀπόγειο τῆς πνευματικῆς τοῦ δυνάμεως καὶ τὸ τελείωσε λίγο πρὶν πεθάνῃ.

97. Φρειδερίκος Σέλλινγκ. (Schelling. 1775—1854).

Γερμανὸς φιλόσοφος, με ὀξεία ἀντίληψη καὶ πλούσια φαντασία. Ἐγγράφη πολλά ἔργα, παρουσιάζοντας μιὰ συνεχῆ εξέλιξη στὴ φιλοσοφικὴ του σκέψη. Ὑπέστη τὴν ἐπίδραση τοῦ Κάντ, Λάιβνιτς, Φίχτε, Χέρδερ, Σπινόζα, Μπροῦνο, Μπαῖμε, Νεοπλατωνικῶν. Ὁ Σέλλινγκ ἐρευνᾷ τὴν οὐσία τῆς Φύσεως, τὴν ὁποία θεωρεῖ ζωντανή, καθὼς καὶ τὴν οὐσία καὶ εξέλιξη τοῦ πνεύματος. Ἀργότερα δέχεται τὸ δόγμα τῆς ταυτότητος Φύσεως καὶ Πνεύματος μέσα στὸ Ἀπόλυτο (Πανθεϊσμός). Ἀκολουθῶς δέχεται τὸν κόσμον ἀπορρέοντα ἀπὸ τὸ Ἀπόλυτο καὶ διδάσκει τὴν ἐπιστροφή καὶ διάλυση τοῦ ἀτομικοῦ Ἐγὼ στὸ ἀπόλυτο Ἐνα (Μυστικισμός). Τελευταῖα ξαναγυρίζει στὴ θετικὴ φιλοσοφία, ἀλλὰ συγχρόνως ζητεῖ νὰ στηριχθῆ σὲ μιὰ μεταφυσικὴ ἐμπειρία, σὲ μιὰ ἀμεση γνώση τοῦ Ἀπολύτου.

98. Ἑρρίκος Ἴψεν. (Ibsen. 1828 — 1906).

Νορβηγὸς πολὺγράφος δραματικὸς συγγραφεὺς, ποιητῆς, κοινωνικὸς καὶ ψυχολογικὸς ἀνατόμος, μυστικιστῆς. Τὰ ἀριστουργήματά του «Μπράντ» καὶ «Πεέρ Γκόντ» (τὸ ὁποῖον τόσο λίγο κατανοήθηκε στὴν Ἑλλάδα, ὅπου τὸ δίδαξε προπολεμικὰ τὸ Ἐθνικὸ Θέατρο, με τὸν Μινωτή, τὴν Παξινοῦ, τὴ Ρίτα Μυράτ, τὴ Μιράντα, τὸν Γλυνό, κλπ.) ἀποδεικνύουν πόσον ἦταν μυσταγωγημένος.

99. Μαυρίκιος Μαίτερλινκ. (Maeterlinck. 1862 —

1949). Βέλγος μυστικιστῆς, φιλόσοφος, ποιητῆς καὶ συγγραφεὺς. Στὰ ἔργα του ἀσχολεῖται με τὴ μελέτη τῆς Φύσεως, σὲ ὅλες τῆς τὶς ἐκδηλώσεις (φυτὰ, ἕντομα, ἄνθρω-

ποι, νόμοι). Για την ανεύρεση τῆς Ἀληθείας καὶ τῆ λύση τοῦ μεταφυσικοῦ προβλήματος θεωρεῖ ἀνεπαρκῆ τὴ νόηση, ἐξαίροντας τὴν ἐνόραση καὶ τὴ διαίσθηση.

100. Ράινερ Μαρία Ρίλκε. (Rilke. 1875 — 1926).

Γερμανὸς ποιητὴς καὶ συγγραφεὺς, ποὺ γεννήθηκε στὴν Πράγα. Ἐσπούδασε φιλοσοφία καὶ ἐξακολούθησε τίς μελέτες του, ταξιδεύοντας σ' ὁλόκληρη τὴν Εὐρώπη. Μετὰ τὸν α' παγκόσμιον πόλεμον (1914 — 1918) κατέφυγε σ' ἕναν ἐρημικὸ πύργον τῆς Ἑλβετίας, ὅπου ἔζησε μέχρι τοῦ θανάτου του. Τὸ ἔργο του διαπνέεται ἀπὸ βαθὺ μυστικισμό. Θεωρεῖ τὸ Θεῖον ἐπάνω ἀπὸ χρόνον καὶ χῶρον, ποὺ εἰσχωρεῖ σὲ ὅλα τὰ ὄντα καὶ τοῦ ὁποίου σπινθῆρας εἶναι ἡ ἀνθρώπινη ψυχὴ. Μὲ τὴ συγκέντρωση στὸν ἑαυτὸ τῆς μπορεῖ νὰ ἐνωθῆ μετὰ τὸ Θεῖον Πᾶν.

101. Ἑρμαν Κάυζερλινγκ. (Keyserling. 1880 —

1946). Γερμανὸς φιλόσοφος, ποὺ γεννήθηκε στὴ Λιθουανία. Ἐσπούδασε φυσικὲς ἐπιστῆμες καὶ φιλοσοφία, ἔγραψε φιλοσοφικὲς μελέτες, μὲ τίς ὁποῖες ζητεῖ νὰ φέρῃ τὴ φιλοσοφία σὲ ἄμεση ἐπαφὴ μὲ τὴ ζωὴ. Ὁ Κάυζερλινγκ κρίνει ὅτι ἡ Εὐρωπαϊκὴ διανόηση ὀδηγεῖ σὲ ἐξωτερικὴ ἀντίληψη τῆς ζωῆς, ἡ ὁποία ἐμποδίζει τὴ συνολικὴ καὶ ἄμεση ἐπαφὴ μὲ τὴ βαθύτερη οὐσία τῆς, ποὺ βρίσκεται πέραν ἀπὸ κάθε λογικὴ σύλληψη. Ἡ ἀνατολικὴ σοφία, μὲ τὴ διαίσθηση καὶ τὴν ἐνόραση, φθάνει ἐγγύτερα πρὸς τὴ βαθύτερη οὐσία τῆς ὑπάρξεως. Ζητεῖ, λοιπόν, τὴ συνεργασία καὶ δημιουργικὴ σύνθεση Δυτικῆς καὶ Ἀνατολικῆς νοοτροπίας, γιὰ τὴν πληρέστερη κατανόηση τῆς ζωῆς.

102. Ἑρρίκος Μπερξόν. (Bergson. 1859 — 1941).

Μεγάλος φιλόσοφος, Ἑβραϊκῆς καταγωγῆς, ποὺ γεννήθη-

κε στο Παρίσι. Καθηγητής τῆς φιλοσοφίας καὶ Ἀκαδημαϊκός. Πρόεδρος τῆς Ἑταιρίας Ψυχικῶν Ἐρευνῶν. Ἐγγραψε σημαντικώτατα βιβλία, ἀπαγορευμένα ἀπὸ τὴν Καθολικὴ Ἐκκλησία. Ἀσχολήθηκε ἰδίως μὲ τὴ φιλοσοφία, ψυχολογία, βιοθεωρία καὶ μεταφυσικὴ, στηριζόμενος στὴν ἐπιστημονικὴ ἔρευνα. Ὁπαδὸς τοῦ μηχανικοῦ ὕλισμοῦ, διεπίστωσε τὴν ἀνεπάρκειά του γιὰ τὴ βαθύτερη λύση τῶν προβλημάτων τῆς ζωῆς καὶ ἐστράφη πρὸς τὴ μεταφυσικὴ. Πίσω ἀπὸ τὰ διάφορα φαινόμενα διακρίνει μιὰ παγκόσμια δημιουργικὴ ὄρμη, πού ὠθεῖ σὲ συνεχῆ ἐξέλιξη. Τὴ διάνοια θεωρεῖ ἀνεπαρκὲς μέσον γνώσεως καὶ προσδοκᾷ μιὰ ἐξέλιξη τῆς διασθήσεως (Ἐνόραση).

103. Θεόφιλος Καίρης. (1784—1853). Ἕλληνας φιλόσοφος, πού γεννήθηκε στὴν Ἄνδρο. Ἐσπούδασε στὴν Πίζα καὶ στο Παρίσι. Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς Κυδωνιῶν, τὴν ὁποίαν ἀνέδειξε σὲ περιωπὴ. Ἐμυήθη στὴ Φιλικὴ Ἑταιρία καὶ ἔλαβε μέρος στὸν ἀγῶνα τοῦ 1821, τραυματισθεὶς στὸν Ὀλυμπο. Πληρεξούσιος Ἄνδρου σὲ ὅλες τὶς Ἐθνοσυνελεύσεις τῆς Ἐπαναστάσεως. Ἀρνήθηκε ἔδρα φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν καὶ ἱδρυσε Ὀρφανοτροφεῖον στὴν Ἄνδρο, ἀφωσιωμένος στὴ μόρφωση τῶν ὀρφανῶν τοῦ Ἀγῶνος. Ἐδίδασκε μόνος του μαθηματικά, φυσικὴ, χημεία, κοσμογραφία, ἀστρονομία, φιλολογία, φιλοσοφία, θεολογία, μεταφυσικὴ. Ἀλλὰ τὸ ἐλεύθερο πνεῦμα του καὶ τὰ φιλοσοφικά του συμπεράσματα, πού τὰ διαμόρφωσε σὲ ἰδιαίτερο σύστημα, τὴ «Θεοσέβεια», τὴν ὁποία περιέβαλε μὲ μερικὸς θρησκευτικὸς τύπος λατρείας, ἐκίνησαν τὴν ἀντίδραση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Ὁ Καίρης συνελήφθη καὶ φυλακίστηκε σὲ μιὰ μονὴ τῆς Σχιάθου, ὅπου ὑπέστη τὰ πάνδεινα γιὰ νὰ ἀπαρνηθῆ τὶς ἰδέες του. Ἐπειδὴ δὲν ἔδεχόταν, καθαιρέθηκε ἀπὸ μοναχός, ἀποκόπηκε ἀπὸ τὸ σῶμα

τῆς Ἐκκλησίας, αὐτὸς παραβάτης, ἀνάρτητος, ἀσεβής, ἄθεος, λυμεὼν καὶ ψυχοφθόρος, ὑπηρέτης μοχθηρῶς γνώμης τοῦ διαβόλου, πεπληρωμένος πνεύματος πονηρίας καὶ μεστὸς πλάνης ἀντιθεοῦ καὶ ἀντιχριστιανικῆς». Ἐπῆγγε στὸ Λονδίον, ὅπου τοῦ ἐδειξαν μεγάλο σεβασμὸν, καὶ παρέδιδε φιλοσοφικὰ μαθήματα. Ὅταν, μὲ τὴν ἀπόκτηση τοῦ Συντάγματος, ἀναγνωρίστηκε στὴν Ἑλλάδα ἡ ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως, ἐξαναγύρισε στὴν Ἄνδρο. Ἀλλὰ τότε ἄρχισαν ἐναντίον του οἱ ἐπιθέσεις τῶν ἐφημερίδων. Τὸ 1852 ὁ Καίρης δικάστηκε ὡς αἰρεσιάρχης καὶ καταδικάστηκε σὲ διετῆ φυλάκιση. Σεβασμῶς γέροντας ὁδηγήθηκε στὴ φυλακὴ, ὅπου ἔπειτα ἀπὸ 20 ἡμέρες ἐπέθανε. Ἡ ἀνθρώπινη κακία κατεδίωξε τὸν Καίρη καὶ μετὰ τὸν θάνατό του. Οἱ ἀρχές τῆς Σύρου ἀρνήθηκαν νὰ παραδώσουν τὸν νεκρὸ στὴν οἰκογένειά του καὶ τὸν ἔθαψαν τῆ νύχτα στὸ λοιμοκαθαρτήριο, ὅπου τὴν ἄλλη μέρα ὁ φανατισμένος ὄχλος ἀνέσκαψε τὸν τάφο καὶ ἐβεβήλωσε τὸ πτώμα. Ὁ Ἄρειος Πάγος ἀνήρρεσε τὴν καταδικαστικὴν ἀπόφαση καὶ σήμερα τὸ ἄγαλμα τοῦ Καίρη ἔχει στηθῆ στὴν Ἄνδρο. Ὁ Καίρης, μὲ τὴ «Θεοσέβεια», ἀνεγνώριζε τὸν Θεὸν ὡς τὸ μοναδικὸ ὄντως ὄν, ὡς αὐθύπαρκτη αἰτία τοῦ παντός, ὡς ἀπειροτέλειον νοῦ, ὁ ὁποῖος ἐδημιούργησε τὰ πάντα. Ἐδίδασκε τὴν ὑποχρέωση τοῦ ἀνθρώπου νὰ γνωρίσῃ τὸν Θεόν, σπουδάζοντας τὴ Φύσιν καὶ τὸν ἑαυτὸν. Ἐδίδασκε ὅτι ὁ ἄνθρωπος, ὅταν ζῆ σὲ ἄρμονία μὲ τοὺς νόμους τῆς Φύσεως, μὲ σοφία, ἀγάπην καὶ ἀρετὴν, μπορεῖ νὰ γνωρίσῃ τὸν Θεόν καὶ νὰ γευθῆ τὴ μακαριότητά του (Μυστικισμὸς). Ἐθεωροῦσε τὸν θάνατον ὡς ἀπλή μετάβαση ἀπὸ μιᾶ ζωῆς σὲ ἄλλη, δεχόμενος τὴν ἀθανασία τῆς ψυχῆς, ἡ ὁποία εἶναι σὲ θέση τὰ πάντα νὰ ἐρευνᾷ—καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν οὐσία τοῦ Θεοῦ.

104. Ἄννι Μπέζαντ. (A. Besant. 1847 — 1933).

Θεόσοφος, αποκρυφίστρια, συγγραφέας. Παγκόσμιος Πρόεδρος τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας ἀπὸ τὸ 1907 μέχρι τὸ θάνατό της. Γυναίκα με μεγάλη δράση. Γενήθηκε στὸ Λονδίνο, Ἴρλανδικῆς καταγωγῆς. Μυστικοπαθῆς Χριστιανή, μεταστράφηκε σὲ ὁπαδὸ τοῦ ὕλισμου καὶ τῆς ἀθετίας, δημοσιογραφώντας καὶ υποστηρίζοντας τὴ σοσιαλιστικὴ καὶ ἀθεϊστικὴ κίνησι τῆς Ἀγγλίας, ἐργαζόμενη ἀδιάκοπα γιὰ τοὺς φτωχοὺς καὶ δυστυχεῖς. Σὲ ἡλικία 40 χρονῶν ἐδιάβασε τὴ «Μυστικὴ Διδασκαλία» τῆς Μπλαβάτσκυ καὶ οἱ ὕλιστικὲς τῆς ἰδέες ἐκλονίστηκαν. Ἐγνωρίστηκε μετὰ τὴν Μπλαβάτσκυ, ἀρνήθηκε τὸν ἀθεϊσμό καὶ ἀφοσιώθηκε στὴ Θεοσοφία. Ἀνέπτυξε τεράστια δραστηριότητα, ταξιδεύοντας σὲ ὅλο τὸν κόσμον, δίδοντας διαλέξεις, διαδίδοντας τὴ Θεοσοφία με ἀξιοθαύμαστη δύναμη, σαφήνεια καὶ εὐγλωττία. Ἐπῆγε στὴν Ἰνδία, ὅπου ἔκαμε ἀποκρυφιστικὲς μελέτες. Ἰδρυσεν ἐκεῖ Κολλέγιο, Πανεπιστήμιο καὶ ἀνώτερη σχολὴ θηλέων. Ἐργάστηκε γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσι τῆς Ἰνδίας καὶ ἐξελέγη τὸ 1917 Πρόεδρος τοῦ Ἐθνικοῦ Συνεδρίου τῆς Ἰνδίας. Ἐργάστηκε ἐπίσης ζωηρὰ γιὰ τὸ Μικτὸ Τεκτονικὸ Τάγμα. Ὄταν τὸ 1907 ἐπέθανε ὁ πρῶτος Πρόεδρος τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας Ὀλκοττ, ἐξελέγη Πρόεδρος ἡ Μπέζαντ, ἐπανεκλεγόμενη τὸ 1914, 1921, 1928. Διετήρησε μέχρι προχωρημένης ἡλικίας μιὰ καταπληκτικὴ ζωτικότητα, ταξιδεύοντας, διευθύνοντας τὴ Θεοσοφικὴ Ἑταιρία, συγγράφοντας. Ἀπὸ τὰ πολλὰ βιβλία της ἐτυπώθηκαν στὰ ἑλληνικὰ ἡ «Ἀρχαία Σοφία», «Πρὸς τὴν Μύησιν», «Μελέτη ἐπὶ τῆς Συνειδήσεως», «Μετενσάρκωσι», «Κάρμα».

105. Κρισναμουῦρτι. (Krishnamurti). Φιλόσοφος καὶ ποιητής, ποὺ γεννήθηκε στὸ Μαντανάπαλ τῆς Ἰνδίας τὸ 1896 καὶ ἀνατράφηκε ἀπὸ τὴν Πρόεδρο τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας Ἄννι Μπέζαντ. Οὐδέποτε ἔφαγε κρέας καὶ οὐδέποτε

έδοκίμασε καπνό ή οίνοπνευματώδη. Σέ ήλικία 13 ετών έγραψε τó πρώτο του βιβλίο «Στά πόδια του Διδασκάλου», στό όποίο εκθέτει τίς διδασκαλίεσ που έλαβε. Το 1927 ό Κρισναμούρτι άρχισε τó έργο τής ζωής του σαν πνευματικός Διδάσκαλος. Το 1929 διέλυσε τó «Τάγμα του 'Αστέρος», που είχε ιδρύσει ή Μπέζαντ τó 1911, του όποίου είχε όρισθ ή άρχηγός, διότι δέν ήθελε νά έχη όπαδούς, ούτε δεσμούς με όργανώσεις, αλλά νά άπευθύνεται προς όλους τούς άνθρωπους, χωρίς διακρίσεις. 'Απλός και άνθρωπινος, λιτοδίαιτος και χωρίς καμμιά περιουσία (διότι παραιτήθηκε από όλες τίς δωρεές που του είχαν κάμει), ταξιδεύει από τότε σε όλόκληρο τόν κόσμο και εκθέτει τίς άπόψεις του για τή ζωή και τόν άνθρωπο, που έχουν έξαιρετικό ένδιαφέρον και ζωντάνεια. 'Ηλθε και στην 'Ελλάδα τó 1930 και 1933, καθώς και μεταπολεμικά τó 1954 και 1956. 'Ομιλεί με πολλή δύναμη και έκφραστικότητα, είναι έξαιρετικά εύγενικός, ειλικρινής και αθύόρμητος, δέν επιδιώκει κανενός είδους προσωπική προβολή, είναι πραγματικός «καλλιτέχνης τής ζωής». Έχουν έκδοθ ή πολλά βιβλία του, ποιήματα και όμιλίεσ, μερικά από τά όποία έτυπώθηκαν στα έλληνικά. Τελευταία, τó βιβλίο του «Στοχασμοί».

ΥΠΑΡΧΕΙ Ο ΑΠΟΚΡΥΦΙΣΜΟΣ;— — ΠΟΙΕΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΕΧΕΙ;

Σκοπός αὐτοῦ τοῦ Κεφαλαίου, πού γράφτηκε πολ-
λά χρόνια μετὰ τὰ δύο ἄλλα καί πού νομίζομε ὅτι τὰ
συμπληρώνει, εἶναι νά ὑποστηρίξωμε ὅτι ὑπάρχει ὁ
Ἄποκρυφισμός σάν μιὰ πραγματικότης μέσα στή Φύση,
ὅτι ὑπάρχει ἡ ἀπόκρυφη Ἐπιστήμη, ἡ ἀπόκρυφη Γνώση,
ἡ ἀπόκρυφη Σοφία, μέ τή μελέτη τῆς ὁποίας ὁ ὀρίζοντας
τῆς ἀνθρώπινης σκέψεως πλαταίνει. Ἄλλ' ὅτι οἱ δυνα-
τότητες τοῦ Ἄποκρυφισμοῦ, ἀπὸ τὴν ἴδια του τῆ φύση,
εἶναι περιωρισμένες. Ὅτι μέ τὸν Ἄποκρυφισμό, δηλ. μέ
τῆ γνώση τῶν ἀποκρύφων νόμων τῆς Φύσεως, ὁ ἀνθρω-
πος δέν εἶναι δυνατόν νά γνωρίσῃ τὸ Ἀπόλυτον, ὅπως
δέν εἶναι δυνατόν μέ τὴν πρόσθεση νά φθάσῃ στὸ Ἄπει-
ρον. Ὅτι μέ τὴν ἐπέκταση τῶν ἀποκρύφων γνώσεων
δέν εἶναι δυνατόν νά εἰσδύσῃ ὁ μελετητῆς μέσα στὴν
οὐσία τῆς Ὑπάρξεως, τὴν Αἰώνια Ἀλήθεια.

Ὁ Οὐίλλιαμ Σαίξπηρ στὸν Ἄμλετ (πράξη α' σκηνή
ε'), ἐκεῖ πού παρουσιάζεται τὸ φάντασμα τοῦ πατέρα
τοῦ Δανοῦ Πρίγκηπα, βάζει στὸ στόμα τοῦ Ἄμλετ τὴ
φράση: «Ὑπάρχουν, Ὅρατιε, πολὺ περισσότερα πρά-
γματα στὸν οὐρανὸ καί στὴ γῆ, ἀπ' ὅσα μπορεῖ νά φαν-
ταστῆ ἡ φιλοσοφία σου».

Πραγματικά, ἡ φαντασία τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐπο-
χῆς τοῦ Σαίξπηρ δέν ἦταν δυνατόν νά φανταστῆ ὅλα
ἐκεῖνα τὰ θαυμάσια, πού μᾶς ἀπεκάλυψε ἡ πρόοδος τῶν

φυσικῶν ἐπιστημῶν, ἡ μηχανικὴ καὶ ἡ ἠλεκτρολογία, τὸ τηλεσκόπιο καὶ τὸ μικροσκόπιο, ἡ βιολογία καὶ ἡ μικροβιολογία, ἡ ψυχολογία καὶ ἡ ψυχανάλυση.

Ἄλλὰ ποῖος ἀμερόληπτος μελετητὴς μπορεῖ νὰ ὑποστηρίξη, εἴτε ὅτι ἡ ἐπιστήμη εἶπε τὴν τελευταία τῆς λέξης τὴν ἀνακάλυψη τῶν νόμων τῆς Φύσεως καὶ τὴν προβολὴν εἰς τὸ προσκῆνιο τῶν μέχρι σήμερα ἀγνώστων ἀοράτων κόσμων, εἴτε ὅτι δὲν ὑπάρχει πάντοτε ἓνας μεγάλος ἀριθμὸς φαινομένων, πού εἶναι αὐθεντικά βεβαιωμένα, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν ἀκόμη ἱκανοποιητικὰ ἐρμηνευθῆ, πού ἡ ἐξέτασή τους ἀποτελεῖ, καὶ τώρα καὶ ἀπὸ πολὺν καιρὸ, τὸ ἀντικείμενο τῆς μελέτης τῶν λεγομένων «ἀποκρύφων ἐπιστημῶν»;

Ὑπάρχουν τὰ ὄνειρα, οἱ προαισθήσεις, ἡ τηλεπάθεια, ἡ μεταβίβαση σκέψεως, ἡ διπλῆ ὄραση, ἀγαθοποιῆς ἢ κακοποιῆς ἐπιδράσεις, δυσκολοεξηγήτητα τηλεκινητικὰ φαινόμενα, ὁ ὑπνωτισμὸς, ἀνεξήγητες περιπτώσεις μαντείας τοῦ μέλλοντος, αὐθεντικὲς περιπτώσεις ἐπικοινωνίας μὲ τὸ ὑπερπέραν, χίλια—δύο περιστατικά, πού ἀνάγονται εἰς τὴν σφαῖρα τοῦ λεγομένου «ὑπερφυσικοῦ», πού συγγενεύουν μὲ τὴν πρόληψη καὶ τὴν δεισιδαιμονία, ἀλλὰ εἶναι τελείως διαχωρισμένα ἀπ' αὐτὲς καὶ ἀποτελοῦν τὰ ἀντικείμενα τῆς μελέτης τῶν ἀποκρύφων ἐπιστημῶν.

Ὑπάρχει ἓνα βιβλίον, τυπωμένον τὸ 1848, τοῦ τότε καθηγητοῦ τῆς φυσικομαθηματικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Δημητρίου Στρούμπου, μὲ τὸν τίτλον «Ἐπιστημονικὰ παράδοξα». Ὁ διαπρεπὴς καθηγητὴς ὑποστηρίζει ὅτι δύο πράγματα δὲν πρόκειται ποτε νὰ πραγματοποιηθοῦν: Ἡ ἐπικοινωνία μὲ τὸ ὑπερπέραν καὶ ἡ ἀεροπλοία μὲ μηχανὲς βαρύτερες ἀπὸ τὸν ἀέρα. Τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου διέψευσε τὸν ἐπιστήμονα-καθηγητὴ, ὅπως ὅλοι τὸ γνωρίζομε, σχετικὰ μὲ τὴν ἀεροπλοία.

Ποιός μπορεί να διαβεβαιώσει ότι κάποτε δεν θα διαψευσθή πανθομολογούμενα και για την αδυναμία της επικοινωνίας με το υπερπέραν; Λέγω «πανθομολογούμενα», διότι πολλοί νομίζουν ότι έχει κίόλας διαψευστή.

Μόνον όσοι δεν γνωρίζουν αυθεντικές περιπτώσεις ή κρατούν με πείσμα κλειστά τα μάτια σ' αυτές, μπορούν να άμφιβάλλουν και να διαβαίνουν μπροστά από τα γεγονότα χωρίς να τα βλέπουν, διότι δεν είναι σε θέση ίκανοποιητικά να τα εξηγήσουν, όπως συμβαίνει με την πυροβασία των άναστενάρηδων.

Άλλά τα άνεξηγήτα ή δυσκολοεξηγήτα φαινόμενα δεν παύουν να άποτελούν γεγονότα. Άν είμαστε πραγματικοί έρευνηταί, δεν έχομε τό δικαίωμα να τα παραμερίζωμε διαρκώς ψυχροί και άδιάφοροι. Ό φόβος της δεισιδαιμονίας κατανατᾶ στο τέλος αυτός ό ίδιος ή μεγαλύτερη άπό τις δεισιδαιμονίες.

Ό Άποκρυφισμός δεν άγνοεί, ούτε περιφρονεί τις θετικές έπιστήμες. Προσπαθεί άπλώς να τις συμπληρώση και να τις έπεκτείνη στο πεδίο των λεγομένων «άποκρύφων έπιστημών». Διότι υπάρχουν άναμφισβήτητα πολλοί νόμοι της Φύσεως, άγνωστοι άκόμη στην Έπιστήμη, και άποτέλεσμα της ύπάρξεως των φυσικών αυτών νόμων είναι τα λεγόμενα «υπερφυσικά» φαινόμενα. Τίποτα δεν μπορεί να ύπάρξη, πού να είναι υπερφυσικό ή αντίθετο προς τους νόμους της Φύσεως, προς τους άμετάβλητους και άπρόσωπους Θεούς φυσικούς Νόμους.

Άποκρυφισμός είναι ή μελέτη των κρυμμένων νόμων της Φύσεως, πού προκαλούν τα δυσκολοεξηγήτα φαινόμενα, ή έρευνα των κρυμμένων αίτίων, ή σπουδή των άποκρύφων δυνάμεων και λειτουργιών της Φύσεως, είναι ή μελέτη των κρυμμένων νόμων της Φύσεως, πού έπεκτείνεται πιο πέρα άπό τις πειραματικές μεθόδους της

Ἐπιστήμης, εἶναι ἡ μελέτη ὀλόκληρης τῆς Φύσεως καὶ ὄχι μόνον τοῦ μικροῦ μέρους τῆς, τὸ ὁποῖον σήμερα γνωρίζομε ἀπὸ τὴν ἔρευνα τῆς σύγχρονης Ἐπιστήμης.

Δηλαδή, ὁ Ἀποκρυφισμὸς εἶναι τὸ πιὸ πέρα βῆμα τῆς Φυσικῆς Ἐπιστήμης. Βασίζεται στὶς μελέτες καὶ ἀνακαλύψεις τῶν ἐρευνητῶν, πού δὲν περιορίζονται ἀπὸ τὰ στενὰ ὅρια τῶν γενικῶς παραδεδεγμένων, ἀλλὰ προσπαθοῦν νὰ προχωρήσουν πιὸ πέρα, σὲ πληρέστερη ἔρευνα, χρησιμοποιώντας τὶς ἀγνωστες ἀκόμη δυνάμεις, πού βρίσκονται σὲ λαθάνουσα κατάστασις δυναμικότητος μέσα στὸν κάθε ἄνθρωπο, ὅπως εἶναι οἱ ψυχικὲς ἰδιότητες καὶ ἡ διαίσθησις. Χρησιμοποιοῦν ἀκόμη τὴν παράδοσι τῶν διδασκαλιῶν μεγάλων Ἀποκρυφιστῶν τοῦ παρελθόντος, οἱ ὁποῖοι διδάσκουν τὸν τρόπο καλλιέργειας καὶ ἀναπτύξεως τῶν κρυμμένων ψυχικῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου, μὲ τὶς ὁποῖες εἶναι δυνατὴ ἡ μελέτη τοῦ ἀόρατου καὶ ἀποκρύφου.

Πραγματικά, μέσα στὸν ἄνθρωπο ὑπάρχουν καταπληκτικὲς δυνάμεις, πού ληθαργοῦν. Ἡ ἀφύπνισις αὐτῶν τῶν δυνάμεων, μὲ κατάλληλη προπαρασκευὴ καὶ μύησις, προικίζει τὸν μελετητὴ μὲ ὄργανα γνώσεως τελειότερα ἀπὸ τὰ συνηθισμένα. Καὶ τότε ὁ ἀόρατος κόσμος εἶναι ἓνα ἀνοικτὸ βιβλίον γιὰ τὸν μεμνημένον.

○ Ἀποκρυφισμὸς δὲν πρέπει νὰ συγχέεται μὲ τὴν ἀγυρτεία. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἔχει ὑποπτο παρελθόν. Διότι ὄχι μόνον ἡ δεισιδαιμονία καὶ ἡ ἀμάθεια, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀγυρτεία ἀγκάλιασε τὸν Ἀποκρυφισμὸν καὶ τὸν ἐκμεταλλεύθηκε ἀσύστολα. Στους σκοτεινοὺς χρόνους τοῦ Μεσαίωνα οἱ ἀπόκρυφες ἐπιστῆμες ἀγωνίζονταν τὸν εὐγενικὸν ἀγῶνα τῆς καλλιέργειας τοῦ πνεύματος, τῆς

ἐκπαιδεύσεως καὶ ἐξελίξεως τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς. Ὁ Ἑρμητισμός, ἡ Καββάλα, ἡ Ἀστρολογία, ἡ Ἀλχημεία ἦσαν κλάδοι τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ, πού καλλιεργοῦσαν τὴ γνώση καὶ τὴν ἐξέλιξη τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς. Ἡ Ἀλχημεία, ζητώντας συμβολικὰ τὴ φιλοσοφικὴ λίθο, μὲ τὴν ἐνέργεια τῆς ὁποίας τὰ ἀγενῆ μέταλλα μετατρέπονται σὲ χρυσάφι, ἐζητοῦσε στὴν πραγματικότητα τὴν καλλιέργεια τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς. Μοναδικὴ εὐκαιρία γιὰ τοὺς ἀφελεῖς καὶ τοὺς ἀγύρτες νὰ ἀναζητοῦν οἱ πρῶτοι καὶ νὰ ὑπόσχονται οἱ δεῦτεροι τὴν κατασκευὴ χρυσοῦ. Ἄλλ' ὅπως ἡ Ἰατρικὴ δὲν εὐθύνεται γιὰ τοὺς κομπογιαννίτες καὶ ἡ Θρησκεία γιὰ κείνους πού τὴν καπηλεύονται, ἔτσι καὶ ὁ Ἀποκρυφισμὸς δὲν εὐθύνεται γιὰ τοὺς ἀγύρτες πού τὸν καπηλεύονται, ὅπως καὶ γιὰ τοὺς δεισιδαίμονες, πού προβάλλουν τὶς ἀνόητες προλήψεις τους καὶ τὶς ἀναμιγνύουν μὲ τὰ θέματα τῆς ἐρεύνης τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ.

Νὰ δώσωμε ἓνα παράδειγμα ἀπ' ὅσα συμβαίνουν τριγύρω μας: Χωρὶς ἀμφιβολία — ὅπως πολλοὶ νομίζουν — οἱ νεκροὶ ἐξακολουθοῦν νὰ ζοῦν σὲ μιὰ ἄλλη ζωὴ καὶ εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπικοινωνήσωμε μαζί τους κάτω ἀπὸ εἰδικές συνθήκες. Τοῦτο ἀποτελεῖ ἀντικείμενο μελέτης τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ, μὲ τὸν κλάδο του πού ὀνομάζεται «Πνευματισμός» ἢ «Μεταψυχικὴ». Εἶναι ὁμως ἀφέλεια καὶ ὄχι Πνευματισμὸς ἐκεῖνο πού γίνεται σὲ μερικὰ κοσμικὰ σαλόνια, μὲ τὸ ὄνομα «Πνευματισμός», ὅπου δὲν συμβαίνει βέβαια πραγματικὴ ἐπικοινωνία καὶ ὅπου λέγονται πολὺλογες ἀνοησίες, ὅπως εἶναι ἀγυρτεῖα τὰ διάφορα «μάγια», μὲ καφετζοῦδες, χαρτορίχτρες, κ.λ.π., πού γίνονται σὲ ποικιλόμορφα καταγῶγια.

Καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ μαγείας: Ὑπάρχει πραγματικὰ ἡ δυνατότης ἀποτελεσματικῆς ἐπιδράσεως, εἴτε γιὰ

κακό, είτε για καλό. Είναι ή μαύρη και ή λευκή μαγεία. Ἄλλὰ δὲν ἀνήκει στὸν καθένα ἡ δυνατότης νὰ ἀσκῆ μαγεία, είτε λευκή, είτε μαύρη. Μαγεία εἶναι ἡ διέγερση ἀγνώστων σήμερα στοὺς πολλοὺς φυσικῶν δυνάμεων, μὲ εἰδικὲς τελετουργικὲς ἐνέργειες καὶ ἐπικλήσεις, οἱ ὁποῖες ἐπιδρῶν καὶ ἐπηρεάζουν ἐκείνους πρὸς τοὺς ὁποῖους κατευθύνονται, ἂν αὐτοὶ δὲν εἶναι καλὰ θωρακισμένοι ἐναντίον τῶν ἐξωτερικῶν ἐπιρροῶν.

Ἐκεῖνο ποὺ ἀποτελεῖ τὸ βασικὸ καὶ χαρακτηριστικὸ γνώρισμα τῆς λευκῆς ἀπὸ τῆ μαύρη μαγεία, εἶναι ἡ ἀνιδιοτελῆς ἢ ἰδιοτελῆς πρόθεση ἐκείνου ποὺ ἀσκεῖ τῆ μαγεία. Ὁ Θεουργὸς (λευκὸς Μάγος) εἶναι πάντοτε καὶ ἀπεριόριστα ἀνιδιοτελῆς. Οὐδέποτε χρηματίζεται. Οὐδέποτε ἐπιζητεῖ νὰ ὑποτάξῃ στὴ θέλησή του τὶς ξένες συνειδήσεις. Οὐδέποτε ἐπιζητεῖ νὰ ἐμπνεύσῃ φόβο. Εἶναι πάντοτε φίλος καὶ ὑποστηρικτῆς τῆς ἐλευθέρως σκέψεως καὶ τῆς ἐλευθέρως συνειδήσεως. Ὁ μαῦρος μάγος — ἀντίθετα — εἶναι ἰδιοτελῆς. Ἐπιδιώκει νὰ ἱκανοποιήσῃ ἐγωϊστικὸ συμφέρον, νὰ λάβῃ χρήματα, νὰ ὑποτάξῃ τὶς ξένες συνειδήσεις στὴ δική του θέληση. Χρησιμοποιεῖ ἀδίστακτα σὰν ὄπλο τὸν φόβο καὶ μισεῖ τὴν ἐλευθερίαν τῆς σκέψεως καὶ τῆς συνειδήσεως. Ἡ λευκὴ καὶ ἡ μαύρη μαγεία εἶναι δύο τελείως ἀντίθετες περιπτώσεις. Ἄλλὰ δὲν ἔχουν καμμιά σχέση μὲ τῆ μαγεία οἱ διάφορες ἀνοησίες γιὰ δῆθεν «μάγια», ποὺ ἀκοῦμε τόσο συχνὰ νὰ γίνεται λόγος γι' αὐτὰ ἀπὸ τοὺς ἀφελεῖς, οἱ ὁποῖοι ποτὲ δὲν λείπουν ἀπὸ καμμιά κίνηση.

Ὡστε ὑπάρχει ἀληθινὸς καὶ ψεύτικος Ἀποκρυφισμὸς. Ἡ ὑπαρξὴ τοῦ ψεύτικου δὲν ἀποκλείει τὸν ἀληθινό. Ἄρκει νὰ εἴμαστε σὲ θέση νὰ ξεχωρίσωμε τὸν ἕναν ἀπὸ τὸν ἄλλον καὶ νὰ μὴ πέσωμε θύματα ἀπάτης ἢ προκαταλήψεων καὶ δεισιδαιμονίας.

Επίσης ὁ Ἀποκρυφισμὸς δὲν πρέπει νὰ ταυτίζεται ἢ νὰ συγχέεται μὲ τὸν Μυστικισμὸ (βλέπε σελ. 14), σύγχυση ποὺ συνηθέστατα γίνεται, ἐνῶ πρόκειται γιὰ οὐσιωδῶς διαφορετικοὺς δρόμους καὶ ἐπιδιώξεις. Ὁ Ἀποκρυφισμὸς εἶναι μελέτη τῶν κρυμμένων νόμων τῆς Φύσεως, ποὺ ἐπεκτείνεται καὶ στὸν ἀόρατο κόσμο. Μελέτη τῶν ἀποκρυσφῶν δυνάμεων τῆς Φύσεως, ποὺ ἐπεκτείνεται καὶ πέραν ἀπὸ τὶς ἐργαστηριακὲς μεθόδους τῆς Ἐπιστήμης. Μελέτη τῆς ὅλης Φύσεως, ἀντὶ τοῦ μικροῦ μέρους τῆς, ποὺ ὑπόκειται στὴν ἀντίληψή μας καὶ στὴν ἔρευνα τῆς σύγχρονης Ἐπιστήμης. Ἀλλὰ εἶναι πάντοτε μελέτη φαινομένων. Δὲν θὰ βροῦμε ποτὲ τὸν Θεό, τὴν ἀπόλυτη Ἀλήθεια, τὸ ὄντως Ὄν, μὲ τὸν Ἀποκρυφισμὸ. Θὰ ἀνακαλύψωμε μ' αὐτὸν περισσότερους νόμους, θὰ ἐμβαθύνωμε περισσότερο στὴ γνώση τῆς Φύσεως, θὰ ἐξηγήσωμε πληρέστερα τὸ πῶς. Δὲν θὰ ἀνακαλύψωμε ὁμως τὴν πρώτη αἰτία. Ἐνῶ ὁ Μυστικισμὸς εἶναι μία διδασκαλία (μᾶλλον ἓνα βίωμα), σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία τὸ Θεῖον, ἡ Πραγματικότητα, ἡ ἀπόλυτη Ἀλήθεια, μπορεῖ νὰ ἀποκαλυφθῆ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο, μὲ μίᾶ διαίσθηση ἢ ἔκσταση, μὲ μίᾶ μυστικὴ ἐνωση, χωρὶς ἀναγκαῖα ἐπέκταση στοὺς ἀόρατους κόσμους, ὄχι μὲ τὴν ἀπόκτηση περισσοτέρων πάντοτε γνώσεων καὶ δυνάμεων, ἀλλὰ μὲ μίᾶ μυστικὴ ἀποκάλυψη τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς ἢ πνεύματος, ποὺ ἀποτελεῖ ἀδιάσπαστη καὶ ὁμοούσια Ἐνότητα μὲ τὴ Θεῖα Οὐσία, μὲ τὸ ὄντως Ὄν. Μὲ ἄλλες λέξεις, Ἀποκρυφισμὸς εἶναι ἓνα βῆμα πρὸ πέρα ἀπὸ τὴν Ἐπιστήμη, ἐνῶ Μυστικισμὸς εἶναι ἓνα βῆμα πρὸ πέρα ἀπὸ τὴ Φιλοσοφία.

Ἄποκρυφισμὸς, λοιπόν, εἶναι τὸ ἐπόμενο βῆμα τῆς

Ἐπιστήμης. Διότι — ὅπως εἶπαμε — Ἄποκρυφισμὸς εἶναι ἡ μελέτη ὀλόκληρης τῆς Φύσεως καὶ ὄχι μόνον τοῦ μικροῦ μέρους τῆς, τὸ ὁποῖον σήμερα γνωρίζομε ἀπὸ τὴν ἔρευνα τῆς σύγχρονης Ἐπιστήμης.

Ὁ Ἄποκρυφισμὸς διδάσκει ὅτι ὁ κόσμος δὲν περιορίζεται στὸ γνωστὸ σήμερα τμῆμα του, ἀλλ' ἐπεκτείνεται πολὺ πρὸ πέραν ἀπὸ τὴν πρὸ τολμηρῆ φαντασία. Ὅτι τὸ μεγαλύτερο τμῆμα του εἶναι ἀόρατο καὶ ἀνεξερευνήτο, χωρὶς νὰ μπορούμε γι' αὐτὸ νὰ ποῦμε ὅτι εἶναι ἀνύπαρκτο. Καὶ ὑπάρχει ἀντίστοιχα ἡ δυνατότης τῆς γνώσεως τοῦ ἀόρατου τούτου κόσμου, μὲ τὴν ἀσκήση τοῦ Ἄποκρυφισμοῦ, δηλ. μὲ τὴν ἀνάπτυξη στὸν ἄνθρωπο γνωσιολογικῶν μέσων, πού ληθαργοῦν σήμερα, ὅπως εἶναι ἡ ἐνόραση καὶ ἡ διαίσθησις.

Ἐπὶ ὑπάρχει ἓνας ἀπέραντος ἀόρατος κόσμος, πού μᾶς περιβάλλει ἐδῶ καὶ τῶρα, ἀπὸ τὸν ὁποῖο μικρὸ μόνον μέρος μπορεῖ νὰ πέση στὴν ἀντίληψή μας, ὅπως ὑπάρχουν, χωρὶς νὰ τὰ νοιώθωμε, τὰ ἐρτζιανὰ κύματα, πού μόνον ὅταν λειτουργεῖ ὁ κατάλληλος δέκτης τὰ συλλαμβάνομε. Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπο ὑπάρχουν γύρω μας κύματα αἰσθημάτων, σκέψεων καὶ ἐμπνεύσεων, πού δὲν ἀντιλαμβάνομαστε τὴν ὑπαρξή τους, γιατί δὲν ἔχομε τὸν κατάλληλο δέκτη. Δὲν γνωρίζομε τὴν ὑπαρξή, παρὰ μόνον τοῦ κόσμου τῶν τριῶν διαστάσεων. Ἡ τετάρτη διάσταση — γιὰ τὴν ὁποία δὲν μᾶς ὁμιλεῖ μόνον ὁ Ἄποκρυφισμὸς, ἀλλὰ καὶ ἡ Ἐπιστήμη — μᾶς εἶναι ὄχι μόνον ἀγνωστή, ἀλλὰ καὶ ἀκατανόητη. Ὁ Ἄποκρυφισμὸς ὁμως ἰσχυρίζεται ὅτι ὑπάρχουν ὄχι τέσσερες, ἀλλὰ ἑπτὰ διαστάσεις, κάτι τελείως ἀκατανόητο σήμερα γιὰ μᾶς. Ἄν αὐτὲς οἱ διαστάσεις ἔπεφταν στὴν ἀντίληψή μας, ἂν εἶχαμε ἀναπτύξει ἀντίστοιχα ὄργανα γνώσεως, τότε ὁ κόσμος θὰ μᾶς παρουσιαζόταν βέβαια διαφορετικὸς ἀπὸ κείνον πού

σήμερα φαίνεται στις αισθήσεις μας και στη νόησή μας. Και θα μπορούσαμε — ίσως — ν' αντιληφθούμε την έναλλαγή τῆς ὕλης, νὰ δοῦμε τούς κραδασμούς τῶν σκέψεων καὶ τῶν αἰσθημάτων, ν' ἀκούσωμε — ὅπως ἔλεγαν γιὰ τὸν Πυθαγόρα — τὴ μουσικὴ τῆς τροχιάς στὸ διάστημα τῶν οὐρανίων σωμάτων. Σήμερα ὁ πέπλος τῆς Ἰσιδος σκεπάζει τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν νόμων τῆς Φύσεως. Μοιάζομε — ὅπως εἶπεν ὁ Νεύτων — μὲ μικρὰ παιδιὰ, πού παίζουν στὴν ἀκρογιαλιὰ μ' ἓνα βότσαλο ἢ μὲ μιὰ ἀχυβάδα, ἐνῶ ὁ ὠκεανὸς τῆς Ἀλήθειας ἀπλώνει μπροστά μας τὸ μεγάλο του μυστήριον. Ὁ Ἀποκρυφισμὸς μᾶς λέει, τὸ ὑπόσχεται καὶ τὸ ἀποδεικνύει, ὅτι μπορούμε, ἂν πραγματικὰ τὸ θέλωμε, νὰ σηκώσωμε ἓνα μέρος τοῦ πέπλου τῆς Ἰσιδος.

Ο Ἀποκρυφισμὸς ἔχει διαμορφωθῆ σὲ διάφορους κλάδους ἢ «ἀπόκρυφες ἐπιστῆμες», ἀπὸ τούς ὁποίους ἀναφέραμε τὸν Πνευματισμὸ, τὴν Ἀλχημεία καὶ τὴ Μαγεία, μὲ τούς δυὸ ἀντίθετους κλάδους τῆς, ἀπὸ τούς ὁποίους ἡ μαύρη μαγεία ἐσφαλμένα θεωρεῖται ἀπὸ μερικοὺς σὰν πρωτόγονη μορφή τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ, ἐνῶ εἶναι ἡ παραφθορά του.

Ἡ Ἀστρολογία μελετᾷ τὴ θέση τῶν οὐρανίων σωμάτων κατὰ τὴ στιγμή τῆς γεννήσεως κάθε ἀνθρώπου καὶ τὴν ἐπίδραση πού ἔχει ἐπάνω στὸ χαρακτῆρα καὶ τὰ πεπρωμένα του.

Ἡ Ἀριθμοσοφία μελετᾷ τὴν ἐσωτερικὴ ἔννοια καὶ τὴ βαθύτερη σημασία τῶν ἀριθμῶν. Οἱ Πυθαγόρειοι εἰδίδισκαν ὅτι τὸ Σύμπαν ἔγινε «κατ' ἀριθμὸν», δηλαδὴ σύμφωνα μὲ ἀρμονικὲς ἀριθμητικὲς ἀναλογίαις.

Ὁ Ἑρμητισμὸς στηρίζεται στὰ συγγράμματα τοῦ

Ἑρμοῦ τοῦ Τρισεγιάτου καὶ διδάσκει ὅτι τὸ Σύμπαν εἶναι ἐνιαῖο καὶ ἐκπορεύεται ἀπὸ μίᾳ ἐνιαίᾳ ἀρχῇ. Ἀπὸ τὸν Ἑρμητισμὸ ἐπήγαγε ἡ Ἀλχημεία, ἀπὸ τὴν ὁποία ἀργότερα γεννήθηκε ἡ Χημεία.

Καββάλα ἢ Καμπαλαῖ εἶναι ἡ ἐκ παραδόσεως Ἰουδαϊκὴ διδασκαλία μεταφυσικῆς, ποὺ ἐρμηνεύει ἀποκρυφιστικὰ τὰ ἱερά κείμενα τῶν Γραφῶν. Δηλαδή, ὁ ἐσωτερισμὸς τῆς Ἰουδαϊκῆς θρησκείας, προσιτὸς μόνον στοὺς μύστας τῆς Καββάλα.

Τηλεπάθεια εἶναι ἡ δυνατότης ποὺ ἔχουν μερικοὶ ἀνθρώποι ν' ἀντιλαμβάνονται ἓνα γεγονός, ποὺ συμβαίνει σὲ μακρινὴ ἀπόσταση, καθὼς καὶ ἡ δυνατότης τῆς μεταβίβασεως τῆς σκέψεως.

Χειρομαντεία εἶναι ἡ διάγνωση τοῦ χαρακτήρα καὶ τῶν πεπρωμένων τοῦ ἀνθρώπου, καθὼς καὶ τῶν νοητικῶν καὶ συναισθηματικῶν του τάσεων, ἀπὸ τὴ μελέτη τῶν γραμμῶν τῆς παλάμης του.

Ὅλοι αὐτοὶ εἶναι αὐτοτελεῖς καὶ ὠλοκληρωμένοι κλάδοι τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ, καὶ — καθὼς εἶναι φυσικὸ — ἔχουν εἰσχωρήσει σὲ ὄλους, παράλληλα μὲ τοὺς σοβαροὺς μελετητάς, καὶ οἱ τσαρλατάνοι. Ἄλλ' ἄσχετα ἀπ' αὐτοὺς, ὑπάρχει πολλὴ ἀλήθεια σὲ ὅλες αὐτὲς τὶς λεγόμενες «ἀπόκρυφες ἐπιστῆμες».

Οἱ κυριώτερες διδασκαλίαι τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ εἶναι ἡ ὑπαρξὴ ἀοράτων κόσμων καὶ νόμων ἀλληλοεξαρτήσεως μεταξὺ ὄρατοῦ καὶ ἀοράτου κόσμου, ἡ μετὰ τὸν θάνατο ἐπιβίωση, ἡ μετενσάρκωση, ὁ νόμος τοῦ κάρμα (δικαίας ἀνταποδόσεως), ἡ ἐξέλιξη τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, ἡ ὑπαρξὴ ἀνθρώπων — ποὺ μποροῦμε νὰ τοὺς ὀνομάσωμε ὑπερανθρώπους — ὑψίστης νοητικῆς καὶ ἠθικῆς ἀναπτύξεως, οἱ ὁποῖοι ἐπροχώρησαν πέραν ἀπὸ τὴ συνηθισμένη ἀνθρώπινη ἐξέλιξη καὶ ἀναδείχθησαν ὁδη-

γοί και πρωτοπόροι στην άτελεύτητη κλίμακα τῆς πνευματικῆς ἐξελίξεως. Εἶναι οἱ «μεμνημένοι», πού κατέχουν και μεταδίδουν τὸ πῦρ τῆς Γνώσεως.

Αὐτοὺς ἐννοοῦσε ὁ Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεὺς ὅταν ἔλεγε ὅτι οἱ θεοὶ αἰσθάνονται τὰ μέλλοντα, οἱ ἄνθρωποι τὰ παρόντα και οἱ σοφοὶ ἐκεῖνα πού προσεγγίζουν. «Θεοὶ μὲν μελλόντων, ἄνθρωποι δὲ γιγνομένων, σοφοὶ δὲ προσιόντων αἰσθάνονται».

Ἴσως αὐτὰ νὰ φαίνονται σὲ μερικοὺς ὑποπτα και παράδοξα, ἀλλὰ τὸ πᾶν τριγύρω μας και μέσα μας φωνάζει γιὰ τὴν ὑπαρξη ἀοράτων κόσμων, κρυμμένων στὴ Φύση δυνάμεων, ἀγνώστων ἰδιοτήτων τοῦ ἀνθρώπινου ὀργανισμοῦ, πού ληθαργοῦν σήμερα, ἀλλὰ πού, ὅταν ἀφυπνισθοῦν, θὰ δώσουν στὸν ἐρευνητῆ-ἄνθρωπο νέα ὄργανα γνώσεως γιὰ τὴ μελέτη τῆς Φύσεως και γιὰ τὴν ἐξέλιξη τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς.

Η μελέτη τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ διακρίνεται σὲ ἐξωτερική και ἐσωτερική. Ἐξωτερική εἶναι αὐτὴ πού ἐπιχειροῦμε ἐμεῖς ἐδῶ τώρα. Δηλαδή, ἡ μελέτη τῆς φιλολογίας τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ και οἱ διανοητικοὶ συλλογισμοὶ ἐπάνω στὰ θέματά του. Ἐσωτερική εἶναι ἡ ἀτομικὴ ἀσκησις τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ, πού ἀφορᾷ μόνον τοὺς εἰδικῶς μεμνημένους.

Γι' αὐτὴν ἀπαιτοῦνται ὠρισμένες ἀπαραίτητες προϋποθέσεις. Δηλαδή, μακρὰ προπαρασκευὴ και ὀρθὴ καθοδήγησις. Χωρὶς μακρὰ προπαρασκευὴ και ὀρθὴ καθοδήγησις, οἱ κίνδυνοι εἶναι τεράστιοι. Δὲν πρόκειται μόνον νὰ ἀποτύχη στὶς προσπάθειές του ὁ πειραματιζόμενος, ἀλλὰ κινδυνεύει νὰ πέση στὴν ἐπιρροὴ σκοτεινῶν δυνάμεων ἢ νὰ πάθη διανοητικὴ παράκρουσις. Ἡ τρέλ-

λα είναι ἡ συνηθισμένη κατάληξη γιὰ κείνον πού ἀσχολείται μὲ πειραματικὸν Ἀποκρυφισμό, χωρὶς τὶς ἀπαραίτητες προϋποθέσεις τῆς μακρᾶς προπαρασκευῆς καὶ τῆς ὀρθῆς καθοδηγήσεως, γιὰ τὴν ἀποτροπὴ τῶν κινδύνων πού συνοδεύουν αὐτοὺς τοὺς πειραματισμοὺς.

Ἡ προπαρασκευὴ συνίσταται σὲ ἀγνότητα ζωῆς, σὲ ἀποχὴ ἀπὸ ναρκωτικὰ ἢ διεγερτικὰ, ἀπὸ οἰνοπνευματώδη, ἀπὸ νικοτίνη, ἀπὸ κρεοφαγία, ἀπὸ τοὺς κραδασμοὺς τῶν βιαίων παθῶν. Ἐκτὸς ἀπ' αὐτά, εἶναι ἀπαραίτητες κατάλληλες ἀναπνευστικὲς ἀσκήσεις (πού δὲν διδάσκονται δι' ἀλληλογραφίας), εἰδικὰ γυμνάσματα τοῦ σώματος, μακρὲς ἀσκήσεις συγκεντρώσεως τῆς σκέψεως καὶ διαλογισμοῦ, ἡρεμία πνεύματος. Χωρὶς αὐτά ὅλα, ὁ ἀνθρώπινος ὀργανισμὸς ἀντιδρᾷ ἐπικίνδυνα στὴν ἀνάπτυξη τῶν μυστηριωδῶν δυνάμεων, πού βρίσκονται σὲ ληθαργοῦσα κατάσταση, ὅπως εἶναι ἡ διαίσθησις, ἡ διόρασις, ἡ διακοή, ἡ ἀντίληψη τῶν ἀοράτων κόσμων, ἡ ἐνόρασις. Χρειάζονται μακρὰ ἔτη ἀκαμάτων προσπαθειῶν, ἀγνῆς ζωῆς καὶ πνευματικῆς ἡρεμίας, γιὰ νὰ κατορθωθῇ ἐπικοινωνία μὲ τὸ ὑπεραισθητὸ καὶ δὲν μπορεῖ νὰ κατορθωθῇ, χωρὶς τὴν καθοδήγησιν ἀρμοδίου σοφοῦ Διδασκάλου, χωρὶς κατάλληλη Μύση.

Οἱ προϋποθέσεις, ἐπομένως, τῆς ὀρθῆς πειραματικῆς ἀσκήσεως τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ δὲν ὑπάρχουν σήμερα σ' ἡμᾶς, πού ἔχομε τὴν εὐρωπαϊκὴν νοοτροπία καὶ ἀκολουθοῦμε τὸν εὐρωπαϊκὸν τρόπο ζωῆς. Δὲν γνωρίζομε τί συμβαίνει στὴν Ἰνδία καὶ στὸ Θιβέτ ἢ τί συνέβαινε ἴσως ἄλλοτε ἐκεῖ ὅπου λειτουργοῦσαν πραγματικὰ Μυστήρια ἢ στὶς περιπτώσεις τῶν βιωμάτων τῶν μεγάλων Μυστικῶν. Σ' ἡμᾶς ὁμως δὲν ὑπάρχουν αὐτὲς οἱ προϋποθέσεις, διότι ὀλόκληρη ἡ διαμόρφωσις τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς οἰκογενειακῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς εἶναι τελείως ἀκατάλ-

ληλες γιά τήν άσκηση τοῦ Ἐποκρυφισμοῦ καί οἱ κατάλληλοι Διδάσκαλοι δέν βρίσκονται πούθενά. Καί ἂν συναντοῦμε θαυματοποιούς καί φακίρες, πού αὐτονομάζονται «Γιόγκι», καί μάλιστα σέ δημόσιες ἐπιδείξεις, δέν πρόκειται βέβαια γιά περιπτώσεις ὑγιούς Ἐποκρυφισμοῦ, ἀλλά γιά συμπτωματική ἀνάπτυξη μερικῶν ἰδιοτήτων ἢ γιά διαμεσότητα, χωρίς βαθύτερη σημασία. Ἄς μή λησμονοῦμε ὅτι καί οἱ σαλιμπάγκοι κάνουν ἀκροβασίες καί περιπατοῦν σέ τετωμένο σχοινί, χωρίς αὐτό νά σημαίνει ὅτι ἔχουν ἐπιτύχει προόδους στήν ἐξέλιξη.

Ἄλλά καί μέ τήν ἀπλή, τή φιλολογική μελέτη τοῦ Ἐποκρυφισμοῦ, τή μόνη προσιτή σήμερα σ' ἐμάς, ὁ ὄριζοντας τῆς ἀνθρώπινης σκέψεως διευρύνεται. Διότι ὁ κόσμος πλαταίνει, τὰ παραθυράκια ἀπό τὰ ὁποῖα παρατηροῦμε πολλαπλασιαζόνται. Διαβλέπομε — καί τοῦτο εἶναι ἀρκετό — τήν ὑπαρξη ἑνός ἀόρατου κόσμου, τεράστια ἐκτεταμένου, γεμάτου κίνηση, γεμάτου ζωῆ, μέ τόν ὁποῖο βρισκόμαστε — ἔστω καί ἂν δέν τὸ γνωρίζωμε — σέ ἀμεση ἐσωτερική ἐπαφή. Μαντεύομε τή μελλοντική ἀνάπτυξη τῶν δυνάμεων πού ὑπάρχουν μέσα μας, οἱ ὁποῖες ἐπὶ τοῦ παρόντος ληθαργοῦν, ἀλλά τίς ὁποῖες ἔχομε τὸ καθῆκον νά ἀφυπνίσωμε μιὰ μέρα, ἢ μᾶλλον — γιά νά ἐκφρασθοῦμε καλύτερα — ἔχομε τὸ καθῆκον νά δημιουργήσωμε, μέ τήν ἀγνότητα τῆς ζωῆς μας, τίς προϋποθέσεις γιά νά ἀφυπνισθοῦν μόνες τους. Ἐποκτοῦμε τή συναίσθηση τῆς ἀγνοίας πού ἔχομε σχετικὰ μέ τὸ τελείως ἀπρόσιτο σήμερα σ' ἐμάς μέρος τῆς Φύσεως. Καί τοῦτο ψαλιδίζει τὰ φτερά τῆς ὑπεροψίας μας καί ἀφαιρεῖ τὰ ὑπόβαθρα τοῦ ἐγωῖσμοῦ μας.

Στὸ σημερινὸ σημεῖο τῆς συνηθισμένης ἀνθρώπινης ἐξελίξεως τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς Φύσεως μᾶς εἶναι ἐντελῶς ἀγνωστο (βλέπε σελ. 23). Ἡ συνολικὴ ὄψη τῶν πραγμά-

των είναι σκεπασμένη με πολλά πέπλα, πού δὲν ἀφήνουν νὰ φαίνεται παρὰ ἓνα μικρὸ τμήμα ἀπὸ αὐτήν. Ὁ σημερινὸς συνηθισμένος ἄνθρωπος δημιουργεῖ τὴ φιλοσοφία του ἐπάνω στὰ δεδομένα πού ἔχει, τὰ ὁποῖα ὁμῶς εἶναι τελείως ἀνεπαρκῆ. Ἡ δράση του ρυθμίζεται ἀπὸ τοὺς λίγους νόμους τῆς Φύσεως, τοὺς ὁποίους μέχρι σήμερα ἔχει ἀνακαλύψει καὶ πού συνήθως ἀτελῶς τοὺς γνωρίζει. Συνεπῶς ἡ ζωὴ του καὶ ἡ φιλοσοφία του ἀναγκαστικὰ εἶναι περιορισμένες. Γιὰ τὸν ἄνθρωπον ὁμῶς, ὁ ὁποῖος συνειδητὰ ἐξελίσσεται, ὁ κόσμος διαρκῶς πλαταίνει, διότι ὁ περισσότερο ἐξελιγμένος ἄνθρωπος εἶναι σὲ θέση νὰ ἀντιλαμβάνεται μεγαλύτερο μέρος ἀπ' αὐτόν. Δημιουργεῖ τὴ φιλοσοφία του καὶ ρυθμίζει τὴ ζωὴ του με βάση ἓναν πληρέστερο κώδικα τῶν νόμων τῆς Φύσεως. Πολλὰ μυστήρια ξεκαθαρίζουν γι' αὐτόν, διότι ὤφειλαν τὴν ὑπαρξή τους σὲ μιὰ περιορισμένη ἀντίληψη σχετικὰ με τὸν κόσμο. Ὁ ἄνθρωπος πού ἐξελίσσεται συνειδητὰ ζῆ μιὰ πληρέστερη ζωὴ, πιὸ ἀληθινή, πιὸ ζωντανή, πιὸ εὐχάριστη, διότι ἔχει ἓναν πλατύτερον ὀρίζοντα σκέψεως, διότι περισσότερες ὀψεις καὶ συνεπῶς περισσότερες ὠραιότητες τῆς ζωῆς πέφτουν στὴν ἀντίληψή του. Ζῆ ἀπλούστερα, ρυθμικώτερα, ὠραιότερα, διότι συντονίζεται περισσότερο με τὴ Μητέρα—Φύση. Καὶ ἀνακαλύπτει περισσότερο Θεό, διότι τὸν βρίσκει μέσα στὸν ἑαυτό του καὶ μέσα σὲ ὅλους τοὺς ἄλλους ἐπίσης.

Αλλὰ τὸν ἄνθρωπο πού σκέπτεται δὲν πρέπει ποτὲ νὰ τὸν ἐγκαταλείπη ἡ αἴσθησι τοῦ μέτρου. Ὁ Ἀποκρυφισμὸς εἶναι μιὰ πραγματικότης μέσα στὴ Φύση, ἀλλὰ οἱ δυνατότητές του εἶναι περιορισμένες.

Πραγματικά, ὁ ἐρευνητής, με τὴ μελέτη τοῦ Ἀποκρυ-

φισμοῦ, θὰ ἐπεκτείνη τὸν ὀρίζοντα τῆς ἀντιλήψεώς του, θὰ ἀποκτήσῃ ἐκτενέστερη καὶ βαθύτερη γνώση τοῦ τρόπου λειτουργίας τῶν φυσικῶν νόμων, θὰ ἀντιληφθῇ τὴ φύση τῶν φαινομένων, τῶν φαινομένων ὄχι μόνον τοῦ φυσικοῦ κόσμου, ἀλλ' ἀκόμη καὶ τῶν λεπτοτέρων ἀπ' αὐτόν, τῶν σήμερα ἀοράτων κόσμων.

Ἡ αὔξηση ὁμῶς τῆς γνώσεως καὶ ἡ ἐπέκτασή της σὲ λεπτότερα πεδία, ἡ γνώση τοῦ συνόλου τῶν φαινομένων, δὲν δίνει τὴ λύση τοῦ μυστηρίου τῆς καθολικῆς ζωῆς, δὲν δίνει τὸ ἄρωμα τῆς οὐσίας τῆς Ἀληθείας. Ἐνῶ σκοπὸς τοῦ μεμνημένου εἶναι ἡ «Αἰωνία Ἀλήθεια», εἶναι ἡ λύση τοῦ μυστηρίου τῆς καθολικῆς Ζωῆς, εἶναι ἡ ἔνωσή του μὲ τὴν οὐσία τῆς Ἀληθείας, ἡ ἔνωσή του μὲ τὸν ὠκεανὸ τῆς παγκόσμιας Ζωῆς. Μὲ ἄλλα λόγια, ἡ πραγματοποίηση τοῦ ὀνείρου τῶν μυστικιστῶν.

Ἡ συνεχῆς αὔξηση τῶν γνώσεων, ποὺ κατορθώνεται μὲ τὴν ἀσκησιὴ τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ, ἡ συνεχῆς ἀνάπτυξη τῶν δυνατοτήτων τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι ἀτελεύτητη. Ἡ Ἐξέλιξη δὲν ἔχει τέρμα. Ἀλλὰ ἡ Ἀπολύτρωση ἀπὸ τὸν κόσμον τῶν φαινομένων, ἀπὸ τὸν κόσμον τῆς σχετικότητος καὶ τῆς ἐκδηλώσεως, βρίσκεται ἔξω ἀπὸ τὴ γραμμὴ τῆς ἀτέρμονης ἐξελίξεως. Εἶναι ἡ πλήρης ἀπάρνηση τοῦ ἑαυτοῦ καὶ ὄχι ἡ ἀποθέωσή του. Τὸ Μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν. Ὁ ἔχων ὄτα ἀκούειν, ἀκουέτω. Ἡ πλήρης ἀπάρνηση τοῦ ἑαυτοῦ καὶ ὄχι ἡ ἀποθέωσή του ὀδηγεῖ στὴν πραγματοποίηση τῆς Ἀληθείας καὶ στὴν ἀλήθεια τῆς Πραγματικότητος.

Ὁ Ἀποκρυφισμὸς εἶναι ἡ ὀλοκληρωτικὴ μελέτη τῶν κρυμμένων νόμων τῆς Φύσεως, γιὰ νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ ἀνάπτυξη τῶν δυνάμεων ποὺ βρίσκονται σὲ λανθάνουσα κατάστασι μὲσα στὸν ἀνθρώπον, ὥστε ὁ ἀποκρυφιστὴς νὰ ἀναρριχηθῇ εὐκολώτερα καὶ γρηγορώτερα

στην κλίμακα που συνδέει Γῆ και Οὐρανό. Ἄλλά ὁ Οὐρανός περιέχει τὴν ἔννοια τοῦ Ἀπειροῦ. Ὅσοδήποτε και ἂν ἀνεβαίνει κανεὶς τὴν κλίμακα, δὲν θὰ φθάσει ποτέ. Διότι στὴν κλίμακα εἶναι ὁ ἑαυτὸς που ἀνεβαίνει. Ἄλλά ἡ ὑπαρξη τοῦ ἑαυτοῦ εἶναι ἀκριβῶς ἐκεῖνο που ἐμποδίζει τὴν ἀντίληψη τῆς Ἀληθείας. Ἄλλος εἶναι ὁ δρόμος. Ἡ ἀπάρνηση τοῦ ἑαυτοῦ — «Εἰ τίς θέλῃ ὀπίσω μου ἔλθειν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν» — καὶ ἡ συγχώνευση μὲ τὴν οὐσία τοῦ Ἀπειροῦ, που βρίσκεται ἔξω καὶ πέραν ἀπὸ τὴ διαδικασία τῆς Ἐξελίξεως. Εἶναι μιὰ ἄποψη καθαρῶς μυστικιστική. Εἶναι μιὰ πραγματικότητα, που τὴν ἐζησαν μόνον οἱ μεγάλοι Μυστικοί. Δὲν εἶναι εὐκολο οὔτε νὰ ἀναπτυχθῆ σαφέστερα, οὔτε νὰ κατανοηθῆ, ἂν δὲν ὑπάρχουν προσλαμβάνουσες παραστάσεις.

Ἀπ' αὐτὴ τὴν ἄποψη, οἱ δυνατότητες τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ εἶναι ἀναμφίβολα περιορισμένες. Παραθέτομε τί ἔχει γράψει ἓνας σύγχρονος μέγας φιλόσοφος καὶ ψυχολόγος, ὁ Κρισναμούρτι:

«Γιὰ τὴ μελέτη τῶν ἀόρατων κόσμων, λέγω ὅτι ὁ ἀποκρυφισμὸς εἶναι ἀπλῶς ἡ ἐξέταση τῶν φαινομένων στὰ ἀνώτερα πεδία. Τίποτα περισσότερο. Οἱ κόσμοι τοὺς ὁποίους ἐξετάζει εἶναι πάντοτε κόσμοι τῶν φαινομένων. Ἄν ἐννοῆτε αὐτὸν τὸν κόσμο, ἐννοεῖτε ἐπίσης καὶ ὅλους τοὺς ἀόρατους κόσμους. Ὅταν ἤμουν παιδί, ὅπως πολλὰ εὐαίσθητα παιδιὰ στὴν Ἰνδία, ἐβλεπα συχνὰ ἀγγέλους, πνεύματα τῆς Φύσεως, κ.λ.π. Ἄλλά τὸ νὰ βλέπη κανεὶς ἐκεῖνο, που φυσιολογικὰ εἶναι ἀόρατο, δὲν ἀποτελεῖ λύση στὸ πρόβλημα τῆς θλίψεως, δὲν βοηθεῖ στὴν ἀνάπτυξη ἢ στὴν πραγματοποίηση τῆς πληρότητος τῆς Ζωῆς. Μὲ τὸ νὰ βλέπετε κάτι που εἶναι ἀόρατο, δὲν γίνεσθε ἓνα διαφορετικὸ ἀνθρώπινον ὄν. Μὲ τὸ νὰ βλέπετε τὰ ἀστρικά σώματα, δὲν μεταβάλλεσθε. Μπορεῖτε νὰ

προχωρήσετε στην ανώτατη μορφή της έκδηλώσεως, αλλά θα είναι πάντοτε το ίδιο πράγμα σε λεπτότερο βαθμό. Μπορείτε ν' αναπτύξετε τη διόραση και τή διακοή, ἀλλ' ἂν δὲν ἔχετε τὸ πνεῦμα τῆς καθολικῆς σκέψεως καὶ τῆς ἀγάπης, καθὼς καὶ τὴν ἐξαισία ἐκείνη ἰσοζύγισι αὐτῶν τῶν δύο, τότε, ποιά ἀξία μπορεῖ νὰ ἔχη ἡ ἱκανότης σας νὰ βλέπετε κάτι ποῦ εἶναι ἀόρατο;».

Πραγματικά, ποιά ἀξία μπορεῖ νὰ ἔχη ἡ ἱκανότης μας νὰ βλέπουμε κάτι ποῦ εἶναι ἀόρατο, ὅταν δὲν ἔχουμε ἀκόμη ἀντιληφθῆ τὸ βάθος τῆς σημασίας τῶν ὄρατῶν καὶ τῶν πάρα πολὺ γνωστῶν;

Διότι δὲν εἶναι οἱ γνώσεις ἐκείνες ποῦ μᾶς λείπουν καὶ τὶς ὁποῖος πρέπει νὰ συμπληρώσωμε μὲ τὸν Ἄποκρυφισμό. Εἶναι ἡ πραγματοποίηση, ἡ ἀφομοίωση, τὸ βίωμα τοῦ μικροῦ ἐκείνου μέρους τῶν γνώσεων, τὶς ὁποῖες πάρα πολὺ καλὰ γνωρίζομε, ἀλλὰ τὶς ὁποῖες δὲν ἔχομε ἀφομοιώσει, ὅπως εἶναι π.χ. ἡ ἀνάγκη τῆς αὐτογνωσίας καὶ τοῦ καθαρμοῦ.

Αὐτογνωσία καὶ καθαρμός; Μήπως κομίζομεν γλαῦκα εἰς Ἀθήνας; Τὴν γνωρίζομε πάρα πολὺ καλὰ τὴν αὐτογνωσία, τὸ περίφημο «Γνωθὶ σαυτόν», ποῦ ἦταν γραμμένο μὲ χρυσὰ γράμματα ἐπάνω ἀπὸ τὴν εἴσοδο τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος στοὺς Δελφούς. Καὶ ὁ καθαρμός ἐπίσης δὲν μᾶς εἶναι ἀγνωστος.

Γνωρίζομε βέβαια τὶς λέξεις. Ἄλλὰ δὲν σημαίνει τίποτα νὰ γνωρίζομε τὴν αὐτογνωσία καὶ τὸν καθαρμό σὰν ἔννοιες ἠθικῆς, σὰν ἐξωτερικὴ γνώση. Τὸ μόνον ποῦ ἔχει ἀξία εἶναι, ὄχι τί γνωρίζομε, ἀλλὰ τί ἔχομε πραγματοποιήσει. Τοῦτο εἶναι τὸ φλέγον πρόβλημα. Ἐχομε πραγματικὰ γνωρίσει τὸν ἑαυτό μας, παρ' ὅλους τοὺς

σοφούς ἐλιγμούς του γιά νά μᾶς ξεφεύγη, παρ' ὄλα τὰ πολὺπειρα τεχνάσματά του γιά νά μᾶς ξεγελά καί νά δείχνηται διαφορετικός ἀπὸ ὅπως πραγματικά εἶναι, ἐξω-ραϊσμένος, ἀγαθός, μεγαλόμυχος; Ὁχι, δὲν γνωρίζομε τὸν ἑαυτὸ μας. Ἐνῶ πρέπει ὀλοκληρωτικά νά τὸν γνωρί-σωμε, νά τὸν ἀποκαλύψωμε γυμνὸν στὰ μάτια τῆς ψυ-χῆς μας. Καί πρέπει ὀλοκληρωτικά νά πραγματοποιη-σωμε τὸν καθαρμό, τὸν καθαρμό τῆς καρδιάς μας ἀπὸ κάθε κηλίδα. «Μακάριοι οἱ καθαρὸι τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται».

Ὅταν, λοιπόν, δὲν ἔχωμε πραγματοποιήσει τὴν αὐ-τογνωσία καί τὸν καθαρμό, τί μπορεῖ νά ζυγίζη ἢ γνώ-ση ἢ ἡ ἀγνοια τῶν ἀποκρυφιστικῶν ἀληθειῶν καί ἡ πρα-γματοποίηση τῶν ἀποκρυφιστικῶν ἐπιδιώξεων;

Ὅταν δὲν ἔχωμε πραγματοποιήσει τὴν αὐτογνωσία καί τὸν καθαρμό, πῶς εἶναι δυνατὸν νά μιλήσωμε γιά τὴν Ἀλήθεια καί τὴν Ἀγάπη; Τὴν ἀπόλυτη καί ἀπεριό-στη Ἀλήθεια, τὴν καθολικὴ καί ἀπρόσωπη Ἀγάπη, ποὺ ὑπερβαίνει κάθε προσωπολατρεία, ποὺ ἀποπνέει τὸ ἄρωμά της γιά ὄλα ἀδιακρίτως τὰ ὄντα, ποὺ ἀποτελεῖ τὴν κατάληξη καί τὸ συμπέρασμα κάθε ἀποκρυφιστικῆς καί φιλοσοφικῆς μελέτης, ποὺ ὀλοκληρῶνεται στὴ Μυστικὴ Θυσία ἐπάνω στὸ Σταυρό;

«Ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καί τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἤχων ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον. Καί ἐὰν ἔχω προφητείαν καί εἰδῶ τὰ μυστήρια πάντα καί πᾶσαν τὴν γνώσιν, καί ἐὰν ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν, ὥστε ὄρη μεθιστάνειν, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν εἰμι. Ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται, ἡ ἀγάπη οὐ ζηλοῖ, ἡ ἀγάπη οὐ περπερευέται, οὐ φυσιοῦ-ται, οὐκ ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται, οὐ λογίζεται τὸ κακόν, οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγχαί-

ρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ. Πάντα στέργει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει. Ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει. Εἴτε δὲ προφητεῖαι, καταργηθήσονται. Εἴτε γλῶσσαι, παύσονται. Εἴτε γνώσεις, καταργηθήσεται. Ἐκ μέρους γινώσκομεν καὶ ἐκ μέρους προφητεύομεν. Ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ τέλειον, τότε τὸ ἐκ μέρους καταργηθήσεται. Ὅτε ἡμῶν νήπιος, ὡς νήπιος ἐλάλουν, ὡς νήπιος ἐφρόνου, ὡς νήπιος ἐλογιζόμεν. Ὅτε δὲ γέγονα ἀνὴρ, κατήρηκα τὰ τοῦ νηπίου. Βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον».

ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΩΝ ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ

	Σελ.
1. Πνευματισμός	25
2. Ψυχικές Έρευνες	25
3. Πνεύματα τῆς Φύσεως	25
4. Ραγus	26
5. Βέβηλος	26
6. Θετική Φιλοσοφία	26
7. Μεταφυσική	26
8. Μαύρη Μαγεία	27
9. Διόραση	27
10. Διακοή	27
11. Μύστης	28
12. Ἀστρολογία	28
13. Ἀριθμοσοφία	28
14. Ἑρμητισμός	29
15. Ἀλχημεία	29
16. Καββάλα	29
17. Ροδοσταυρισμός	30
18. Τεκτονισμός	30
19. Θεοσοφία	31
20. Μαρτινισμός	32
21. Μεσμερισμός	32
22. Χριστιανική Ἐπιστήμη	33
23. Ψυχανάλυση	33
24. Ὑπνωτισμός	33
25. Ὑπνοβασία	34

26.	Ὅραματισμὸς	34
27.	Τηλεπάθεια	34
28.	Ραδιαίσθησις	34
29.	Γραφολογία	35
30.	Χειρομαντεία	35
31.	Φυσιογνωμική	35
32.	Μαντική	35
33.	Ἄλλαν Καρνεύ	36
34.	Ἰ. Σαρκώ	36
35.	Γουλιέλμος Κρούξ	36
36.	Κάμιλλος Φλαμμαριών	37
37.	Θεοσοφικὴ Ἑταιρία	37
38.	Ἐλενα Πετρόβνα Μπλαβάτσκυ	38
39.	Βάν ντέρ Λέου	38
40.	Μικρόκοσμος—Μακρόκοσμος	38
41.	Ἴσιδος πέπλος	39
42.	Ἀπολλώνιος ὁ Τυαννεύς	39
43.	Ἐμ. Σβέντενμποργκ	39
44.	Καλλιόστρο	39
45.	Μυστήρια	59
46.	Ἐκκαρτ	59
47.	Ἰωάννης Σκῶτος Ἐρίγενα	60
48.	Ἄτμα	60
49.	Πῦρ	60
50.	Οὐπανισάντ	61
51.	Μπαγκαβάντ Γκιτά	61
52.	Βέδαι	61
53.	Βραχμᾶνες	62
54.	Τὸ Βραχμάν	62
55.	Ὁ Βράχμας	62
56.	Γιόγκα	62
57.	Λάο—Τσέ	63

58. Μυστήρια τοῦ Διονύσου	63
59. Ὀρφικά Μυστήρια	63
60. Θρακικά Μυστήρια	64
61. Καβείρια Μυστήρια	64
62. Μυστήρια Σαβαζίου	65
63. Μυστήρια Κυβέλης καὶ Ἄσπιος	65
64. Ὅσιρις—Ἰσις	65
65. Ἐλευσίνια Μυστήρια	66
66. Μυστήρια τοῦ Μίθρα	66
67. Ἐλεᾶται	67
68. Στωϊκοὶ	67
69. Νεοπλατωνικοὶ	68
70. Πλωτῖνος	68
71. Πορφύριος	69
72. Ἰάμβλιχος	69
73. Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς	70
74. Ὀριγένης	70
75. Διονύσιος Ἀρεοπαγίτης	70
76. Ἰγνάτιος ὁ Ἀντιοχείας	71
77. Γρηγόριος ὁ Νύσσης	71
78. Μακάριος ὁ Μέγας	71
79. Γνωστικοὶ—Γνωστικισμὸς	71
80. Ζιναραζαντάζα	71
81. Ἡσυχασταὶ	72
82. Ταλμούδ	72
83. Ζοχάρ	72
84. Ἀβραάμ Ἀβουλαφία	72
85. Ἰσαὰκ Λούρια	73
86. Σουφι	73
87. Νικόλαος Λούβαρις	73
88. Τζελαλεδδὶν	73
89. Ναΐται	73

90. Άγιος Βερνάρδος	74
91. Άγιος Φραγκίσκος της Ασίζης	74
92. Τζιορντάνο Μπρούνο	75
93. Ίακωβος Μπαίμε	76
94. Μιχαήλ Μολίνος	76
95. Σπινόζα	77
96. Γκαϊτε	77
97. Φρειδ. Σέλιγγκ	78
98. Έρρϊκος Ίψεν	78
99. Μαυρίκιος Μαίτερλινκ	78
100. Ράινερ Μαρία Ρίλκε	79
101. Έρμαν Κάιζερλινγκ	79
102. Έρρϊκος Μπερξόν	79
103. Θεόφιλος Καίρης	80
104. Άννι Μπέζαντ	81
105. Κρισναμοῦρτι	82

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος Β' Έκδοσεως	7
‘Ο ‘Αποκρυφισμός	9
Σημειώσεις	25
‘Ο Μυστικισμός	41
Σημειώσεις	59
‘Υπάρχει ‘Αποκρυφισμός; Ποιές δυνατότητες έχει;...	85
Πίνακας τῶν Σημειώσεων.....	105

ΒΙΒΛΙΑ ΚΩΣΤΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΡΩΤΟΤΥΠΑ

Εισαγωγή στη Θεοσοφία (1947). Ἐξηντλήθη.

«Ἀγνώστῳ Θεῷ» (1951).

Ὁ Κομήτης (Θέατρο Ἰδεῶν-Α' βραβ. Καλοκαιρινείου). 1952.

Ὁ Ἰησοῦς, ἀπὸ τὴν ἀπόψη τοῦ Ὀρθολογισμοῦ καὶ τοῦ Μυστικισμοῦ (1955).

Προσωκρατικοὶ Ἕλληνες φιλόσοφοι καὶ Θεοσοφία (1956).

Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Συλλόγου Ὑπαλλήλων Ἐθνικῆς Τραπεζῆς (1961).

ΜΗΤΙΣ (Τὸ βιβλίον τῆς Σοφίας). 1962.

Ἀποκρυφισμὸς καὶ Μυστικισμὸς (Β' Ἔκδοσις). 1964.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

Krishnamurti: Στὰ πόδια τοῦ Διδασκάλου (1946).

Περικλέους Ἐπιτάριος—Παγκόσμια Διακήρυξις Ο.Η.Ε. γιὰ τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου (1950).

Φῶς στὴν Ἀτραπὸ (1957).

«ΙΔΙΣΘΣ»

Τριμηνιαῖον Περιοδικὸν Ἐλευθέρας Σκέψεως

Διευθυντής: Κωστῆς Μελισσαρόπουλος

Ἐκδίδεται ἀπὸ τοῦ ἔτους 1956